

Sámi allaskuvla
Sámi University of Applied Sciences

Vuorašjávraí Goalssi geassit, Goddejoganjálmmeniitui meahccelájuide ja Lihkolašsidgii rievssatgárddiid oahppat

Báikenamaiguin guorahallat ovdalaš olbmuid eallima Ávžžis Guovdageainnu suohkanis

Liv Karin Klemetsen

Sámegiela ja sámi girjjálašvuoda masterbargu, 2021

Čoahkkáigeassu

Dát lea mu mastergrádadutkamuš mas lean guorahallan Ávžži guovllu báikenamaid Guovdageainnu suohkanis. Mun lean báikenamaid bokte geahčadan dološ olbmuid luondduávkkástallama, resursaanu ja ealáhusaid semantihkalaš guorahallama vehkiin. Analysamállen geavahin syntávssalaš-semantihkalaš vuogi, mii guorahallá namain navdinákka ja semantihka. Mun lean dán barggus čohkken 323 báikenama, ja mu dutkanguovlu lea Ávžejoga, Ávžži gili, Vuorašvári, Vuorašjávrrí ja Nammajávrrí guovlu. Dutkama boadusin lea ahte 32 % olles dutkanmateriála báikenamain čatnasit olbmuid luondduávkkástallamii, resurssatnui ja ealáhusaide, ja eanemus namat čatnasit eanandollui ja guolásteapmái.

Abstract

In the present master thesis, I have studied the toponyms in the region of Ávži, located in the municipality of Guovdageaidnu. By studying the toponyms, I have explored the traditional utilization and management of natural resources and livelihood of the local people. A syntactic-semantic-based analysis method was conducted, in which one studies the reason for naming and the semantic content of the toponyms. In the present study, a total of 323 place names have been collected. The area of research includes Ávžejohka (river), the Ávži village, Vuorašvárri (mountain), Vuorašjávri (lake) and Nammajávri (lake). The results indicate that 32% of the material collected are related to the management and utilization of natural resources and to the traditional livelihood, and the majority of the place names are associated with agriculture and fishing.

Ovdasátni

Báikenamaid beroštupmi mus badjánii go álgen čuvodit áhččeroški ealgabivddus ja eará meahcctuvrrain. Giittán áhččeroški, Luhkkár-Lemet-Morten Issáha, Isak M. Klemetsen, ja eatni, Nilut-Máhte Karena, Karen Klemetsen, go oahpaheigga mu meahccái mánnávuoda rájes juo. Dán dutkama okta boađusin lea ahte áhččeroški mánnávuodabáikki báikenamaid lean duodaštan ja bidjan kártii. Háliidan dán barggu oktavuodas giitit iežan informánttaid, geat leat mitalan ja čilgen munnje báikenamaid ja daid mearkkašumiid ja sajádaga. Earenoamážit háliidan giitit iežan čeazi, Luhkkár-Lemet-Morten Lemeha, Klemet M. Klemetsen, gii lea gierdevaččat čilgen ja mitalan, ja gean lusa lean ain šaddan máhccat jearrat liigegažaldagaid. Giittán maid iežan lagamusaid, geat leat dorjon ja movttiidahtán mu čađa čállinproseassa, ja iežan mánáid gierdevašvuoda ovddas. Earenoamáš giitosat mu bagadallái, Kaisa Rautio Helander, gii čehpet ja gierdevaččat láidestii mu dán bohtosii.

Sisdoallu

Čoahkkáigeassu	1
Abstract	2
Ovdasátni	3
Sisdoallu	4
1 Álggahus	7
2 Ovdalaš dutkamušat ja mu dutkangažaldat	10
2.1 Sámi nammadutkan dál	10
2.2 Dán dutkamuša dutkangažaldagat	11
3 Dutkanguovlu	12
3.1 Ávžži dološ historjá	13
3.2 Ávžži guovlu dološ kárttain	16
3.3 Ávžži gilli ja odđasit historjá	20
4 Dutkanmateriála ja jearahallanmetoda	25
4.1 Informánttat	27
4.2 Jearahallamat	28
4.3 Dutkanmateriála ráddjen	29
5 Báikenamaid dutkan	30
5.1 Mot sámi báikenamat hábmejuvvojit	31
5.2 Typologalaš nammadutkan	33
5.2.1 Syntávssalaš-semantihkalaš dutkanvuohki	34
5.2.2 Metonymalaš sirddanamat	38
5.3 Čadačuovgi ja čadačuovgameahttun namat – etymologiiija	39
6 Ávžži báikenamaid syntávssalaš-semantihkalaš guorahallan	42
6.1 Ovttaoasat namat	42
6.1.1 Gos báiki lea - Kategoriiija 10	43

6.1.2	Báikki lunddolaš iešvuohta – Kategoriija 20	46
6.1.3	Mii nu mii lea báikkis - Kategoriija 30	48
6.1.4	Báikki gaskavuolta geainna nu olbmui – Kategoriija 40	49
6.2	Guovtteosat namat	50
6.2.1	Gos báiki lea - Kategoriija 10	51
6.2.2	Báikki lunddolaš iešvuohta – kategoriija 20	56
6.2.3	Mii nu mii lea báikkis – Kategoriija 30	60
6.2.4	Báikki gaskavuolta geainna nu olbmui – kategoriija 40	65
6.2.5	Dáhpáhusat maid eai guoskka olmuide – kategoriija 50	73
6.2.6	Mytologalaš čanasteapmi – kategoriija 60	74
6.3	Topográfalaš appellatiivvat báikenamaid vuodđooassin	74
7	Bohtosiid guorahallan	79
7.1	Báikenamat čájehit olbmuid resursaanu ja ealáhusaid birra	79
7.2	Várpenamat	83
7.3	Báikenamat seailuhit dološ sániid	83
8	Loahppasánit	85
8.1	Viidásit dutkan	86
	Gáldut	88
	Mildosat:	94

1 Álggahus

Báikenamaid oahppama bokte oažžu olmmoš olu dieđuid. Don oahpat mii lea juste dan báikki namma masa namma čujuha, namalassii nama refereanta. Dasto sáhtta namma mitalit eambo báikki birra, maid muhtomin sáhtta leat váttis fáhtet dakkaviđe go gulat nama. Mitala go namma báikki hámi birra, vai mot olbmot leat ávkkástallan dan báikki? Mitala go muhtun fearána, vai dihto olbmuid birra? Mun álgen árrat beroštišgoahit báikenamain, ja imaštallen manne báiki lea ožžon juste dan nama maid lea ožžon. Dađistaga go rávásnuvven ja bessen čuvodit áhččán, eadnán, siesáid ja čeazi de ohppen eanet báikenamaid, ja ipmirdišgohten ahte lea dehálaš muitit ja máhttit daid, vai máhtán mitalit ovdamearkka dihte gos lean leamaš lubmeme, vai nubbi ii dárbbat šat dohko mannat ohcat luopmániid.

Namat álkidahttet gulahallama dainna lágiin ahte go mii hupmat muhtun dihto báikki birra, de eat dárbbat álo hui vuđolaččat čilget dan báikki iešvuodaid. Báikenamat veahkehit min navigeret, go dat čujuhit juste ja identifiserejit dihto báikki nu ahte olmmoš, gii dovdá dan nama, ovttatmanos oažžu gova iežas millii mii čatnasa dan dihto nammii ja báikái. (Ainiala ja earát 2012: 18.)

Olbmot bidjet báikkiide namaid go dárbbasit gulahallat daid birra, ja báikenamat leat dego šihttojuvvon olbmuid gaskkas. Go mii hupmat muhtun báikki birra de mii dárbbasit dan gohčodit juoga mainna, ja de buohkat dihtet guđe báikki birra hupmat. Dehálaš luonddumearkkat dego várit, jávrrit, jogat jna leat ožžon namaid, dego gielalaš gilkoriid, vai olbmot sáhttet gulahallat daid birra. Báikkiid namaid mielde mii maid máhttit dádjadit. (Ainiala ja earát 2012: 19; Helander 2008: 35.)

Báikenamat leat oassin min kultuvrras. Báikenamat leat guovddážis olbmuid gulahallamis ja giellaservodagas (Magga 1991: 5). Olmmoš bidjá nama referentii maid son oaivvilda lea nammadan veara. Báikenamas lea juogalágan árvu leamaš dan olmui mii bijai dasa nama. Go bidjá nama de olmmoš juoga ládje merke dan báikki ja dan bokte dego rievdata dan oassin iežas kultuvrii. Nuppe bealis namat, dego sierra ja áidnalunddot oasis gielas, hábmejit kultuvrra. Ođđa hámit sáhttet ihtit ja ođđa namat čuvvot daid. Nama dohkkeheapmi ja geavaheapmi servodagas gáibida ahte servodaga lahtuin lea sullii seamma ipmárdus namaid navdinákkaide, sosiála doibmii ja dasa mot áššit doibmet. (Ainiala ja earát 2012: 17.)

Báikenamat leat kulturmuittut mat mitalit ovdalaš buolvvaid vánddardeami ja mot leat geavahan eatnamiid. Oalle olu sáme giela báikenamat leat gal čállon otná kártaide maid gávdná kártadoaimmahaga neahttakárttas, muhto goitge leat ain olu

namat mat eai leat čállon gosage. Dat leat dušše njálmálaš diehtun, ja dávjá leat dušše báikkálaš olbmot geat dovdet ja muitet namaid lagasbáikkiin. Mu dutkanguovllus lean čohkken badjel 300 nama, dain sáhtta meroštallat sullii 1/5 čállojuvvon kártii ovdalaččas. De oazžu jurddašit man olu namat dušše Guovdageainnu suohkanis leat mat eai leat vuos čállon kártaide ja dokumenterejuvvon čálalaš gálduide. Lea hirbmat dehálaš duođaštit min báikenamaid, go dat sisttisdoallet olu dieđuid, ja dat leat min kulturárbi. Mu čálus addá dušše unna govaža man olu dieđuid sáhtta viežžat báikenamain. Njálmálaš gáldut leat min deháleamos diehtoaddit go guoská báikenamaid čoaggimii. Báikenamat leat oahpahuvvon buolvvas bulvii bargguid ja ealáhusaid bokte. Namat rivdet ja láhppojit go ealáhusvuogit rivdet, ja maiddái go johtinvuogit ja fievrut rivdet. (Magga 1991: 5.)

Báikenamaid dutkan sáhtta buvttihit dieđuid ii dušše olbmuid luonduávkkástallama birra, muhto maiddái sániid historjjá ja geavaheami birra. Namaid dutkan lea addán historihkkáriidda ja arkeologadutkiide dieđuid geavaheami birra, ruohtasiid birra (álgoovuolgaga), ekonomii ja ássama birra. Báikenamain sáhttet leat sánit mat eai leat šat oahppásat. Go dakkár namaid ja daid refereanttaid dutká, de sáhtta gávnahit dahje goit oazžut juogalágan gova maid dat sánit mearkkašit. Báikenamain sáhtta maiddái leat diehtu dološ ássama birra, ovdamearkka dihte ahte muhtun báikkis lea ássan álbmot mii áigá lea nohkan, dahje jus giella lea rievdan dan dihto guovllus, de sáhtta oazžut dieđuid dan dološ giella birra (Aikio 2004: 8–9). Báikenamat sáhttet maiddái leat ávkin go galgá gávdnat dieđuid ássanvieruid ja struktuvrraid birra. Olbmot geat ássagohte muhtun guvlui ja álge doppe bivdit, bidje namaid dehálaš báikkiide. (Ainiala ja earát 2012: 16–17.)

Go serven ealgabivdui de šadden dávjá akto vánddardit meahcis, ja go mu várdánolbmát váris fuobmáje ealggá, de gal fertejin máhttit muitalit gos mun lean. Nu ohppen namaid dehálaš mearkkašumi, ja maiddái man dehálaš lea diehtit mii lea fielbmá, buolža ja eará luonddunamahusat dahje topográfalaš appellatiivvat. Fuobmájin ahte lea ollu diehtu maid olmmoš ii oáččo jus ii vánddar mehciid.

Mu áhčči lea bajásšaddan Ávžžis, sullii miilla nuorttabeale Guovdageainnu gili. Doppe lean mánnávuoda rájes olu viegadan, ja mis lea maiddái barta Vuorašjávrris leamaš 1970-logu rájes. Ávžži birrasis mii lávet lubmet, bivdiid guliid, murjet, čuoigat ja olu lean maiddái bivdán ealggaid Ávžži guovllus. Gullen namaid mat geasuhedje mu beroštumi, muhtun imašlaš namaid, ja jearahišgohten eambo namaid birra. Go čeazi mielde vázzen Ávzejoga bajás, ja ohppen namaid maid in livčče goasse oahppan jus in

livčče leamaš suinna vázzime doppe, de fuomášin ahte dáppe min guovllus han gusto leat dievva namat mat eai leat čállon gosage. Kárttas ledjen hárvánan oaidnit namaid, muhto fuomášin ahte dán guovlluin han leat olu namat mat eai leat merkejuvvon kártii. Sámi dološ vuohki lea leamaš oahpahit namaid buolvvas bulvii, njálmmálaš árbevieru bokte. Eai sii ráhkadan kártaid ja čállán namaid daidda, muhto vánddardettiin oahpahedje báikkiid namaid. Eiseválddiid ráhkadišgohte kártaid dán guovllus álggus 1900-logu, ja dárrolaččat leat čállán báikenamaid daidda kártaide. Olu namat leat čállon boastut, ja hui olu namat leat báhcán čálekeahhtá, várra dan sivas go ii han dat dáčča johtán nu viidát guovlluin go sápmelaš. Dainna lágiin bođii munnje hállu dutkat eambbo Ávžži ja dan birrasa namaid.

Lea dehálaš čállit ja registreret namaid ovdal go dat lámppojit, daningo eat mii dán áigge olbmot vánddar šat nu olu mehciin go ovdal dahke. Nu lámppojit namat, ja daid mielde maiddái olu iežá dieđut. Háliidin dokumenteret visot báikenamaid maid informánttain lean ožžon, ja maiddái dieđuid daid namaid birra. Háliidin oahppat iežan máttuid vázzán bálgáid birra, ja doaivvun ahte báikenamat sáhttet mitalit maid sii leat bargan ja makkár báikkiid sii leat ávkkástallan ja mot. Háliidin maiddái dán barggu bokte čájehit ahte báikenamain sáhtta viežžat olu iešguđetlágan dieđuid, ovttaskas báikki birra, báikegotti birra, nammabidjama birra, olbmuid birra geat leat eallán doppe, sin bargguid, historjjá ja fearániid.

2 Ovdalaš dutkamušat ja mu dutkangažaldat

Báikenammadutkan, dahje *toponymiija* ja *toponymalaš onomastihkka*, lea oassi nammadutkamis dahje *onomastihkas*. Onomastihkkii gullá maiddái ovdamearkka dihte olbmonamaid dutkan, dahje *antroponymiija*. Onomastihka namma bohtá greikkagiela sánis *onoma*, mii mearkkaša 'namma'. *Topos* fas mearkkaša 'eananduovdagat'. Das bohtá namahus *topográfalaš appellatiiva* maid mii sámegillii gohčodit luonddunamahussan. Mu dutkan gullá toponymijai. (Helander 2016: 4–5.)

2.1 Sámi nammadutkan dál

Sámi báikenamaid leat dutkan maŋemus áiggiid sihke Norgga bealde ja Suoma bealde, ja dat dutkansuorgi orru dál viidume. Norgga bealde Sámis lea Kaisa Rautio Helander (2008) guovddáš báikenammadutki, ja son dutkkai iežas doavttergrádadutkamušas *Namat dan nammii - Sámi báikenamaid dáruiduhttin Várjjaga guovllus Norgga uniovdnaáiggi loahpas*, mot sámi báikenamaid giedahalle virggálaš oktavuodain Norgga uniovdnaáigge 1800-logu loahpa rájes, ja mainna lágiin dárogiela nammageardi áсахuvvogođii politihkalaš doaimmaiguin sámi guvlui. Su dutkan gullá politihkalaš onomastihka paradigmii. Taarna Valtonen (2014) dutkkai iežas doavttergrádadutkamušas *Mielen laaksot (Miela vuomit) - Neljän saamen kielen paikannimien rakenne, sanasto ja rinnakkaisnimet vähemmistö-enemmistö-suhteiden kuvastajina*, njealji sámegiela báikenamaid struktuvrra, sátneráju ja nammabáraid. Dan dutkamuša teorehtalaš rámma lea máŋggadieđalaš kultuvrralaš onomastihkka. Dan barggu in leat mun dađi bahábut sáhttán ávkkástallat, go lea čállon suomagillii, maid mun in hálddaš. Ante Aikio (2004) lea fas čiekŋudan sámi báikenamaid etymologijai, ja sámi substráhtaid ja ássanhistorjjá dutkamiin son earret eará čájeha man boarrásat namat leat go dain leat elemeanttat jávkan kontáktagielas.

Leif Rantala dutkkai 1975:s (Rantala 1975) sámi báikenamaid Buolbmágis Deanu suohkanis, ja guorahalai báikenamaid nammadanákkaid ja mot dat čájehit dološ oktavuodaid eatnamiidda. Anni Magga-Eira (2010) čálii masterčállosa *Unit Issáha Alladievás Hoteallabuolžan – Sosioonomastihkalaš dutkamuš Sállevári bálgosa luonddunamain*. Son guorahalai sosioonomastihkalaš geahččanguovllus mot nammamáhttu rievddada boarrásiid buolvvain nuoraid buolvvaide. Taarna Valtonen (2003) fas dutkkai iežas mastergrádadutkosis *Ohcejoga Dálvadasduottarguovllu báikenamat – Sámegiela báikenammavuogádaga semiotihkalaš guorahallan*. Son guorahalai sámi báikenamaid gielalaš ja kultuvrralaš mearkavuogádagaid, ja geahčai

earret eará mot báikenamat sáhttet sisttisoallat kultuvrralaš dieđu. Inger Katrine Juuso (2018) čállin masterdutkan *Bivdobáikkiid namat Unjárggas – Siskkit Várjavuona oaidnemeahtun báikenamat* fas giedahallá bivdobáikkiid namaid mearas ja čielggada daid vuogádaga.

2.2 Dán dutkamuša dutkangažaldagat

Ávžži báikkít ja daid namat ledje ovdal go álgen dutkat, buori muddui oahppásat munnje, ja dihten oalle olu namaid go jearahallagohten informánttaid. Dát namat mitalit munnje juoidá, dat mitalit mu máttuid vánddardemiid, barggaid ja luonddu ávkkástallama birra. Báikenamat sáhttet mitalit guđiid jekkiid ávkkástalle, gokko jávrris gesse nuhti, gokko vánddardedje, gokko gáfestalle, vuoŋŋastalle ja goadástalle. Báikenamat mitalit namalassii olbmuid resursaanu, ja dat čatnasit olbmuid vuoigatvuođaide. Eatnamat, maid ávžilaččat leat geavahan doloža rájes, gullet sidjiide, sámi vuoigatvuođajurddašeamis.

Kaisa Rautio Helander (2007) lea guorahallan sámi báikenamaid 1700-logu eanamihtideamis árbevieruid ja riekteipmárdusa geahččanguovllus, ja son čállá ahte báikkít ja guovllut leat gielalaččat merkejuvvon nu ahte lokalitehtaide leat biddjon báikenamat. Eanamihtidangirjjit dokumenterejit muhtun muddui dálloalu ealáhusa earenoamážit láddjenguovlluid, muhto mángga eará ealáhusa ja doaimma oktavuodas lea diehtu resursaguovlluid anu birra fievrriduvvon dušše buolvvas bulvii aivve njálmmálaččat.

Sámi vuoigatvuođalávdegotti duogašmateriálas čállá Steinar Pedersen (2001: 398) ahte báikenamat speadjalastet báikki historjjá, ja sáhttet čuvget báikki árbevieruid ja riekteipmárdusa. Báikenamat leat earenoamáš dehálaš riektegáldut dakkár kultuvrrain gos čálalaš gáldut eai báljo gávdno dan gillii mii hubmojuvvo doppe, nugo Sámis ja oppalaččat álgoálbmotguovlluin miehtá máilmmi. Earret eará Canadas leat eanet ja eanet deattuhišgoahtán báikenamaid riektegáldun eananeaiggáduššan áššiin. Pedersen (2001: 398) čállá viidásit ahte báikenamaid sáhttá čatnat vissis resursaávkkástallamiidda, nugo ovdamearkka dihte bivdui. Mu dutkanmateriálas leat báikenamat mat mitalit bivddu birra, nugo *Gillárluokta*, *Gillársuolu* ja *Rihtámohkki*.

Ávžži guovllu báikenamaid dutkanbarggus áiggun geahččalit báikenamain gávdnat dieđuid dološ olbmuid doaimmaid ja báikki historjjá birra. Nammamateriála guorahallama bokte áiggun geahččat namaid semantihkalaš sisdoalu, ja dan bokte

čájehit namaid navdinákkaid. Olbmot leat bidjan namaid dakkár báikkiide maid leat geavahan, ja namaid navdinákkaid guorahallamis áiggun geahččalit čájehit dološ ávžilaččaid luondduávkkástallama, resursaanu ja ealáhusaid. Namat leat mitaluvvon buolvvas bulvii njálmmálaččat, dat leat oahpahuuvvon earret eará bargguid ja bivddu oktavuodas. Dát namat eai leat ovdal čállon dahje guorahallojuvvon, ja mun jáhkán ahte namaid dutkama bokte mun buvttahan dieđuid čállojuvvon hápmái mat eai leat ovdal leamaš olahanmutter olbmuide eará vugiin go njálmmálaš árbevierus.

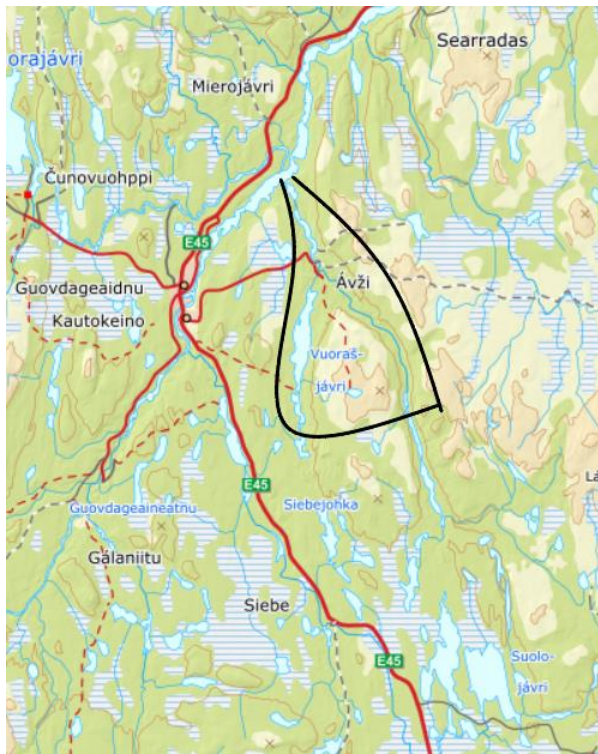
Analyseren iežan nammamateriála syntávssalaš-semantihkalaš dutkanvugiin go jáhkán ahte dáinna vugiin oaččun ovdan dieđuid maid háliidan čájehit namain. Dát vuohki guorahallá namaid navdinákka ja semantihka, man bokte mun beasan dieđuide namaid mearkkašumiid birra, ja nu maid jáhkán gávdnat dieđuid Ávžži historjjá ja dološ olbmuid vánddardemiid ja luondduávkkástallama birra.

Go áiggun dakkár bohtosiidda boahit iežan guorahallanbarggus, de heive typologalaš analysavuohki buoremusat. Typologalaš analysavugiin čiekŋudan báikenamaid nammadanákkaide, ja dan bokte áiggun geahččalit vástidit iežan dutkangažaldaga. Typologalaš analysavuogit leat eanas adnon Suoma báikenamaid guorahallamiin, ja mun áiggun geahččalit mot dat heive sámi báikenamaid guorahallamii ja analyseremii.

Namaid navdinákkat čatnasit dávjá nama mearussoassái. Nama vuodđooasi nammabidjamii lea dávjá hui čielga čilgehus, vuodđooasit leat dávjá topográfalaš appellatiivvat dego *-várri*, *-jávri* ja *-johka*. Dattetge leat muhtun namat maid vuodđooassi ii leat topográfalaš appellatiiva, daningo dat dulkojuvvojit ovttaoasat namman, ja dain sáhttet navdinákkat vuolgán eará čilgehusas go eatnama čilgemis. Okta ovdamearka dasa lea mu dutkanguovllus namma *Hángošuoarči*.

3 Dutkanguovlu

Mu dutkanguovlu lea Norggas Guovdageainnu suohkanis, sullii miilla nuorttabealde Guovdageainnu gili. Dutkanguvlui gullá gilli *Ávži*, *Ávžejohka*, mii golgá *Ávžejávrris* gili čađa gitta Guovdageainnetnui, ja dan gáttit, *Vuorašvárri*, *Vuorašjávri* ja *Nammajávri*. Válljejin daid báikkiid dan sivas go háliidin guorahallat daid eatnamiid maid Ávžži olbmot leat geavahan áiggiid čađa, ja dát leat dat báikkit gos ieš lean vánddardan iežan fulkkiiguin. *Ávžži* nama gielalaš čilgehusa guorahalan kapihttalis 6.1.1.1.

Kárta 1. Dutkanguovllu lean merken čáhppes sárgáin (Norgeskart).

Olles Ávžejohka lea ávkkástallon guollebivdui, ja johgáddi fas earret eará bivdui, láddjemii ja murremii. Olles guovlu lea adnon murjemii, rievssatbivdui ja guohtuneanan. Vuorašjávri lei dehálaš guollebivdinjávri ávžilaččaide, ja Vuorašvárri fas earret eará lubmenbáiki, jeagelbordinbáiki ja herggiid guohtunbáiki. Mus lei miella fátmastit viidábut eatnamiid, muhto go dán báikkis lean juo čoaggán eanet go 300 nama de ferten ráddjet dutkanguovllu. Sivva manne háliidin váldit viidát guovllu lea go ávžilaččat han gal leat ávkkástallan eatnamiid olggobealde mu dutkanguovllu maiddái. Ovdamearkka dihte leat giettit, meahccelájut ja nuohttunjávrrit olggobealde mu dutkanguovllu. Vaikko ávžilaččat leat ávkkástallan daid eatnamiid doložiid rájes, de in leat namalassii váldime mielde buot guovlluid. Namuhan dás, ahte ávžilaččain leat giettit Ávžžis márkana guvlui, nuohttunbáikkit maiddái eará jávrrin go mu dutkanguovllus, fierbmunjávrrit oalle guhkkín eret Ávžžis, ja lubmenbáikkit Ávžži ja márkana gaskkas, ja Ávžžis nuorttas guvlui.

3.1 Ávžži dološ historjá

Ávžži historjjá in leat gávdnan gostege čohkkejuvvon čállon hámis. Historjádieduid lean čoaggán Alf Isak Keskitalo girjjis *Guovdageainnu suohkan* (1998), masa son lea čohkken ja čállán Guovdageainnu suohkana historjjá, Guovdageainnu sohka girjjis (Steen & Aarseth 1986), P. L. Smith girjjis *Kautokeino og Kautokeinolappene* (1938) ja lean maid ohcan dieduid Guovdageainnu historjásearvvi girjjiin. Go ii leat Ávžži

guovllu historjá čállon gosage, de lean jearahan iežan informánttain dieđuid Ávžži guovllu ja Ávžži gili birra. Dieđut Guovdageainnu historjjá birra gusket maiddá Ávžži guvlui, ja danne lea olu, mii lea čállon Guovdageainnu birra, maiddá Ávžži birra. Ovdamearkka dihte dološ olmmošlohkamiin lea čállon Guovdageainnu álbmoga birra, muhto Ávži dáidá gullat daid loguid sisa, nu ahte ávžilaččat leat čállojuvvon Guovdageainnu vuollái.

Alf Isak Keskitalo (1998) lea čohkken stuora oasi Guovdageainnu suohkana historjjá stuora girjái man namma lea *Guovdageainnu suohkan*. Son čállá ahte Guovdageainnu suohkanis leat olbmot orron unnimusat 5000 jagi, ja dan diehtit dološ bázahusaid vuodul mat leat gávdnon Guovdageainnu guovllus. Guovdageainnu gilis lahka Goahstedievá, gokko dál lea Guovdageainnu girku, leat gávdnan dološ kvártsa- ja flintabázahusaid mat sáhttet leat gitta geađeáiggi rájes. Boarráseamos bivdorokkit lea paleolihtalaš áiggis, ja dat lea dulvaduvvon Virdnejávrái. Oktiibuot leat sullii 170 báikkis Guovdageainnu birrasis gávdnon bázahusat ođđasit geađeáiggis. (Keskitalo 1998: 8.)

Gosii miehtá suohkana leat gávdnan dávviriid, ja maiddá Ávžžis. Allasullos Ávžži gilis leat gávdnan neolihtalaš ákšu mii lea ráhkaduvvon čáhppes geađggis. Ávžžis leat maid dan bivdoáiggis báhcán bivdorokkit. Maiddá boares hávddit leat gávdnon, dat oidnojit dál dego vuollegis njealječiegagat. Dološ hávdesajit sihke Guovdageainnus ja Ávžžis leat sullii 1100-logu rájes. (Keskitalo 1998: 124–126.)

Boarráseamos bázahussajit leat paleolihtalaš áiggis, mat leat dulvaduvvon Virdnejávrái lahka Máze. Paleolihtalaš áigi lea boarráseamos oassi geađeáiggis, mii lea áigodat gaskal 2,6 miljovna ja 10 000 jagi ovdal min áigelohkama (SNL 2018). Ávžžis ja Vuorašjávrris leat maid bivdorokkit. Boares geađe- ja dáktevuoggabázahusat mitalit ahte guolásteapmi lea leamaš ealáhusoassin dološ bivdoservodagas. (Keskitalo 1998: 112.)

Roavvásit lea dološ sámi bivdoservodat bistán goit sullii 5000 jagi Guovdageainnu duoddariin (Keskitalo 1998: 108–112). Dát dieđut duođaštit ahte olbmot leat orron Guovdageainnus ja Ávžžis ja sii leat bivdán elliid, nu go gottiid, bivdorokkiiguin. Eriksen (1991: 9) fas čállá ahte orrunsajiid ja bázahusaid gávdnosiid vuodul Guovdageainnus leat orron olbmot goit 10 000 jagi. Dološ geađeáiggi ássansajit leat registrerejuvvon eatnoleahkeráigge ja maiddá Ávžžis, Láhpoluobbalis ja Stuorajávregáttis ja Iešjargáttis. Ovdamearkka dihte lea gávdnon neolihtalaš ássansadji Njállajávregáttis, mii lea jávri eanus gokko Ávžejohka boahtá etnui,

vuollelis Guovdageainnu gili ja badjelis Mierona. Eanaš leat gávdnan olles geađgedáviriid dahje dakkár bázahusaid mat šaddet go olbmot leat dahkan geađgeneavvuid bivdui dahje guolásteapmái. Dat neavvut ja bázahusat orrot duođašteamen ahte dat olbmot leat eallán oanehit dahje guhkit áiggi aiddo dakko. Sii leat háhkan ealáhusa bivddus. (Keskitalo 1998: 114–116.)

Ođđasit geađgeáigi gohčoduvvo neolihtalaš áigin, ja dat lea Norggas sullii 4000 jagi gitta 1800 jagi ovdal min áigelohkama. Davvi-Norggas dat lea bistán veahá guhkit. (SNL 2018.)

Nils Isak Eira (2011: 11–19) čállá ahte boazodoallu lea leamaš ealáhussan sámiid gaskkas hui guhká, badjel duhát jagi, ja soaitá vel guhkibut. Daid dieđuid vuodđun leat arkeologaid gávdnosat, Ottara čállosat ja maiddái sámegiela rikkis giella mii guoská njuolga boazodollui. Ottar muitalii ahte son lei davimus ássi dáčča dalle jagis 890, ja ahte sus ledje 600 ealli maid sápmelaččat gohčodit boazun. Sápmelaččat bivde maiddái gottiid dalle. Ottar elii vikinggaid áiggi, ja orru leamen nu ahte boazodoallu lei dalle juo muhtun muddui čuožžilan.

Daid dološ bázahusaid dihte sáhttit dadjat ahte olbmot leat eallán Guovdageainnu guovllus unnimusat 5000 jagi maŋos, ja sii ealihedje bivdduin. Ii leat vejolaš dadjat áibbas sihkkarit juste goas olbmot leat ássagoahtán dáppe, muhto dan sáhttit dadjat ahte daid vuosttaš olbmuid eallinvuohki lei bivdu ja guolástus, ja sii ásse johka- ja jávregáttiin (Keskitalo 1998: 8). Bivdorokkit gávdnojit dál dakkár sajis gokko gottit ovdal lunddolaččat johte. Bivdorokkit leat sullii 2 mehtera govddu, ja moaddelogi sentte gitta measta mehtera čiekŋalat. (Keskitalo 1998: 126.)

Čálalaš gáldut, mat čájehit ja duođaštit eallima Guovdageainnus, leat easka 1500-logu rájes. Ruota vearrolisttut 1553:s čájehit álbmotlogu, ja duođaštit ahte Guovdageainnu ja Láhpojávrris siiddat, mat ledje dán guovllu guokte sámi siidda 1500-logus, mákse vearu, ja ledje sullii nuppelohkái bearraša sihke Guovdageainnus ja Láhpojávrris (Keskitalo 1998: 70). Vearromáksin maiddái duođašta ahte olbmui lei bivdu ealáhussan, go mákse vearu bohcco- dahje goddeduljiiguin, čevrá-, neahti- ja buoidaganáhkiiguin, várra maiddái riebannáhkiiguin (Keskitalo 1998: 112). 1550-logus gulai Guovdageaidnu Ruota gonagasa vuollái.

Sihke Guovdageainnus, Láhpojávrris ja Ávžžis leat olbmot orron, muhto Guovdageainnu gilli lea ovdánan olmmošlogu ektui hui olu, ja Ávži ja Láhpojávri fas bisson unnin. Čilgehus dasa sáhttá leat ahte Guovdageainnu girkobáikkis lea viiddis eatnogáddi ja eanan lea duolbbas, ja dasa sáhtii stuorát olmmošeatnatvuohka hukset

dáluid. Nubbi čilgehus lea ahte mot lea soahpan eará ealáhusaiguin ja luondduin. Girkobáikái huksejuvvoje dálut dakkár báikái gosa eai šatta bivdoeatnamiid ja boazojohtolaga ovdii. (Keskitalo 1998: 114–116.) Vuosttaš siida Guovdageainnu girkobáikkis lei Goahstedievás, lahka girku. Birrasiid 1550-logus ledje Guovdageainnu siiddas 8 goađi ja sullii 50 olbmo. (Eriksen 1991: 9.)

1550-logus ledje álbmotlohkamiid vuodul 150 ássi oktiibuot dain golmma siiddas Guovdageaidnu, Láhpovávri ja Ávjovárri, ja sii vánddardedje oanehis mátkkiid, eai manadan nu viidát. Sii elle bivdduin ja guolástemiin, goit gitta 1600-lohkui. Ii lean sáhka fásta ássamis ovdal go báhppa bođii, báhpbearaš lei guhká áidna bearraš geas lei viessu. 1741 olmmošlohkamis ii lean vel oktage fásta ássi. Vuosttaš fástaássit elle guolástemiin ja eanandoaluin. (Smith 1938: 293.)

Maŋnel 1865 fárreje muhtun ávžilaččat Mázi. Ávžžis ja dan birrasis ledje 1865 olmmošlohkamiin 10 dálu ja 46 gusa, 127 sávzza ja 216 bohcco. Mázes eai lean fástaássit, ja Guovdageainnu gilis ledje 11 dálu, 34 gusa, 54 sávzza ja 227 bohcco. Ávžilaččat ledje guhká atnán girkobáikki geassebáikin, gos eatnasiin ledje eananbihtát maid gohkkeje, ja fievrridedje omiid dohko gesiid. Ávžžis lei boaldenmuorra álkit oažžumis, danne lei vuogas doppe orrut dálvet. Muhto doppe šattai beare gárži ja olu bearrašat fárreje eret. Birrasiid 1910 ledje Ávžžis dušše 4 dálu main orro olbmot. (Smith 1938: 298.)

Qvigstad (1928: 577–579) girjjis lea Vuorašjávri birra dološ mitalus, go čuođi ruošša bohte rievidit guliid muhtun guollebivdis Vuorašjávris. Dutkit oaivvildit ahte mitalusas lea duohta historjjálaš vuodđu, go 600–700 jagi dás ovdalis bohte Ruošša rievvárat ja gáibidedje vearuid sápmelaččain (Keskitalo 1998: 48). Smith čállá ahte gárjillaččaid rievidanmátkkit ledje 1300- ja 1400-logus, ja ahte Guovdageainnus orro sápmelaččat olu ovdal dan áiggi (Smith 1938: 293).

3.2 Ávžži guovlu dološ kárttain

Guovdageainnu guovllut leat merkejuvvon muhtun dološ kártaide 1700-logus, mat čájehit eanas rádjeguovllu. Vuosttaš kartografiija bođii maŋnel Davviriikkaid soađi 1709–1720 go rájiid bidjagohte, ja dovdosepmosat leat majora Peter Schnitlera rádjeguorahallanprotokollat 1742–1745 (Schnitler I–III). Rádjemihtideami materiálat gávdnojit Stáhta kártadoaimmahagas, ja dain leat olu sámi namat. (Bergsland 1991: 18.) Stáhta kártadoaimmahat Norggas lea vurkon iežas neahttasiidui historjjálaš kártaid. Dain lea vuosttaš kárta Finnmárkkus dahkkon jagis 1700, ja dan namma lea *Amtskartsamling*. Kárttas leat stuorebuš váriid ja jávriid namat. Dađi bahábut lea kárta

gaikkodan juste Guovdageainnu guovddáža bokte, ja measta olles Guovdageaidnu lea jávkan das. (Amtskartsamling 1700.)

Kárta 2. Giedain sárgojuvvon kárta 1824:s, mii čájeha muhtun namaid Guovdageainnu gili ja ráji gaskkas (Amtskartsamling 1824).

Jagis 1824 bođii giedain sárgojuvvon kárta olles Finnmárkkus, mas leat muhtun namat Guovdageainnus (Amtskartsamling 1824). Kárta 2 čájeha oasi kárttas. Guovdageainnu gilli lea čállon dušše dárogillii, *Kautokeino*. Dan kárttas lea váttis gávnnahit makkár báikkiide namat duođai čujuhit, go eai leat nu riehta ožžon báikkiid ja namaid dán dološ kártii. Eai hal dalle lean dakkár veahkkeneavvut go odne, ja diehttelas lei váttis dušše vánddardemiin tevdnet jávriid ja jogaid jur nu mot duođai lea.

Dán kárttas leat tevdnen eanas dušše jávriid ja jogaid, várit eai leat nu mánga tevdnejuvvon. Lean geahččalan gávnnahit makkár namat das leat. *Bajasjaure* gal lea *Bajášjávri* dálá kárttas, ja lea merkejuvvon hui riehta. Das vuolgá de johka *Setra Jok*, mii ii oro soahpame ovttaga johkii nu mot mii dovdat namaid dál. Johka manná dán kárttas sullii dakko gokko Bađášjohka golgá, mii fas šaddá vuollelis Ávžejohkan, muhto eai diet guokte nama sulastahte nubbi nuppi. *Setra* orru čujuheame geassesadjái, go olbmot gohčodedje omiid geassesaji dárogielsániin *seter*. Muhto ii oidno kárttas dál johka mas namas lea *geassesadji*. Sáhtta jurddašit ahte go juo Ávžžis ledje oamit, de dat soitet ovdal atnán Ávžejoga geassesadjin, dahje dakko soitet mannan omiiguin, ja danne lea šaddan *seter*-namma dan johkii. Sáhtta maiddái leat dat johka mii vuolgá gitta

Suoma ráji duohken Geađgejávrris, gos álggos lea *Geađgejohka*, dasto rievdá *Bievjaveaijohkan* ja vuollelis rievdá *Oskáljohkan*, *Siebejohkan* ja *Suohpatjohkan* ovdal go de golgá Etnui. Muhto ii leat vejolaš gávnnahit manin dán kártii lea ožžon nama *Setra Jok*. Čielggas lea goit ahte leat viggan čállit dárogillii namaid, ja dán guovllus diehtelasat eai gávdnon dárogiel namat, ja nu de soitet geahččalan jorgalit muhtun namaid.

Iežá namaid dološ kárttas lea vejolaš gávndat ođđa kárttas go ohcá ja guorrá jogaid. Jávri *Renga Jaure* lean gávnnahan ferte leat dálá *Rietnjajávri*. Das vuolgá johka davás, *Renga Jok*, mii dasto lea *Rietnjajohka*. Suomaráji lahka lea *Pitsis jaure*, mii várra čujuha jávrái *Bizejávri*. Dan lahka golgá johka *Faurits Jok*, namalassii *Fávrrisjohka*. Nuppe bealde ráji Suomas lea jávri *Nerre Jaure*, mii várra čujuha jávrái Suoma bealde dálá kárttas *Njearrejávri*. Das lahka Norgga bealde lea maid jávri, man namma lea *Njearejávri*, ja das maid lea *Njearevađđa*. Das fas lulábealde lea jávri *Marsel Jaure*, ja dan gávnna dálá Suoma kárttas *Maseljávri* (Suoma kártadoaimmahat). *Masel-*mearusoasi vuodđun lea namma *Másealgi*. *Murets Jok* in gávnna dálá kárttas, muhto dološ kárttas orru ahte dat livččii Guovdageaineatnu, badjin eanu gierragis, gos Eatnu álgá. Ođđa kárttain ii čuoččo namma dan jogas ovdal go čuovvu joga vulos, de doppe vuollelis boahtá namma *Guovdageainnu eatnu*. Muhto Eanu gierragis lea jávri man namma lea *Muvrrešjávri* ja das birra lea fas *Muvrrešáhpi*. *Rikas Jaure* lea jávri ráji lahka, ja namuhuvvo rádjetraktáhtas (Lovdata 1751 Art. 1). In gávnna dálá kárttas jávri ráji lahka mas livččii dakkár namma, muhto sullii beannot miilla nuortabealde ráji, ja 2,5 miilla davábealde Muvrrešjávri lea *Rikkášjávri* masa dat namma ferte čujuhit, mii lea áibbas Romssa fylkaráji duohken.

Kárta 3. Jens A. Friis etnográfalaš kárta 1861 (Friis 1861).

Jagis 1861 ráhkadii Jens A. Friis etnográfalaš kárta Finnmárkkus. Nu go kárta 3 oaidná de su kárta lea earenoamáš dárkil ovddit kártaid ektui, ja lea vuosttaš kárta mas leat dárkilis namat Guovdageainnu gilis ja dan birrasis. Das gávnnan namaid iežan dutkanguovllus nugo *Loavskajavre* (*Loavskajávri*), *Bæljáçak* (*Bealjážat*), *Loavskaavce* (*Loavskaávži*), *Vuorašvarre* (*Vuorašvárri*), *Vuorašajavre* (*Vuorašjávri*) ja *Avce* (*Ávži*). Friisa kárta mitalit lassin olbmuid eallinvugiid birra, orro go gođiin vai viesuin, gos dat ledje, makkár giela iešguđetge goađis dahje viesus máhtte (sámegiela, dárogiela, suomagiela), galle olbmo orro guđege goađis ja viesus, ja galle bearraša orro ovttas. Kárta čájeha ahte dien áiggi ledje Ávžžis 8 dálu ja 3 goađi, ja Guovdageainnu márkanbáikkis fas ledje 6 dálu ja 3 goađi. Guovdageainnus ledje 24 fástaássi, ja 18 olbmo orro viesuin. 21:s dain eai máhtán dárogiela. Mii oaidnit kárta ahte buot Ávžži dáluin ja ovttas goađis máhtte hupmat suomagiela, ja ovttas dáluin ja seamma goađis gos máhtte suomagiela, máhtii dáluin maiddái dárogiela. Guovtti goađis máhtte dušše sámegiela. (Friis 1861.) Dán kárta dieđuid vuodul 1800-logu gaskamuttus orro Guovdageainnus ja Ávžžis sullii seamma olbmot. Muhto diehtelasat eai orron buot olbmot dán giliin, olu olbmot orro duoddariin dálveorohagain, ja sin siiddat ja goahtesajit eai leat merkejuvvon dán kárta.

3.3 Ávžži gilli ja ođđasit historjá

Jagis 1865 čađahedje olmmošlohkamiid (Olmmošlohkamat 1865) Norggas, ja dain sáhtta oaidnit juohke dálu báikki nama, geat doppe orro, makkár ámmát olbmui lei ja galle gusa, sávzza ja bohcco sis ledje, ja velá olbmuid buđetlogu ledje čállán dohko. 1801:s maid čađahedje olmmošlohkamiid, muhto dain ii oainne olbmuid dáluid namaid. 1865-lohkamis ledje Ávžžis 10 dálu, ja buohkain ledje oamit ja bohccot. Vuosttaš dállu Ávžžis lei *Joganjálmmenjárggas*, mii dál lea ožžon ođđa nama *Boaresdállonjárga*.

Namat 1865-lohkamis (Olmmošlohkamat 1865) leat *Maggajogas* (Mákkájogáš) gos orro johttisápmelaččat, *Miellevuole* (Miellevuolli) gos orro dálonat, *Sivamoki* (Sivamohkki) gos orro dálonat, *Sirenjarga* (Sirenjárga) gos orro dálonat ja johttisámi leaska iežas nieiddaiguin, *Joganjalmenjarka* (Joganjálmmenjárga) gos orro 2 dálonbearraša, *Jarenguolpan* (Jaringuolban) gos orro dálonat (luhkkár), *Buollandieva* (Buollándievvá) gos orro dálonat (oahpaheaddji), *Suolonuorre* (Suolonuorri) gos orro dálonat, *Jaremnjarga* (Jarinnjárga) gos orro dálonat (poastavuoddji), ja *Vuobegurra* (Vuohppegurra) gos orro dálonat.

Eanas dain namain leat ain anus ja ávžilaččat ain dovdet daid namaid. *Joganjálmmenjárga* lea ožžon ođđa nama *Boaresdállonjárga*, *Mákkájohka*, *Sivamohkki*, *Sirenjárga*, *Buollándievvá*, *Jarinnjárga* leat mu materiálas. *Jaringuolbban* ii leat, muhto de lea *Jarin* ja *Jarinnjárga*. *Vuohppegurra* ii ge leat mu materiálas, muhto *Vuohppi*, *Vuohppejaggi* ja *Vuohppeniiitu* leat, ja buot dat namat leat Ávžži gilis.

Ávžžis lea maid leamaš rámbuvri, dan doalai Cristian Fredrik Wisløff, gii lei riegeadan 1829. Báiki gokko rámbuvri lei lea ge ožžon nama *Višletdievvá*, geahča kártta 4. Wisløff namma boahká ovdan 1875-lohkamis (Olmmošlohkamat 1875). 1900-lohkamis (Olmmošlohkamat 1900) fas leat unnit dálut, 4 dálu gos olbmot orro. Historjádiedut, ja maiddái informánttat, mitalit ahte gárttai nu ahte lei beare unnán sadji Ávžži gilis, šattai gieddevátni ja ii lean doarvái suoidni omiide. Nu de vulge mángasat Mázi.

Ávžžis lea maiddái leamaš skuvla. Informánttaid dieđuid vuodul lea skuvla leamaš sullii 1880–1890-loguin. Edel Hætta Eriksen (1991: 15) čállá ahte Guovdageainnu boares skuvla vuvdojuvvui 1809:s oahpaheaddjái Jakob Gundersenii. Sohkgarjgis (Steen & Aarseth 1986: 200) čuožžu ahte Gunder Jakobsen lei oahpaheaddji (skolemester) dieid áiggiid, nu ahte Eriksen dáidá boastut čállán su nama. Gunder Jakobsen lea Luhkkár-soga máttaráddjá, son lea mu máttar-máttar-máttar-

máttaráddjá. Ii leat diehtu orui go son Ávžžis dalle, muhto su bárdni Luhkkár-Lemet, Clemet Gundersen gal lea registrerejuvvon Ávžái. Go Guovdageidnui hukseje ođđa stuorit skuvlla 1883:s de sirde dan boares skuvlla Ávžái, ja doppe lei skuvla 1880-logu rájes 1900-logu rádjái. (Eriksen 1991: 15.) Dál manná biilaluodda dakko gokko skuvla lei, ja báikkis lea namma *Skuvlastobugieddi*, nugo kárttas 4 oaidná.

Duottarstohpu lea Ávžžis leamaš doaimmas 1930 jagiid rájes gitta ođđa áigái. Lei Bendon, Mathis Johansen Pentha, r. 1882, gii huksii ja doaimmahii dan, ja dat lei iežas dálu bálldas, Jaringuolbanis. Kárta 4 čájeha gokko dat lei. Duiskalaš bolddii duottarstobu, ja maŋnel soađi son dagai iežas dálus ovttá lanja duottarstohpun. Go olbmot vuodjigohte mohtorfievrruiguin de ii lean šat dárbu duottarstohpui ja nu dat nogai.

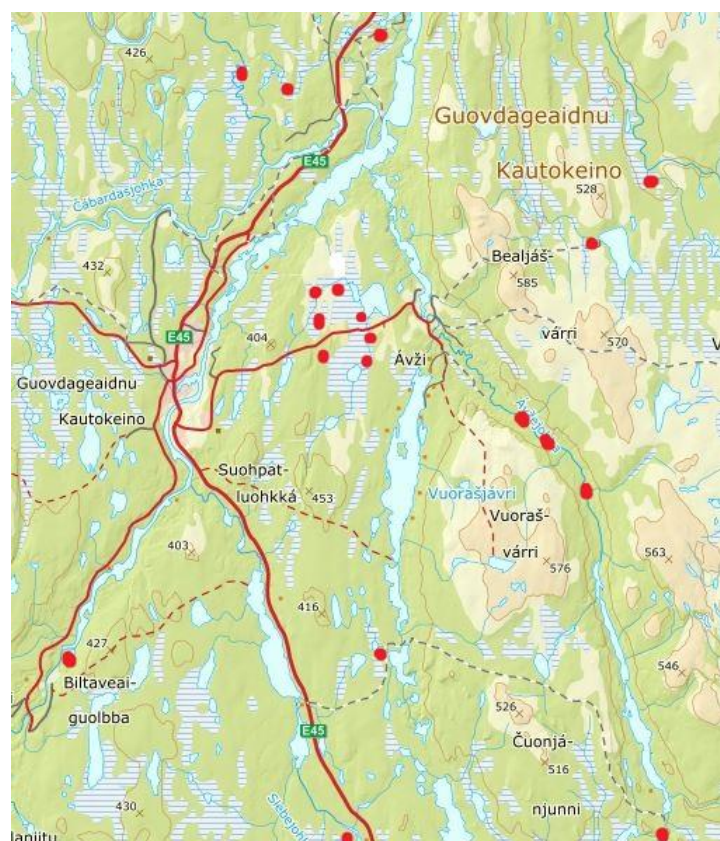

Kárta 4. Ávžži gilis lea leamaš skuvla, rámbuvri ja duottarstohpu. Skuvla lei Skuvlastobugietti, rámbuvri Višletdievvas ja duottarstohpu Jaringuolbanis. Rukses čálan lean lasihan daid namaid (Kártavuoddu: Norgeskart).

Ávžži gilis leat maŋnel soađi leamaš mánnga oapmedálu. Maiddái ovdal soađi ledje mánngasiin oamit. 1980-logus ledje 6 dálu main ledje bohčingusat. Odne lea dušše okta oapmedállu vel báhcán. Ávžžis leat dálonat ja boazosápmelaččat eallán ja veahkehallan nubbi nuppi. Dállodoallu lea leamaš guovddáš doaibma gilis, ja dáloniid váldobirgejupmi. Muhto dállodoalu bálldas sii maiddái ávkkástalle luonddu olu, luondu lei sin biebmogárri. Sii vižže biepmuid luonddus sihke olbmuide, omiide ja bohccuide dahje herggiide. Maiddái márkangálvvu vižže luonddus, nu go ovdamearkka dihte rievssahiid. Ovdalaš áiggi láveje dálonat ja boazosápmelaččat lonohallat gálvvuid, ja dieđusge veahkáhallat nubbi nuppi, verdestallat. Dálonat atne iežaset herggiid ja bohccuid sápmelaččaid geahčus gesiid, ožžo bohccobierggu ja bohconáhkiid. Boazosápmelaččat fas ožžo mielkki, vuoja, suinniid, jeahkáliid ja

muoraid, ja orro dáluolbmuid luhtte dálvet ja vurkkode iežaset biergasiid sin geahčus go ieža ledje geasseorohagas. (Oskal 1991: 87–106.)

Ávžilaččat leat don doloža rájes ávkkástallan luonddu Ávžži birra. Go álge omiiguin, de gusaide galggai suoidni, ja de lei stuora bargu geasset láddjet. Juohke dálus ledje dihto lájut ja niittut maid láddjeje, ja dat sáhtte leat sihke oamastuvvon lájut ja niittut, dahje sohppojuvvon ieža gaskkaneaset. Muhtun meahccelájuide lei mátki guhkki, ja dávjá jávke vahkku meahccelájuin. Informánttat mitalit ahte ávžilaččat láddjeje Siebes, Ájitjávrris Ávževuomis, Náibesjávrris oarjjabealde, Njukčajeakkis ja dain jekkiin birra, Badjineanu Biltáveaji vuollelis, Mierona oarjjalulábealde, Ávžejogas badjin Ávžžesiste, Bealjášjávregáttis ja Vuolgamašjogagáttis. Kárta 5 čájeha meahccelájuid ja niittuid. Go nie guhkás vánddardedje, de sis ledje goađit doppe gos orro dan botta go láddjeje. Goađit eai leat šat áimmuin, muhto sihke meahccelájut ja goahtesajit ain vuhttojit muhtun báikkiin, ja báikenamat mitalit maiddái goađastallama birra, dego *Goahtesullot* Vuorašjávrris. Lájuin sii borde suinniid stáhkáide dahje suviide mañnel go ledje goikan, ja dasto vižže daid dálvet herggiiguin.

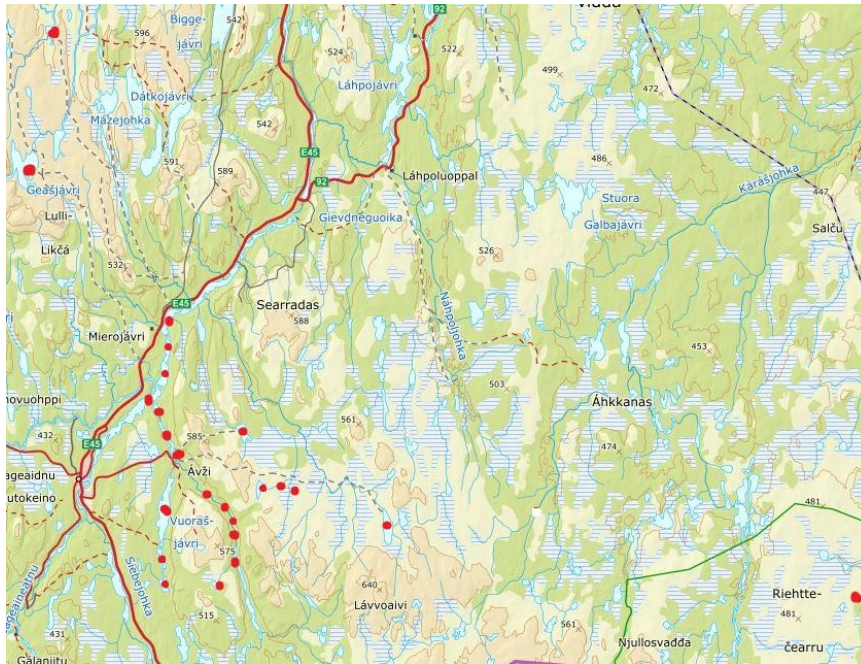

Kárta 5. Rukses čuoggát, maid lean lasihan kártii, leat meahccelájut ja niittut gos ávžilaččat leat láddjen (Kártavuoddu: Norgeskart).

Guolásteapmi lei dehálaš borramušháhkkan, ja ávžilaččat leat nuhtton jávrriid ja jogaid don doloža rájes. Lea váttis dadjat man áigahaš bargu nuohttun lea, muhto informántta

dieđuid mielde leat nuhtton goit 1800-álggu rájes. Informánttat leat muitalan ahte ávžilaččat nuhtto Vuorašjávri, Loavskajávri, Ávžejoga, Ávžejávri maiddái nuhtto dološ áiggi, Nammajávri, Náibesjávri, Čuonjávri, Njallajávri, Stálojávri, Skuvlajávri ja Mierojávri. Muhto leat maid dobbeliidda mannan nugo Bealjášjávris, Gárgatjávris, Gárgatluobbaliin, Lávvojávris ja vel nuortalis, Riehtečearu nuortalis, ja davvin Geašjávris ja Bárttašjávris. Ávžilaččaid nuohtunbáikkid leat merkejuvvon kártii 6. Dalle láveje juogo dálvet doalvut nuhti ja fatnasa herggiiguin, dahje juo ieža guoddit sihke nuhti ja fatnasa. Guolásteapmái gullá maiddái fierbmun ja juoŋasteapmi. Nuohtun dáidá leat boarráseabbo bargu go fierbmun. Dolin eai lean fierpmit olbmui, dat láveje dušše ieža gođdit firpmiid árppuin, muhto dain ledje nu stuora čalmmit ahte ii dohkken go stuora hávggaid bivdit. Nuohtun lei váldo guolástanbargu ja hui dehálaš dieđusge biebmoháhkan dálu olbmuide. Ávžilaččaid váldo nuohtunjávrit ledje Loavskajávri gos bivde čuovžžaid ja rávdduid, Vuorašjávri ja Nammajávri gos bivde rávdduid.

Vuorašjávris leat birrasiid 50 várppi, daid várpenamaid lea mu oabbá, Anne Britt K. Hætta, čohkken (Hætta 2003). Go nu máŋga nama leat, de dat muitala iešalddis ahte lea leamaš dehálaš nuohtunjávri. Mu informánttat eai loga ieža ráhkadan dahje hutkan várpenamaid, dat leat dološ namat ja leat oahpahuuvon sidjiide mánnán, go leat leamaš fárus nuohtunmátkkis dan rájes go ledje veaháge ávkin. Vuorašjávris leat várppiid namat, maidda eai gávdno čilgehusat maid dat mearkkašit, nu go ovdamearkka dihte *Soamsir*, *Čievraguoikir* ja *Suoidneguoikir*. Guorahalan eambbo dáid namaid analysas 6. kapihttalis.

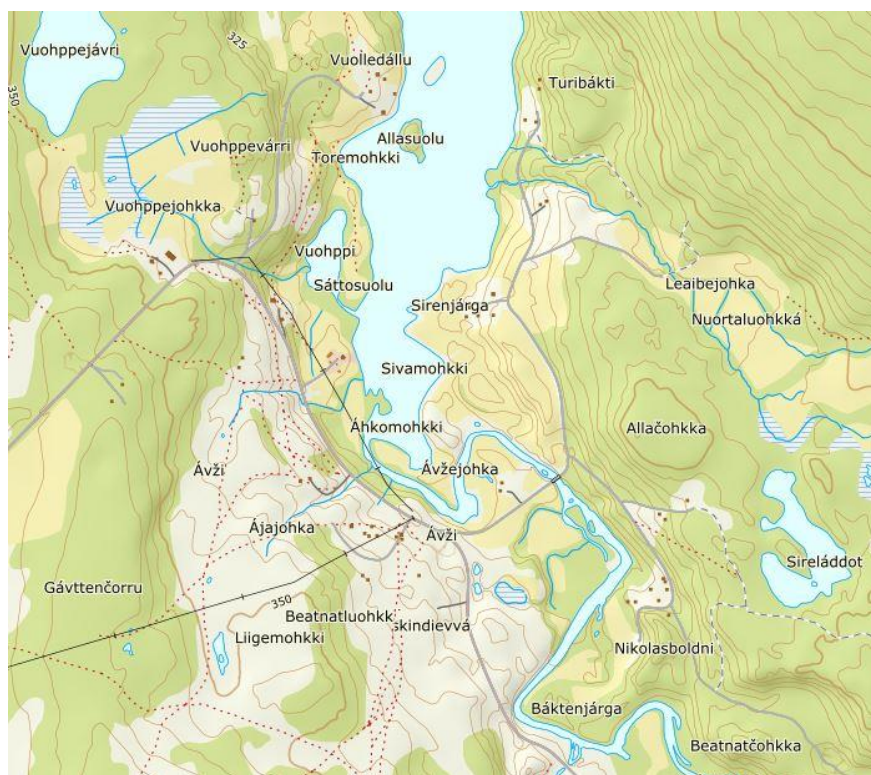

Kárta 6. Jávrrit ja jogat gos ávžilaččat nuhtto dološ áiggi, leat merkejuvvon rukses čuoggáiguin dán kártii. Váldo nuohtunjávrrit ledje Vuorašjávri ja Loavskajávri (Kártavuoddu: Norgeskart).

Gárdun, lodden ja murjen lei maiddái dološ ávžilaččaid biebmoáhkanbargu. Lubmenbáikkit ledje lagas báikkiin Ávžži gili birra, Ávžžis Vuorašvári guvlui ja Vuorašjávrii jeakkit, jeakkit márkana guvlui ja maid nuortan Gárgatjávrris, Gárgatluobbaliin ja Bealjášjávrris. Gárdunmátkkit ledje nuorttas Vuolgamašjogas, Lávvorodus, Lávzejogas mii lea Áltevári nuorttabealde, ja dan lullelis Njukčajogas, Áhkkanasjogas, Vuorašvári lulábealde, Náibesjávrris, Gárgatnjoaskkis mii lea Ávzejohgáttis ja Čuonjájogas. Leat maiddái gárdon lahka Ávžži gili. Juoŋastanmátkkit ledje guhkes mátkkit, dalle manne davvin gitta Soaŋojávrris, Čárajávrris, Spielgajávrris, Dálkkojávrris ja Bálddošjávrris. Vuorašjávrii eai láven juoŋastit. Ávžilaččaid loddenbáikkit ledje lullelis Vuorašjávrii, Guomojávrris ja Guomosáivvas, ja Vuollineanu.

4 Dutkanmateriála ja jearahallanmetoda

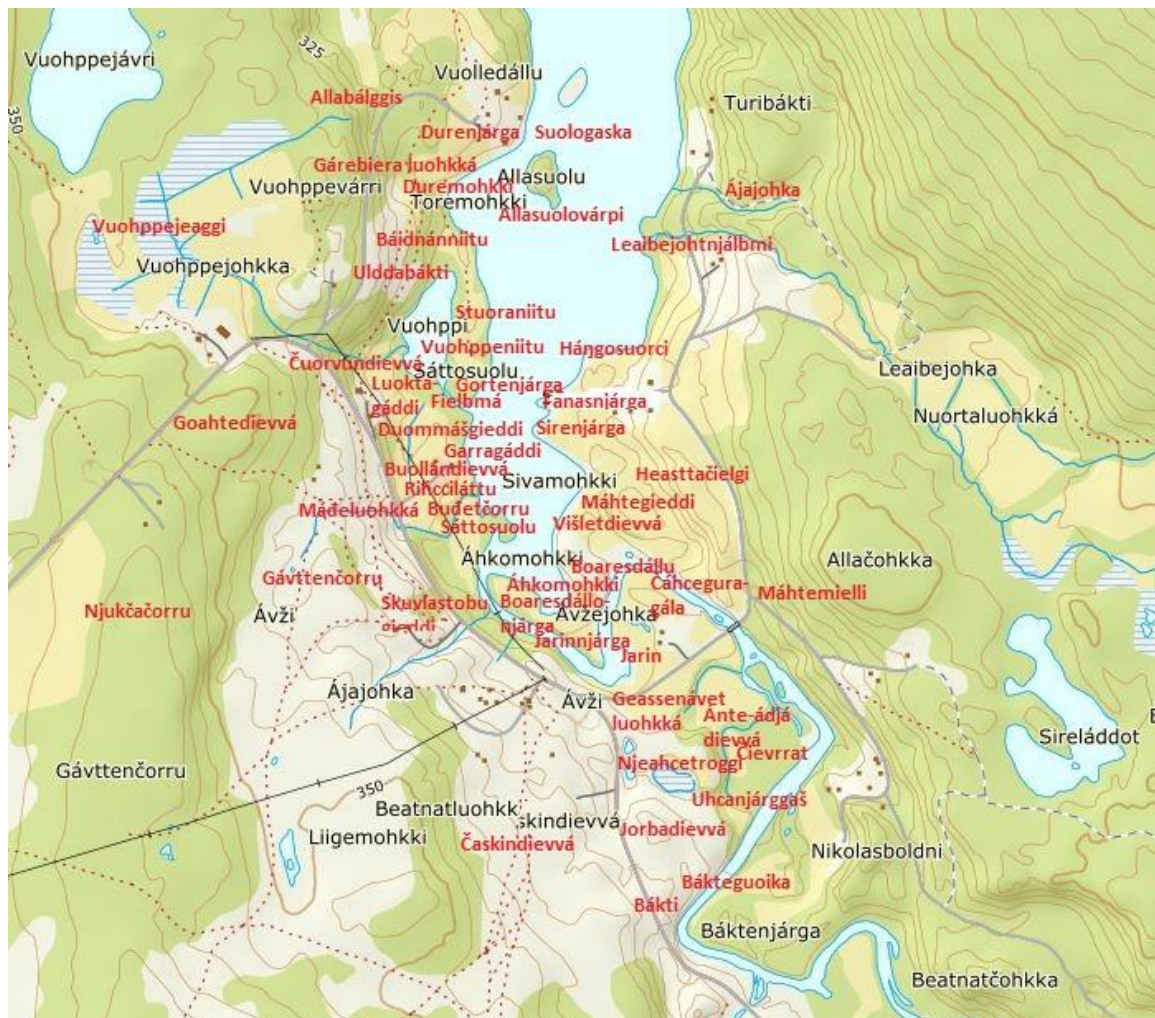
Materiálas leat 324 nama. Dutkanguovlu lea sullii 3 miilla guhku ja beannot miilla govddu, ja go nie olu namat leat de muitala ahte olbmot leat ávkkástallan guovllu guhkit áiggiid čada. Stuora oassi namain eai leat čállojuvvon gosage dahje merkejuvvon almmolaš kártaide. Olu namat leat nu gohčoduvvon *mikrotoponymat*, namalassii dakkár namat maid dušše moadde olbmo, dábálaččat báikkálaš olbmot, dovdet. Mu materiálas leat maid olu namat maid dušše moadde olbmo ain dovdet, go dál lea juo gollán oalle guhkes áigi dan rájes go olbmot dávjá vánddardedje guovllus háhkan dihte borramuša ja eará ávdnasiid olbmuide, omiide ja bohccuide. Ovdamearkka dihte leat várppit Vuorašjávrris dakkár namat maid eai dovdda šat beare gallásat odne, dan geažil go leat dušše moaddásat geat ain nuhttot dan jávrru dál. Maiddái namat bajás Ávžejoga leat láhppome, go eai leat šat nu májggas geat daid ain muitet. Ávžži gilis leat olu namat, ja dat gal leat oalle buori muddui anus gili olbmuin. Muhto doppe leat maid namat maid muhtun giliolbmot eai leat goasse gullan. Sivvan dasa sáhttá leat ahte oapmedálut leat unnon, ja olbmot eai šat nu olu mana ovdamearkka dihte gusaid viežžame ruoktot. Kártadoaimmahaga kárttain, mat dál leat viežžan ládje neahtas, leat muhtun namat čállojuvvon, nugo kárta 7 čájeha.

Kárta 7. Ávžži gilli ja namat mat dál leat čállojuvvon kártii (Norgeskart).

Kárta 8 čájeha buot namaid maid lean čoaggán Ávžži gilis. Mu čoaggin namat leat čállon rukses čálan. Go buohtastahttá kárta 7 ja kárta 8, de oaidná man olu namat

Ávžžis duodai leat, dan ektui mii lea čállon almmolaš kártii. Leat olu namat mat leat mikrotoponymat, ja go mun lean jearahan 12 informántta de lean ožžon mielde stuora oasi ávžilaččaid nammamáhtu. Muhtun namat almmolaš kárttas leat biddjon boasttu sadjái, nugo *Gávftenčorru*, *Áhkomohkki* ja *Sirenjárga*. Eará báikkiin mu dutkanmateriálas leat maid muhtun namat čállon boasttu sadjái almmolaš kártii.

Kárta 8. Ávžži gilli masa lean čállán buot čoggojuvvon namaid (Kártavuoddu: Norgeskart).

Báikenamaid čogginbarggus leat informánttat deháleamos diehtogáldut. Mun lean válljen jearahallat mánga informántta, sihkkarastin dihte ahte oáččun nu dievaslaš dutkanmateriála go vejolaš. Diedusge in sáhte dáhkidit ahte mu materiálas leat visot namat mat gávdnojit dán guovllus, muhto go mus leat mánga informántta geat leat bajásšaddan ja orron olles eallinagi Ávžžis, de jáhkán ahte mun lean nagodan čoggit hui buori materiála. Ávžži gilisearvi lei čohkken namaid ja ráhkadan kárta, ja dan lean atnán vuodđun iežan čoggimii. Dasto mu oabbá Anne Britt K. Hætta čokkii iežas sámegeiela gaskafágabarggus várppiid namaid Vuorašjávrris ja ráhkadii das kárta maid

mun lean beassan atnit (Hætta 2003). Muhtun mu informánttain lei maiddái ráhkadan kárttaid várpenamain ja mot dain várppiin galgá geassit nuohti.

4.1 Informánttat

Mus leat 12 informántta iešguđetge agis. Gávccis sis leat agibeavve orron Ávžžis ja bargan dálloaluin ja veahá boazodoalus. Guovttis sis leaba šaddan bajás Ávžžis ja fárren márkani rávisolmmožin, okta lea fárren Ávžái rávisolmmožin, ja okta sis ii leat orron Ávžžis, muhto geavahan Vuorašvári iežas áhčiin ovttas jeagelbordimii. Mun in leat čállán gii lea dieđihan guđemuš nama. Sivva dasa lea ahte oallugat leat muitalan daid seammáid namaid, ja maiddái lei váttis doallat čorgadin gii muitalii maid go mus eai lean báddenrusttegat.

Boarráseamos informánta lea riegádan 1928:s, ja nuoramus fas 1969:s. Mu váldoinformánta lea mu čeahci, Luhkkár-Lemet-Mortena Lemet, Klemet M Klemetsen, gean luhtte lean ain šaddan fitnat ja jearahallat duon dán. Mu informánttat leat:

Luhkkár-Lemeha Biijjá / Berit Susanne K. Hætta r. 1928 – † 2014

Bendona Ole Heikka / Ole Henrik Mathisen Pentha r. 1932 – † 2019

Nilut-Máhte Karen / Karen Josefine Klemetsen r. 1940

Luhkkár-Lemet-Mortena Susánna /Ellen Susanne Klemetsen r. 1941 – † 2019

Luhkkár-Lemet-Mortena Lemet / Klemet M. Klemetsen r. 1945

Mihkkal-Issat Lemeha Lemet Ole / Klemet Ole K. Hætta r. 1947

Mihkkal-Issat Lemeha Issát Ántte / Isak Anders K. Hætta r. 1949

Erkke-Máhte-Ánte Láilá / Laila Priitta Palojärvi r. 1953

Mihkkal-Issat Lemeha Elle Rihttá / Ellen Brita K. Hætta r. 1957 – † 2017

Mihkkal-Issat Ovllá Ole Lemet Ánte / Ole Klemet Anders O. Hætta r. 1964

Luhkkár-Lemet-Mortena Riht-Ijggá Svein Ole / Svein Ole Klemetsen r. 1967

Mihkkal-Issat Lemeha Nils Morten / Nils Morten K. Hætta r. 1969

Mun lean hui giitevaš iežan informánttaide go leat váldán áiggi munnje muitalit dáid báikkiid, namaid, historjjá ja fearániid birra.

4.2 Jearahallamat

Go lean vánddardan dáin báikkiin de lean dieđusge oahppan olu namaid, ja maddái oahpásnuvvan guvlui bures. Mun sáhtán dadjat ahte lean oalle oahpis stuora oasis mu dutkanguovllus. Mun válden oktavuoda informánttaiguin ja čilgejin ahte háliidan čoaggit báikenamaid ja bivden sin veahkehit. Mus ledje kárttat maiguin mun mannen informánttaid luhtte. Čájehuvvui ahte ii lean nu álki kártii bidjat namaid, danne go eai buohkat lean nu hárvánan kártaid geahččat ja cuiget juste gokko namat galge. Helander (2008: 102) čállá ahte Sámis eai leat láven kártaid dahkat, ja báikenamat leat sirdásan buolvvaid gaskkas njálmmálaš árbevierus. Mánát ohppe báikenamaid go čuvodedje váhnemiid ja earáid iešguđetlágán bargguid oktavuodas.

Mu informánttat leat vázzán ja vánddardan dain guovlluin ja dovdet guovllu bures, sii leat leamaš mielde mánnán juo murjeme, murreme, guollebivddus, viežžame omiid ruoktot guohtumis, ja sii eai dárbbahan kártaid veahki dádjadeapmái ja vánddardeapmái. Sii leat njálmmálaččat ožžon namaid vánddardettiin ja meahcebargguid oktavuodas, ja leat hárvánan oaidnit ja dovdat eatnamiid vánddardettiin meahcis. Mun lea ieš maid leamaš mielde mánnán, ja ohppen earret eará luomejekkiid ja várppiid namaid. Earenoamážiid muittán dakkár somás namaid maid dalle ohppen, nu go *Riebanbaikajeaggi*. Muhtun informánttaide lei hui amas kártaid guovlat ja geahččalit oaidnit eatnamiid kárttas, ja danne sii eanas muiteledje báikkiid namaid bagadallama bokte, ja mun de bidjen kártii. Dat ii livčče vejolaš jus ieš in livčče oahpis guovllus. Nuorat informánttat gal ledje hárvánan kártaid geavahit, ja mii de fárrolaga bijaimet namaid kártii.

Gávdnan dihte historjjálaš dieđuid báikenamain mun de geahččalan dutkat ja guorahallat namaid navdinákkaid. Jearahaladettiin informánttaid mun jearahin olu navdinákkaid birra, manne lea báiki ožžon dakkár nama. Go dakkár gažaldagaid jearrá, dá sáhtá oažžut čilgehusaid ja fearániid. It don sáhte gal dattetge dáhkidit ahte informánta diehtá sihkkarit mitalit namaid navdinákkaid, muhtun navdinákkaid sii leat gullan buolvvain sin ovdal, geat fas leat gullan sin váhnemiin, ja ii daid sáhte dadjat ahte dat dieđut áibbas sihkkarit leat nu mot mitaluvvojit.

Mu informánttat ledje hui čeahpit deattuhit munnje jus eai diehtán áibbas sihkkarit ahte ledje go rivttes dieđut maid muiteledje. Olbmuid čilgehusaid dakkár namaid sisdollui maid semantihkka ii leat áibbas čađačuovgi, gohčodit maid *álbmotetymologalaš* diehtun. Dutki ferte de ieš geahččalit guorahallat dieđuid maid oažžu, ahte man jáhkehahtti dat leat. Sáhtá ovdamearkka dihte fitnat geahččame báikki,

jus das sáhtta oážžut dieđu. Ovdamearkka dihte várppi namma *Ahkebea* maid olbmot dadjet ahte sáhtta boahit suomagielas ja mearkkaša geresgeahči. Muhtumat fas dadjet ahte boahá sánis eahketbeaivi. Mun lean de fitnan geahččame dan njárgga mas várpi lea, ja dan sáhtta duodaige govahallat dego geresgeahčín. De dat duodašta nammačilgejumi eambo. Analysakapihttalís, kap. 6.1.4 guorahalan dárkileappot dan nama. Eará namaid čilgehusa fas ii sáhte oaidnit luonddus, dego *Gávtténčorru* mii lea navdojuvvon fearána vuodul, go muhtun kapteaidna lávii čohkkát dan čorus ja vuorddašit iežas moarsi.

Nammamateriála čoaggigohten moadde jagi ovdal go álgen masterohppui, ja mearridin geavahit dan materiála iežan masterdutkanis. Mun čoggen eanas daid namaid 2011:s, danne go ballen ahte namat jávket. Mun in leat bádden jearahallamiid, muhto go álgen bargat masterčállošii ja materiálain, de oidnen ahte livččen galgan báddet daid. Muhtun namat leat dakkárat maid olmmoš ii máhte ipmirdit sisdoalu, muhtun sánit eai gávdno makkárge sátnegirjjiis, ja muhtun namat leat boastut čállojuvvon. Dalle dárbbahivččen diehtit juste mot informánttat dadje dan nama. Báikenamaid čoagginbarggus in jearahan informánttain Ávžži historjjá birra ja dološ olbmuid barggaid birra. Lean šaddan vel fitnat nuppes informánttaid luhte jearaheame, ja daid jearahallamiid lean bádden ja vurken.

4.3 Dutkanmateriála ráddjen

Ávžži nuorttabealde leat boazoguohtuneatnamat, ja lean gullan ahte ovdal láveje maiddái guottehit Ávžži lahka. Johtingaidnu maiddái manná Ávžži bakte. Mun in leat jearahan ovttaga boazosápmelačča gii dál guođoha dán guovllus. Livččen várra ožžon vel eanet namaid, ja sis soitet eará namat muhtun báikkiin, go mat mu informánttain leat. Dattetge leat sii dán guovlluin dušše muohtaáiggi, danne go dát guovllut gullet sin dálveorohahkii, ja mu informánttat orrot birra jagi Ávžžis. Mus leat olu nu gohčoduvvon *mikrotoponymat*, ja dat eai soaitte oahppásat boazosápmelaččaide geat eai geavat dáid eatnamiid geasseáigge.

Mun välljejin ráddjet dán barggu nu ahte jearahin dušše dáluolbmuid. Jus livččen galgan jearahit boazosápmelaččaide maiddái, de feršešin veahá viiddidit iežan dutkanguovllu nuorttas guvlui, go doppe dat leat dat siiddat. Dat iešalddis livččii maid buorre, danne go daid eatnamiid leat ávžilaččat geavahan earenoamážiid guolásteapmái ja murjemii, muhto dán dutkamušas lean välljen ahte in viiddit šat.

Dáluolbmuid ja boazosápmelaččaid gaskkas lea leamaš buorre oktavuoha, gulahallan ja ovttasdoaibman. Jurddašan ahte sii han gal várra geavahedje daid seamma báikenamaid go gulahalle eatnamiid birra. Boazosámit bohte fitnat dáluin, ja dalle árvideames humadedje árgabeaivválaš ságaid nu go gos dál lea eallu, gosa leat manname, gos leat leamaš bivdime rievssahiid ja guliid. Dakkár ságain lunddolaččat čuvvo báikenamat. Danne lean árvoštallan ahte ii soaitte hui dárbu jearahit boazosápmelaččaid. Dasto lea mus juo nu stuora materiála, badjel 300 nama, ahte jus livččen galgan viiddidit guovllu de soaittášii mu materiála viidánit nu stuorisin ahte gártá lossadin ja áddjás bargun dan gieđahallat.

5 Báikenamaid dutkan

Nammadutkamis lea dehálaš earuhit *sáni* ja *nama*. Namma ii leat seamma go *sáni*. *Sáni* čujuha olu refereanttaide mat gullet seamma kategoriijai, ja *namma* dahje *propra* fas čujuha muhtun dihto referentii, namalassii dan dihto lokalitehtii mii guoddá dan nama. Ovdamearkka dihte *sáni várri* čujuha buot váriide mat gullet várrekategoriijai, muhto *namma Vuorašvárri* čujuha dihto várrái. Lokalitehta masa *namma* čujuha gohčoduvvo maiddái fágagillii *refereantan*. Nammadutkamis adno *propra* ja *onyma* synonyman *nammii*. (Helander 2009: 23–24; 2016: 4–19.) Refereanta sáhtta leat dievvá, *várri*, *gilli*, *gávpot* dahje eará báiki. Báikenamma *Bákteguoika* čujuha dan dihto báikái mas lea bákti ja guoika, ja maid olbmot leat nammadan dan bávtti ja guoikka mielde. Báikenamas *Bákteguoika* lea duššefal dat okta refereanta, namalassii dat guoika, ja danne lea báikenamma *monorefentiála* (Ainiala ja earát 2012: 15).

Jus báikenamma lea goallosbáikenamma, de das lea *mearusoassi* ja *vuodđooassi*. Vuodđooassi dávjá čujuha referentii, govvida báikki šlájja, ja lea dávjá topográfalaš appellatiiva, nugo *várri*, *johka* ja *čorru*. Vuodđooassi lea dábbalaččat báikenama maŋemus oassi. Jus báikenamas lea dušše okta *nammaoassi*, de dat gohčoduvvo syntávssalaš-semanticálaš analysamálla mielde vuodđooassin, nugo *Ávži*, *Bákti* ja *Skáidi* mu materiálas.

Mearusoassi fas lea nama álggus ja dárkkuha mii lea mihtilmas juste dan báikái, ovdamearkka dihte makkár báiki lea, mii doppe lea dáhpáhuvvan dahje masa báiki lea geavahuvvon. Ovdamearkan *Guhkes/luoppal* ja *Jorba/luoppal*, mas *guhkes-* ja *jorba-* leat mearusoasit ja *-luoppal* fas vuodđooassi goappaš namain. *Guhkesluoppal* nama mearusoassi muitala ahte *luoppal* lea guhkki, ja *Jorbaluoppal* nama mearusoassi fas muitala ahte *luoppal* lea jorbbas. Muhtun namain sáhttet leat mánga elemeantta, dego

namas *Guollejaringuoika*, mas leat golbma nammaelemeantta, muhto das leat guokte nammaoasi, *guollejarin* ja *guoika*, ja lea guovtteoasat namma syntávssalaš-semantihkalaš analysamálla mielde. Guokte vuosttaš oasi dahket mearusoasi ja mañemus oassi fas lea vuodđooassi. (Magga-Eira 2010: 33; Helander 1991: 77–78; Helander 2008: 113.)

Mun guorahalan dán dutkamušas earenoamážit mearusosiid, go lea goallosbáikenamaid birra sáhka. Báikenamaid mearusoasiin bohtet dávjá ovdan dieđut olbmuid bargguid ja ávkkástallamiid birra, ovdamearkka dihte namas *Fárrenbálggis*. Guorahalan maiddái ovttaoasat namaid goallosbáikenamaid lassin. Mu materiálas leat namat, main vuodđoasis bohtet ovdan dakkár dieđut, mat čujuhit ee. luondduávkkástallamii, eanandollui ja guolásteapmái dego *-várpi* ja *-niitu*. Vuodđooassi *-várpi* muitala ahte dakko leat nuohiti geassán, ja *-niitu* vuodđooassi fas muitala ahte dákkko leat láddjen suinniid. Kapihttalas 6.3 guorahalan daid vuodđoosiid. Báikenamaid juohkin mearus- ja vuodđoosiide syntávssalaš-semantihkalaš analysamálla mielde govviduvvo tabeallas 1.

Mearusoassi	Vuodđooassi
Vuoraš-	-jávri
Ávže-	-johka
Iŋggá-	-jávri
	Ávži
	Soamsir
Máđiiluovtta-	-jeaggi
Lulit	Iŋggáluokta

Tabealla 1. Báikenamaid juohku syntávssalaš-semantihkalaš málla mielde.

5.1 Mot sámi báikenamat hábmejuvvojit

Sámegielas leat ollu luonddunamahusat, *topográfalaš appellatiivvat*, mat čilgejit dárkilit luonddu iešguđetláganvuodaid. Ovdamearkka dihte alla eatnamiin leat olu sánit mat sirrejit earret eará sturrodagaid ja hámiid mielde, nugo *várri*, *čorru*, *čohkka*, *gáisá*, *oaivi*, *čielgi*, *buolža*. Sámis lea dábálaš báikenamaid nammadanvuohki atnit vuodđun muhtun lagaš báikki nama go bidjá odđa nama. Dakkár namat dahket *nammačoahki*, mat gullet topográfalaččat oktii. Ovdamearkan mu nammamateriálas leat namat

Vuorašjávri, Vuorašvárri ja Vuorašjohka. Dakkár nammadanvuohki lea okta dain deháleamos prinsihpain mii geavahuvvo sámegielas báikkiid nammaaddimis (vrd. Helander 2008: 43–44; 2015: 60–62; Valtonen 2003: 22–24).

Dakkár nammačoahkis dávjá ii sáhte diehtit guđe namma lea vuoddonamma, man mielde lagas báikkiide bidje namaid. Ovdamearkan mu nammamateriálas sáhtta atnit *Goahtesullot, Goahtečohkka, Goahtejohka, Davimus Goahteluokta, Gaskkamus Goahteluokta* ja *Lulimus Goahteluokta*, main mearusoassi *Goahte-* muitala ahte doppe lea leamaš goahti dahje goađit goas nu. *Goahtesullot* ja *Goahteluovttat* leat Vuorašjávrris, *Goahtečohkka* lea čohkka Vuorašváris, ja *Goahtejohka* fas golgá Goahtečohkas Vuorašjávraí. Muhto lei go goahti sullos, váris vai johgáttis? Go dan jurddaša viidasit, de ferte vuos suokkardit manne leat ceggen goađi. Dutkamis lean gávnahan ahte Vuorašjávri guovllus leat bivdán ja guolástan doloža rájes, ja nuohti gesse dávjá geasseahkediid ja -ijaid maŋŋel go ledje geargan eará bargguiguin. Vuorašváris fas borde jeahkáliid. Informánttat muitaledje ahte Goahtesulluin ledje goađit gos nuohtegeassit orro, ja *Goahtejohgáttis* ledje jeagelborddiid goađit. Dat dieđut vuodul sáhtta vuoddonamman leamaš juogo *Goahtesullot* dahje *Goahtejohka*, maid mielde eará *Goahte-*namat biddjoje. Vuoddonama sáhtta maiddái varieret adjektiivvaiguin, ovdamearkka dihte *Davit Inggájohka* ja *Lulit Inggájohka* mu dutkanmateriálas. Dakkár namat gohčoduvvojit *varierenamman* (Helander 1991: 75–80).

Eanas namat mu dutkanmateriálas leat huksejuvvon nu go dábálaš nammaráhkadeapmi lea sámegielas (Aikio 2004: 9; Valtonen 2003: 22). Namat leat árbevirolaččat ráhkaduvvon sullii seamma minstariin, maid sáhtta oaidnit go geahčča olles nammamateriála čoahkis. Goallosnamat leat dábálaččat dain guovlluin. Dakkár dábálaš namaid mearusoassi sáhtta čujuhit hápmái dego namain *Guhkes/čorru, Alla/mielli* ja *Govda/luokta*, luonddunamahussii dego *Jarin/guolban, Vuohppe/čorru, Bákte/rohči*, elliide ja lottiide nugo namain *Godde/čohkka, Gumppe/gurra, Vuoraš/jávri*, olbmo namaide nugo namain *Ol-Dure/várri, Ristena/gieddi, Máhte/jeaggi*, muhto sáhtta maiddái čujuhit ovdamearkka dihte olbmuid bargguide, vánddardemiide ja luondduávkkástallamii. Mu materiálas leat maiddái namat mat leat biddjon metaforan juoga masa, namalassii ahte dat muittuha juoidá, dego *Heasttačielgi* maid oaidnit govas 1. Čielggi hápmi lea dego heasttačielgi.

Govva 1. Heasttačielgi. Namma čujuha báikki hápmái (Govven L. K. Klemetsen).

Muhtomin sámi báikenamat leat ieža čilgejeaddjit mot eatnamat leat geavahuvvon, dego *Davit Jeagelnjurni* muitala ahte doppe lea (leamaš) buorre jeagil, ja *Suoidnenjárvgas* lea buorre suoidni. Olmmoš sáhtta muhtun namaid vuodul juo árvidit makkárat eatnamat leat. Oassin mu dutkamis ja analysas lea ge jur dat ahte iskat mot namaid ákkat juohkásit. Muitalusat ja máidnasat sáhttet maddái čilget namaid historjjálaš duogáža. Nammabidjan muitala ahte olbmot leat atnán dan eatnama, dat leat namalassii nammadan báikkiid maid lea leamaš dárbu nammadit. Guolásteaddji nammada guolástanbáikkiid, man oktavuodas ovdamearkka dihte njuorat ja coahkásat leat dehálaš báikkiid. Gidđat go boarragis lea jiekŋa, de guolit leat coaganiin, ja de lea buorre doppe bivdit guliid. Gasku geasi de guolit bohtet njuoraide go lea goalki, de lea čuovgat ja divrrit oidnojit álkit, ja de bákŋet das, ovdal go mannet čiekŋalassii fas. Dalle ferte fákte me ja suohpput nuhti go bákŋet. Dálolaš fas ferte diehtit gokko sáhtta suinniid láddjet ja gos oamit sáhttet guohtut, ja son bidjá dakkár báikkiide namaid. Doppe gos leat olu namat, doppe leat olbmot olu bargan ja vágaldan (Magga 1991: 7).

5.2 Typologalaš nammadutkan

Typologalaš dutkanteoriijaid vehkiin kategoriseren iežan dutkanmateriála. Typologalaš nammadutkan guorahallá namaid ráhkadusaid gielladieđalaš metodaidda mielde (Helander 2016: 63). Ovdamearkka dihte sáhtta čájehit makkár vugiin namat leat biddjon dihto guvlui. Typologalaš dutkanmetodain sáhtta juohkit namaid kategoriijaide. Báikenammadutkan leat dábálaččat gielalaš dutkammat, mas dutká báikenamaid sisdoalu, gielalaš beliid ja nammavuogádagaid. Sihke dárogieđa, suomagieđa ja suomaruottelaš báikenammadutkan lea etymologiseren leamaš dábáleamos dutkanvuohki, muhto earenoamážiid maŋemus logiid jagiid lea typologalaš nammadutkan váldán eanet saji goit Suoma bealde. Typologalaš dutkan lea

nammavuogádatipmárdusa ja vuodđovuogádagaid guorahallan. Norgga bealde lea leamaš hui dehálaš dateret ja etymologiseret dálunamaid, ja vuodđooasseappellatiivvat leat deattuhuvvon dutkamis. (Helander 2008: 21.)

5.2.1 Syntávssalaš-semantihkalaš dutkanvuohki

Typologalaš dutkanteorijai idii ođđa suorgi 1970-logus, go Kurt Zilliacus fievrridii *syntávssalaš-semantihkalaš* dutkanteorijja (Valtonen 2017). Syntávssalaš-semantihkalaš klassifiserenmodealla hábmejuvvui Suoma báikenamaid struktuvrra ja semantihka dutkamii (Ainiala ja earát 2012: 73). Syntávssalaš-semantihkalaš dutkanvuohki klassifisere báikenamaid, ja áigumuš lea ipmirdit báikenamaid struktuvrra ja semantihka. Leif Rantala (1975) lei vuosttaš gii anii dán analyserenmálle sámegiela báikenammadutkamušas iežas masterbarggus. Kiviniemi (1975) ja Zilliacus (1966) geavaheigga dán vuogi Suoma báikenamaid klassifiseremii. Syntávssalaš-semantihkalaš klassifiseren dutká nammaaddima ákkaid nammaaddi perspektiivvas, namalassii manne nammaaddi bijai dihto nama dihto báikái. Báikenammadutkama vuodđogáibádus lea ipmirdit namaid lingvisttalaš struktuvrra, dahje gielalaš ráhkadusaid, ja dat fas gáibida ahte ipmirda namaid semantihkalaš sisdoalu, namalassii ahte ipmirda maid nammaoasit mearkkašit. Dat mannet giehtalaga; ii sáhte ipmirdit báikenamaid gielalaš ráhkadusa jus ii ipmir daid semantihkalaš mearkkašumiid.

Go dutká ovttaskas báikenamaid, de ferte váldit vuhtii daid málliid maid giellageavaheaddjit atnet ávkin go ráhkadit ja geavahit namaid, ja olbmuid sátneráju ja giellaoahpa (Helander 2008: 38; 2016: 21). Ferte maiddái geahčadit olles guovllu báikenamaid, danin go dávjá sáhtta gávdnat dihto nammii čilgehusa muhtun eará nama mielde mii lea das lahka. Ovdamearkan mu nammamateriálas leat *Rievssat*, mii lea várpi, ja *Rievssatvuovdi*, mii lea vuovdi várppi lahka. Váldomotiivan ja ággan nammadit muhtun lokalitehta lea earuhit dan lokalitehta eará lokalitehtas. Báikkiide sáhttet bidjat namaid mánggalágán ákkaid vuodul, ja namaid mearusosis ii álo boađe njuolga ovdan báikki funkšuvdna (Zilliacus 2002: 145).

Báikenama semantihkalaš guorahallamis ohcat vástádusa báikenama semantihkalaš sisdollui, dahje eará sániiguin ohcat duogášdieđuid maid vuodul nammaaddi attii dihto báikái nama. Juohke báikenamas lea leamaš semantihkalaš sisdoallu. Dalle go namma biddjui, de dan guovllu servodat dovddai nama osiid sisdoalu ja mearkkašumi. Dál mii eat soaitte dovdat sisdoalu ja mearkkašumi buot báikenamain. Mu materiálas leat namat mat ollásit dahje oasit dain leat apmasat min gillii dál, dego *Soamsir* ja *Čievraguoikir*. Dakkár namat leat dábálaččat oalle boarrásat.

Dat namat leat biddjon dakkár kultuvrras man birra mis eai soaitte šat doarvái dieđut. Namain sáhttet leat dološ sánit mat eai leat šat produktiivvalaččat dálá gielas, muhto maid mii dovdat dušše báikenama oassin. Nama hápmi sáhttá maiddá lingvisttalaččat dahje ráhkaduslaččat leat rievdan áiggiid čađa.

Dutkanvuohki geahččá namaid syntávssalaš-semantihkalaš perspektiivvas ráhkadusa guvlui, namalassii nammaosiid *mearusosiid* ja *vuodđoosiid*. Analysas juohká vuos namaid *nammaosiide*. Nammaoassi lea okta syntávssalaš oassi namas, mii sisttisdoallá mihtilmas sárgosa báikái. Sámi báikenamat leat juogo ovttaoasat namat dahje goallosnamat, gč. tabealla 1. Ovttaoasat namain lea okta syntávssalaš nammaoassi, dego namain *Goalsi*, *Ávži* ja *Čievrrat*, ja dain namain lea de dušše vuodđoassi, iige mearusoassi. Metaforalaš namat, dego *Heasttačielgi*, leat maid ovttaoasat namat, danne go dat mitalit ovttá iešvuoda báikki birra, báiki muittuha heastta čielggi. Namas *Vuorašjávri* lea guokte nammaoasi, *Vuoraš* lea mearusoassi mii mitala juoidá dan jávri birra, ja *jávri* fas vuodđoassi. Namas *Láikovárenjára* leat maid guokte syntávssalaš nammaoasi, muhto golbma nammaelemeantta. Nama mearusoasis *Láikováren-* leat guokte oasi, mat mitalit ahte dan njárggas lea várpi gos dávjá ožžot láikkuid (oalle stuora rávdudid). (Helander 2016: 41–42; Magga-Eira 2010: 31–32.)

Boahte ceahkki analysas lea dasto daid nammaosiid syntávssalaš-semantihkalaš ja leksikála-semantihkalaš klassifiseren (Ainiala ja earát 2012: 72–74). Vuollelis oaidnit olles syntávssalaš-semantihkalaš analyserenmálla. Nammaaddima prinsihpat leat juhkkon njealji váldojovkui: Gos báiki lea (10), báikki lunddolaš iešvuolta (20), mii nu mii lea báikkis (30) ja báikki gaskavuohta geainna nu olbmui (40). Mun lean lasihan guokte váldojoavkku; dáhpáhusat mat eai guoskka olbmuid (50) ja mytologalaš čanasteapmi (60). Mu materiálas leat muhtun namat navdojuvvon dáhpáhusaid vuodul, maid ii sáhte dadjat ahte olmmoš lea daid dáhpáhusaid dagahan, nugo *Buollánnjára* ja *Veallánroggi*. Luondu sáhttá buollát almmá olbmo veahki haga, ja *Veallánrokkis* eai leat olbmot veallán, muhto gusat – vaikko dat ii boađe ovdan namas. Ii leat nu ahte olbmot lávejit mannat velledit rokkiide guhkkinn eret gilis, diehtelasat namma čatnasa omiide mat leat veallán doppe. Kategoriija 60 ferttejin lasihit ovttá nama dihte, namalassii *Ulddabákti*, mii čatnasa sámi dološ mytologijai. Dat ii orron mu mielas heiveme kategoriija 32, mii nu mii lea báikkis, danne go eai báikkis oidno ulddat. Ii ge namma oro heiveme guđege eará kategorijai. Ii sáhte dadjat

ahte namma čujuha oktavuoda olbmuide dahje juoga masa mii lea dáhpáhuvvan, dat čatnasa njuolgut mytologiijai.

Váldokategoriijain leat fas vuollekategoriijat. Mun lean lasihan ovttá vuollekategoriija kategoriijai 20, 23 topográfalaš metaforat, danne go mu mielas eai orron heiveme gosage namat mat leat dego metaforat juogamas, ovdamearkka dihte *Ápmil*, *Ápmilnjárga* ja *Heasttačielgi*. *Ápmilnjárga* nama mearusoasi mearkkašupmi lea ahte njárga lea dego ápmil, ja dasto dat lea metafora. *Heasttačielgi* fas lea allaeanan mas lea heasttačielggi hápmi, ja lea metafora. Taarna Valtonenis (2014: 231) lea maiddái metafora-kategoriija iežas doavttergrádadutkosis. Seamma kategoriijai lean lasihan vuollekategoriija 25 luonddu earenoamáš geavvamat, masa lean bidjan namaid dego *Jieknajorranjávri* ja *Millonjárga*. Dat leat namat mat leat biddjon luonddu iežas fenomenaid mielde, maid luondu ieš dagaha almmá olbmo váikkuheami haga. Biegga bossu jienjaid *Jieknajorranjávrris* nu ahte jienjat jorret, ja *Millonjárdgas* fas johka golgá dainna lágiin ahte dat mille jogabotnis sádduid ja geđggiid.

Nammaaddima prinsihpaid analyseremis galgá de geahččalit čilget nama daid prinsihpaid mielde (Ainiala ja earát 2012: 74). Ovdamearkka dihte nama *Guhkesluovttanjárga* ferte vuos juohkit nammaosiide: *Guhkesluovtta/njárga*, vuosttaš oassi lea mearusoassi ja nubbi oassi lea vuodđooassi. Dasto ferte geahččat guđe kategoriijai nammaoasit heivejit. Go lea guovtteoasat namma de dat gullá vuos guovtteoasat namaid kategoriijai (2). Vuosttaš oassi namas, mearusoassi, buktá ovdan báikki earenoamáš iešvuoda ja gullá dasto ráhkadusoassái C, ja nubbi oassi, vuodđooassi, buktá ovdan báikki eananšlájá dahje lea appellatiiva ja gullá dasto ráhkadusoassái A. Dasto geahččat makkár kategoriijai **mearusoassi** heive. Namma muitala ahte njárga, man birra lea sáhka, lea *Guhkesluovttas*, mearusoassi dasto muitala gos báiki lea, ja gullá de dan kategoriijai “gos báiki lea”. *Guhkesluovttanjárga* nama analysakoda šaddá de 2CA11. Nubbin ovdamearkan *Iggájávri*, lea guovtteoasat namma, ja mearusoassi muitala ahte báikkis lea gaskavuohta geainna nu olbmuin. *Iggájávri* nama analysakoda livččii de 2CA40. Buot namaid kodat leat mielde nammalistu mildosis, Mielddus 1.

Syntávssalaš-semantihkalaš analyserenmálle Taarna Valtonen lea jorgalan ja heivehan sámegillii Ainiala, Saarelma ja Sjöblom (2008: 108–110) girjjis *Nimistöntutkimuksen perusteet*, mii lea maiddái engelasgillii jorgaluvvon 2012:s *Names in Focus*. Originála lea vižžon Eero Kiviniemi (1990) girjjis *Perustietoa*

paikannimistö. Nammaovdamearkkaid, maid lean ruođuid sisa čállán, lean viežžan iežan nammamateriálas.

Ráhkadusoasit: 1= ovttaoasat namat (*Ávži, Bákti*)

2= guovtteoasat namat

Ráhkadusosiid analysa – syntávssalaš-semantihkalaš funkšuvdna:

A = buktit ovdan báikki eananšlája (topográfalaš objekta), dábálaččat guovtteoasat nama vuodđooassi.

B = namuhit

C = buktit ovdan earenoamáš iešvuoda, dábálaččat goallosnama mearussoassi dahje ovttaoasat namma mas lea govvideaddji sisdoallu.

Nama fáddá – syntávssalaš-semantihkalaš analysa

10 = Gos báiki lea

11. Dárkilis sadji (omd. *Luovosvár/johka, Ájamuotkke/jávrráš*)

12. Gos báiki lea man nu eará báikki/-id ektui (omd. *Vuolemuš/niitu, Davimus Gohteluokta*)

20 = Báikki lunddolaš iešvuoha

21. Topográfalaš iešvuoha dahje hápmi (omd. *Unna/várppáš, Čiekŋalis/gorsa, Ávže/johka*)

22. Eatnamiid, čázi, man nu materiála kvalitehta dahje iešvuoha (omd. *Bákte/várri, Sátto/suolu*)

23. Topográfalaš metaforat (omd. *Heasttačielgi, Ápmil/njárga*)

24. Mii nu eará iešvuodaid (omd. *Lihkolašsiedga, Boares/gieddi*)

25. Luonddu earenoamáš geavvamat (omd. *Jiekŋajorran/jávri*)

30 = Mii nu mii lea báikkis

31. Ovttaskas, spesifiserejeaddji diŋga/áhta/ráhkadus/ealli ded. (omd. *Beazáš/njunni, Muvra/várri*)

32. Kollektiiva, ii-spesifiserejeaddji diŋga/áhta/ráhkadus/ealli ded. (omd. *Guolle/jarin, Biedjo/boldni*)

40 = Báikki gaskavuohta geainna nu olbmuin

41. Olmmoš lea báikki oamasteaddji dahje hálddašeaddji, ássá báikkis ded (omd. *Ristena/gieddi, Uniha/dievvá*)

42. Olmmoš lea dahkan dan báikkis juoidá, geavahan dan dahje dat laktása muđui geavaheapmái (omd. *Gohte/sullot, Máđii/johka, Fierahat/dearbmi*)

43. Báikkis lea dáhpáhuvván juoga erenoamáziid (omd. *Sorbme/luoppal, Suola/dievvá*)

50. Dáhpáhusat mat eai guoskka olbmuide (omd. *Buollán/njárga, Veallán/roggi*)

60. Mytologalaš čanasteapmi (omd. *Uldda/bákti*)

Bajimus dási nummariid (10, 20, 30 ja 40) geavahit dalle go ii leat vejolaš spesifiseret fáttá dárkileappot.

5.2.2 Metonymalaš sirddanamat

Go muhtun lagas báikki báikenamma biddjo namman ođđa lokalitehtii, de lea šaddan ođđa báikenamma. Dalle lea báikenamma ožžon ođđa lassedenotašuvnna. Báikenamat mat leat sirdásan mearkkašit nuppi báikki, gohčoduvvojit sirddanamman. Dakkár fenomenat, go lagas báikki namma adno eará lokalitehta namman, gohčoduvvojit *metonymalaš sirddanamman*. Dávjá dáhpáhuvvá nu ahte primára luonddunamma adnogoahhtá lassin maiddái lagas ássanbáikki namman, gilinamman dahje, dego mu nammamateriálas, várpenamman. Ovdamearkka dihte gilinamma *Unjárga* lea metonymalaš sirddanamma álgoálgosaš njárgga namma *Unjárga*. (Helander 2008: 45–48; maiddái Zilliacus 1966: 52–54; Zilliacus 2002, 171–172.)

Muhtomin sáhtta maid metonymalaš sirddanamma, mii lea sekundára namma, šaddat dovdoseabbo namma go primára namma. Namma *Biertavárri* lea buorre ovdamearka dasa, go olmmoš gullá nama *Biertavárri* de jurddaša gili birra, ii ge vári *Biertavárri* mii lea gili lahka. Vári namma *Biertavárri* lea primára luonddunamma, masa gillái *Biertavárri* lea metonymalaččat sirdásan namma ja šaddan dovdoseabbo namman.

Olu várpenamat leat metonymalaš sirddanamat. Dakkár várpenamat leat nammaduvvon lagas luonddubáikki nama mielde, ja vuodđooassi lea dávjá topográfalaš appellatiiva. Ovdamearkka dihte *Riebannjárga*, mii lea sihke várppi ja njárgga namma Vuorašjávrris. Jus njárga nammaduvvui ovdal go várpi, dalle lea várpi metonymalaš sirddanamma. Nuppe dáfus sáhtta nuohttuma geažil čuožžilan dárbu nammadit njárggaid, luovttaid ja mohkiid, ja soaitá ahte njárggas ii oba leat ge namma, muhto dušše várppis, ja dalle gal várpenamma lea primára álgoálgosaš namma. Muhto historjjálaš dieđuid vuodul diehtit ahte olbmot leat Vuorašjávrris guovllus doaimman mángga duhát jagi, ja bivdán elliid ja guliid, ja namma *Riebannjárga* sáhtta jur riebenbivddu dihte nammaduvvon. Danne go nuohttun ii leat nu dološ bivdinuohki, de ii sáhte navdit ahte eanas namat ovdamearkka dihte Vuorašjávrris leat nammaduvvon nuohttuma geažil, go guovlu han gal lea ávkkástallon eará doaimmaide

ge ovdal go nuohhtugohte jávrri. Danne lean välljen iežan analysas doalahit prinsihpa ahte várppit, main ii leat *-várpi* vuodđooassin, leat metonymalaš sirddanamat. Várppit, maid vuodđooassin lea *-várpi*, leat álgoálgosaš várpenamat, eai ge sirddanamat. Namaid dálá geavaheamis lea nu ahte olbmot atnet várpenamaid dalle go lea nuohttuma birra sáhka, ja muđui adno álgoálgosaš namma. Olbmot geat dovdet nuohttuma ja várppiid, earuhit álkit goas lea sáhka várpenama birra, ja goas fas lea sáhka álgoálgosaš lokalitehta birra, ovdamearkka dihte *Riebannjárdga* birra. Go dadjá *dál mii vuolgit Riebannjárdga geassit*, de diehtá ahte lea sáhka nuohttuma birra, ja fas go dadjá *mun oidnen riebana Riebannjárdgas*, dalle diehtá ahte oaivvilda álgoálgosaš njárdga nama.

Metonymalaš sirddanamat leat syntávssalaš-semantihkalaš analysamálle mielde ovttaoasat namat, danne go dat mitalit dušše ovtta iešvuoda denotašuvnmas, namalassii sajádaga (Helander 2008: 48). Gilli *Ávži* lea metonymalaš sirddanamma, mas lea vel ellipsa geavvan. Gili badjelis lea *ávži*, mii Friis 1861 kártta mielde lea *Loavskaávži*, muhto mii ii šat gohčoduvvo danin dál. Árvideames lea gilli ožžon nama dan *ávžži* mielde, go das ii leat lahkosiin eará *ávži*, ja olbmot eai leat dárbbasan logahallat dan guhkes nama *Loavskaávži*, danne go buohkat dihte makkár *ávžži* birra lei sáhka. *Loavskaávži* namalassii ii leat šat produktiiva namma, muhto sirddanamma *Ávži*, mas lea ellipsa geavvan, lea dovddus. Dán nama guorahalan kapihttalas 6.1.1.1.

5.3 Čađačuovgi ja čađačuovgameahttun namat – etymologijja

Báikenamat sáhttet mearkkašumi dáfus leat *čađačuovgit* dahje *čađačuovgameahttumat*, dahje daid sáhtta dulkot mángga ládje. Namat, mat leat leksikálalaččat dahje semantihkalaččat čađačuovgit, leat namat maid leksikála mearkkašupmi lea čielggas. (Helander 2008: 44.) Ovdamearkkat mu dutkanmateriálas, mat leat leksikálalaččat ja semantihkalaččat čađačuovgit, leat *Gurravárpi* ja *Fárrenbálggis*. Čađačuovgameahttun namain fas lea leksikálalaš mearkkašupmi amas dálá giela vuodul, ovdamearkka dihte namain *Soamsir* ja *Čievraguoikir*. Dasto lea báikenamain maddái cealkkasemantihkalaš dahje syntávssalaš-semantihkalaš čađačuovgivuhta. Dat mearkkaša ahte báikenama gielalaš elemeanttaid sáhtta álkit čilget, muhto navdinákka dahje manne báiki lea ožžon dakkár nama lea fas váddáseabbo čilget. (Helander 2008: 44.) Mu nammamateriálas buorit ovdamearkkat dasa leat *Monnesuolu*, *Monihissuolu* ja *Láikovárpí*. Jus dakkár namaid nammasemantihkalaš mearkkašumi galgá čielggadit, de ferte jearrat báikkálaš olbmuin nama navdinákka ja historjjá birra.

Etymologijja dutkansuorgi gullá giellahistorjjá dutkamii, mii guorahallá leksemaid historjjá ja álgovuodu. Etymologalaš dutkamušain viggá sániid álgovuodu čilget, ja vuodđun lea čilget oktavuodaid sániid gaskkas. Dakkár oktavuodát sáhttet leat ovttá giela siste, ovdamearkka dihte *assái* ~ *assi* ja *laktit* ~ *lahka*, dahje guovtti giela gaskkas, ovdamearkka dihte *guolli* ~ suomagillii *kala* 'guolli' ja *ákšu* ~ dárogillii *øks* 'ákšu'. Go ohcá etymologalaš oktavuodaid de geahččá sáni hámi, ovdamearkka dihte *guolli*, *kala*, ja sáni mearkkašumi, ovdamearkka dihte *guolli* 'fisk'. Etymologalaš nammadutkamis viggá čilget ovttaskas báikenamaid álgovuoduid, ja hábmet oppalaš teorijaid, mat čilgejit dihto giela dahje guovllu báikenammavuogádagaid historjjá ja gárggiideami. (Aikio 2017.)

Eahpečielga ja čađačuovgameahttun báikenamaid gártá dutki geahččalit etymologiseret, namalassii geahččalit gávnnahit nama mearkkašumi ja álgovuodu. Go báikenamas váilu mearkkašupmekriteria, de geahččala dutki gávnnahit nama mearkkašumi etymologalaš báikenammadutkama metodihka vehkiin. Ánte Aikio lea etymologalaš vugiin dutkan davvisámi guovllu substráhtaid, ja čájehan ahte máŋga sámi báikenama lea boarrásat danne go leat substráhtat, dahje boares loatnanamat man nu jávkan kontaktagielas. (Helander 2007: 138; Aikio 2004.)

Čađačuovgameahttun báikenamaid mearkkašumi guorahallan sáhtta leat moalkás geaidnu ja máŋga beali ferte suokkardallat, ovdamearkka dihte leat go namat vižžon eará gielain maid olbmot leat hupman dán guovllus ovdal. Sáhtta leat suomelaš gii lea bidjan nama, dahje sáhtta ahte dalá olbmuid gielas ledje loatnasánit suomagielas mat adnoje vuodđun nammabidjamis. Dasto sáhtta namma leat nu boaris ahte nammaoasit leat jávkan dálá gielas, muhto adnoje ovdalaš hubmojuvvon gielas dáin guovlluin. Dutki ferte de guorahallat historjjálaš dieđuid ja maiddá giellahistorjjálaš dieđuid mat gávdnojit.

Mu nammamateriálas leat muhtun namat mat eai leat čađačuovgit, muhto mat leat loatnanamat dahje dain leat nammaelemeanttat suomagielas ja dárogielas, ovdamearkka dihte *Isobensa*, *Bálosuolu* ja *Setergáddi*. Namat geavahuvvojit dál sáme giela báikenamman, muhto dain lei suomagiella dahje dárogiegella duogážin dalle go namma biddjui. Geavahan etymologalaš dutkanteorijja veahkkin guorahallat daid namaid. Dasa čatnasa maiddá albmotetymologijja, go mu informánttain ledje dieđut namaid birra, maid mun áiggun guorahallat lagabut. Álbmotetymologijjan gohčoduvvo álbmoga iežas dulkojupmi namain, mot olbmot ipmirdit nama semantihkalaš sisdoalu ja nammadanáka. Olbmot leat gullan boarrásiid buolvvain namaid čilgehusaid, dahje

sáhttet maiddá iezá hutkan čilgehusa namaide. Olbmuid nammačilgehusaid galgá váldit vuhtii ja guldalit, ja daid geahččalit buohtastahttit historjjálaš dieđuid ja gielalaš dieđuid ektui. (Aikio 2017.)

Báikenamaid historjjálaš duogáš gohčoduvvo diakroniijan, ja namaid dálá geavaheapmi fas gohčoduvvo synkroniija. Nama synkroniijas deattuhit dan guđe gielas namma adno beroškeahtá nama diakronalaš, dahje etymologalaš duogázis. (Helander 2008: 111–112.) Namalassii *Isobensa*-nama diakronalaš bealli lea suomagielas vižžon loatnanamma, ja synkronalaš bealli fas lea ahte namma geavahuvvo dál sámeгийнnamman, muhto daningo das ii sáhte čilget semantihkalaš sisdoalu sámeгийн de lea dárbu guorahallat nama duogáža etymologalaččat.

6 Ávžži báikenamaid syntávssalaš-semantihkalaš guorahallan

Mu nammamateriála lea stuoris ja das leat 323 báikenama. Válldášii olu saji jus buot namaid galggašin logahallat, danne lean välljen ahte in guorahala buot namaid analysas. Buot namaid sáhtá dattetge oaidnit mielddusin biddjon nammalisttus (Mielddus 1), ja kárttain (Mielddus 2). Mu váldokriteriá dán barggus lea geahčadit namaid mat mitalit juoidá olbmuid resursaanu ja ealáhusaid birra, ja dan kriteriá duogázin välljen guđiid namaid guorahalan.

Analysa lean ordnen nu ahte álggos guorahalan ovttaoasat namaid, dasto guorahalan guovtteoasat namaid mearusosiid, ja loahpas guorahalan vel guovtteoasat namaid vuodđoosiid. Namaid lean juohkán kategoriijaide, maid guorahalan kapihttaliid ortnegis, syntávssalaš-semantihkalaš málle mielde nugo lean čilgen kapihttalis 5.2.1. Juohke kapihttala álggus almmuhan galle nama guoskevaš kategoriijai gullet oktiibuot, ja kapihttala loahpas fas čeahkkáigeasán galle nama čatnasit resurssatnui ja ealáhusaide. Vuodđoassekapihttalis geasán dasto ovdan vuodđoasseappellatiivvaid, mat sisttisdoallet dieđuid resursaanu ja ealáhusaid birra.

6.1 Ovttaoasat namat

Muhtun báikenamat mu materiálas leat čielgasit ovttaoasat namat, nugo várpenamma *Goalsi*. Das lea dušše okta leksikálalaš oassi, man gielalaččat ii sáhte sirret guovtti oassái. Dasto leat báikenamat main leat guokte leksikálalaš oasi, nugo *Gieganjuolla*. Dan sáhtá gielalaččat juohkit guovtti oassái go lea sáhka lieđi birra, man namma lea *gieganjuolla*. Go dat adno báikenamman, de dat lea syntávssalaš-semantihkalaš analysamálles ovttaoasat namma, ii ge guovtteoasat, nu ahte *giega* livččii mearusoassi ja *njuolla* fas vuodđoassi, go ii leat njuola birra sáhka, muhto báikki namma. Namma *Gieganjuolla* lea namalassii ovttaoasat namma.

Metonymalaš sirddanamat leat syntávssalaš-semantihkalaš analysamálle mielde ovttaoasat namat, vaikko dain leat máŋga leksikálalaš nammaoasi, danne go dat mitalit dušše ovtta iešvuoda denotašuvnnas, namalassii sajádaga. Eanas metonymalaš sirddanamat mu materiálas leat várpenamat. Dán oktavuodas lea dehálaš geahčadit várppiid sajádaga, masa iešalddis ii leat ovttagardánis čoavddus. Várpin gohčoduvvo olles nuohhtunbáiki; dan saji rájes gokko gáddegealli báhcá gáddái go suohppugohtá nuohhti, jávrris dat geardi gokko suohppu nuohhti, gitta dan sadjái gokko fatnasiin bohtá gáddái fas, ja njuobahat. Ovdamearkka dihte primáranamma *Semmolluokta* (1) lea luovtta namma, man mearusoassi mitala ahte luovttas, dahje dan lahka, leat

sámmáleatnamat. Sekundáranamma *Semmolluokta* (2), mii lea várpi, lea metonymalaš sirddanamma, ja dasto maiddái ovttaoasat namma, mii muitala ahte várpi, dahje eanet spesifihkka várppi njuobahat, lea *Semmolluovttas*. Várpenamma iešalddis ii čujut duššefal luktii gokko njuobahat lea, muhto maiddái čáhcái ja sáhtttá vel bodnái nai čujuhit. Kárta 9 ja 10 govahallet erohusa primáranamas *Semmulluokta* (1) ja sekundára várpenamas *Semmulluokta* (2). Kárta 9 čájeha luovtta, ja kárta 10 čájeha gokko várpi lea luovttas, namalassii gokko nuhti álgá suohpput (gáddegealli), gokko jávrris suohppu nuhti ja gokko bohtá fas gáddái (fanabealli), ja vel gokko njuobahat lea. Njuobahat lea dat gokko nuhti bahta bohtá gáddái, sávvamis oktan guliiguin. *Semmolluokta* (1) luovtta namman lea viiddit báiki go *Semmulluokta* (2) várppi namman.

Kárta 9 ja 10. Kárta 9 čájeha luovtta man namma lea Semmulluokta. Kárta 10 čájeha várppi Semmulluokta, gokko nuhti gesset Semmulluovttas (Kártavuodđu: Norgeskart).

Dás čuovvu mu materiála ovttaoasat namaid guorahallan.

6.1.1 Gos báiki lea - Kategoriija 10

6.1.1.1 Dárkilis sadi – vuollekategoriija 11

Dán jovkui bijan ovttaoasat namaid, maid sisdoallu muitala báikki dárkilis sajádagas. Maiddái metonymalaš sirddanamat gullet dán jovkui, danne go dat muitalit refereantta dárkilis saji, namalassii ahte refereanta lea lahka primáranama denotašuvnna. Metonymalaš sirddanamat leat sekundáranamat, mat leat navdojuvvon primáranama mielde. Dán jovkui gullet oktiibuot 51 nama, muhto dušše guokte dain namain leat primáranama. Dat guokte nama leat *Jávregeahči* (1) mii lea Loavskajávrris oivoša bakte, ja *Jávregeahči* (2) Vuorašjávrris. Vuorašjávrris *Jávregeahči* (2) lea maid várpenamma

Jávregeahči, mii lea metonymalaš sirddanamma, ja muitala ahte várppi njuobahat lea jávri geažis, ja nuohti suhppet jávregeažis fávlái.

Dán joavkku metonymalaš sirddanamat leat 49, ja 48 dain namain leat várpenamat. Okta namma ii leat várpenamma, muhto gilinamma *Ávži*. *Ávži* lea gilli. Muhto manne gohčoduvvo *Ávžži* gilli *Ávžin*? Johka mii golgá gili čađa lea *Ávžejohka*, ja gili badjelis lea gáržžes, guhkes *ávži*. Árvideamis lea gili namma biddjon dan *ávžži* mielde. Friis-kárttas (Friis 1861) čuožžu ahte dan *ávžži* namma lea *Loavska avće*, mii dálá čállinvuohkái lea *Loavskaávži*. *Loavskaávži* gullá seamma nammačoahkkái go *Loavskajávri*, *Davit Loavskabákti* ja *Lulit Loavskabákti*. Ii oktage mu informánttain leat gullan nama *Loavskaávži*, muhto go de jearahin boazosápmelačča gii guođohii nuorttabealde *Ávžži* dálvet, de son logai gullan muhtun vuoras ádjá gii gal anii nama *Loavskaávži*, ja de oaivvildii dan *ávžži* mii lea bajábealde *Ávžži* gili. *Ávžži* birrasis ii leat eará *ávži*, ja dakkár guhkes čiekŋalis *ávži* ii leat dain eatnamiin lahka ge. Mearkkašumis orru leame dakkár jurdda ahte buohkat gohčodit gili ekonomalaččat dušše *Ávžin* danne go eai leat eará *ávžžit* das lahka, ja danne ii leat dárbu čielgaseabbo namahit dan báikki, go buohkat ipmirdit mii lea *ávžžiid* man birra lea sáhka. Danne leat olbmot gohčodišgoahtán gili, go ásaiduvve dohko, dušše *Ávžin*. Árvideames lea luonddubáikki namma *Loavskaávži* álggos rievdan elliptalaččat *Ávžin*. Ellipsa lea giela ekonomalašvuoda jurdda, báikenamat leat dávjá nu oanehaččat go daid spesifiserejeaddji funkšuvnna dáfus lea vejolaš (Magga-Eira 2010: 29; Kiviniemi 1990: 90). Dasto lea elliptalaš hápmi *Ávži* metonymalaččat šaddan maiddá gilinamman, ja dađistaga gilinammaatnu lea šaddan dábáleamos nammaatnun. Gili namma *Ávži* lea nappo semantihkalaččat sekundára elliptalaš namma álgoálgosaš nammii mii lei *Loavskaávži*, ja danne lea metonymalaš sirddanamma (vrd. Helander 2009: 24; 2008: 48). Namma *Loavskávži* ii leat šat geavahusas, ja dan primára denotašuvnnas adno primáranama *Loavskaávži* elliptalaš hápmi *Ávži* oktan postposišuvnnaiguin. Mu informánttat, ja mun ieš maiddá, dadjat go mannat dohko *mun manan Ávžžesisa*, ja *mun ledjen Ávžžesiste*. Dálá gielas lea nama atnu gilinamman čielgasit dábáleamos nammaatnu, ja go lea sáhka gili birra de geavahit dábálaš kásuhámiid: *Ávžái* ja *Ávžžis*. Go lea sáhka dan dihto *ávžži* birra, dalle atnit postposišuvnnaid. Nie earuhit gielalaččat gili ja luonddubáikki: *Ávžžis* ja *Ávžžesiste*. Seamma fenomena adnojuvvo olu jogaid birra, ovdamearkka dihte go mannet Anárjoga bajás, de dadjet ahte leat *Anárjohtsiste*. Maiddá Guovdageainnus sáhtá dadjat lea sullasaš fenomena preposišuvdnaráhkadussan Guovdageaineanu goabbat guovllu birra márkana ektui, sii

mannet juogo *bajáseanu* dahje *vuloseanu*, ja go bohtet de dadjet “mun boadán *badjineanus*”.

Dán joavkku várpenamat, mat leat 48 metonymalaš sirddanama, leat: *Leaibejohtnjálbmi*, *Semmolluokta*, *Duommášluokta*, *Davimus Gohteluokta*, *Gaskkamus Gohteluokta*, *Lulimus Gohteluokta*, *Sivamohkki*, *Duremohkki*, *Rihtámohkki*, *Guhkesluovttanjárga*, *Govdaluokta*, *Buollánsuolonjárga*, *Skáidegeažinjárga*, *Gorddetnjárga*, *Soamsirnjárga*, *Riebannjárga*, *Duommášnjárga*, *Várevuolsuolu*, *Hanjšasuolu*, *Jorbasuolonuorri*, *Čuoldavuohppenjuorra*, *Oaivvušnjárga*, *Bálosuolonuorri*, *Njuorravárpenjuorra*, *Gearddošnjuorra*, *Jávregeahči*, *Garragáddi*, *Boaresgieddi*, *Ruškeroggi*, *Jovsset-Mikku stáffu*, *Juhustáffu*, *Láikovárpenjárga*, *Vuolit Leaibejohnjálbmi*, *Lulit Inggáluokta*, *Davit Inggáluokta*, *Guhkesluokta*, *Uhcagovdaluovttaš*, *Geađgeluokta*, *Gillárluokta*, *Cuipedievámohkki*, *Boaresgieddenjárga*, *Uhcagovdaluovttanjárga*, *Isobensa*, *Suoidnenjárga*, *Inggánjárga*, *Buollánnjárga*, *Suoidneguoikir* ja *Čievraguoikir*. Dáid sirddanamaid primáranamaid guorahalan guovtteoasat namaid kapihttaliin iešguđetge kategoriijain, maidda namat heivejit. Guovtteoasat namaid guorahallamis geasán dasto ovdan resursaanu ja ealáhusaid čanastemiid.

Dán joavkku primáranamain ii oktage čatnas resurssatnui iige ealáhusaide. Metonymalaš sirddanamain gal muhtumat čatnasit resurssatnui, muhto daid giedahalan guovtteoasat kapihttalis.

6.1.1.2 *Gos báiki lea man nu eará báikki ektui – vuollekategoriija 12*

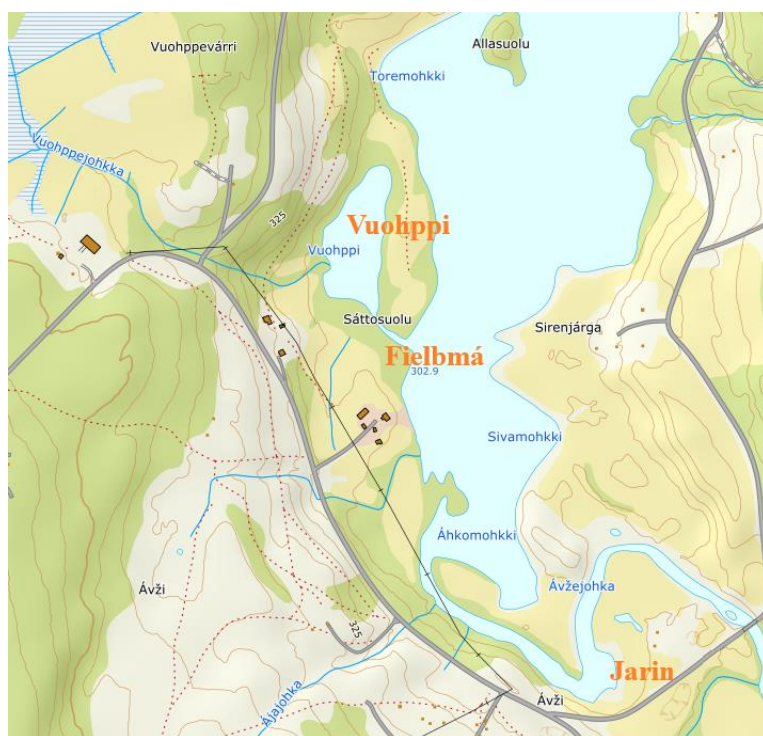
Dán kategoriijai heivejit guokte nama: *Vuovddevuolli* ja *Suologaska*. Goappašat namat leat várpenamat, ja namat čilgejit gokko várpi lea. *Vuovddevuolli*-várppi njuobahat lea vuovdde vuolde, ja *Suologaska*-várppis galgá suohpput nuhti guovtti sullo gaskka. Rantala (1975: 77) čállá ahte sámegeielas lea postposišuvdnaráhkadus anolaš ja vejolaš nammadanvuohki. Su dutkanguovllus, mii lea *Buolbmát*, lea namma *Čoroduohke*, ja son čujuha maiddá ahte Qvigstad (1938: 72) čállá nama *Sul'lu-vuolle*. Dát namat sulastahttet mu čoaggin namaid *Suologaska* ja *Vuovddevuolli*. Qvigstada nammaovdamearkkas *Sul'lu-vuolle* lea ovdamearus *sullo-* genitiivahámis, ja mu čoaggin namas fas nominatiivahámis *suolo-*. Dat lea mearkkašahti, go postposišuvnnat dá bálaččat gáibidit genitiiva. Kontráktasáni *suolo* nominatiivva hápmi muittuha bárrastávval nomeniid genitiiva-akkusatiiva hámi, ja danin *suolo* adno muhtomin

posišuvnnas mas livččii vuorddehahtti genitiiva-akkusatiiva. Dán joavkku namaid semantihkalaš sisdoallu ii iešalddis čatnas resursaatnui iige ealáhusaide.

6.1.2 Báikki lunddolaš iešvuohta – Kategoriija 20

6.1.2.1 Topográfalaš iešvuohta dahje hápmi – vuollekategoriija 21

Dán kategoriijai čatnasit golbma nama: *Jarin*, *Vuohppi* ja *Fielbmá*. Buot dat namat leat topográfalaš appellatiivvat, eai ge čatnas olbmuid resursaatnui dahje ealáhusaide. Luonddunamahusat sáhttet sámegeielas dávjá adnot ovttaoasat báikenamman, nu ahte appellatiivvat ja báikenamat leat homonymat (Helander 2008: 41), nu go namat dán kategoriijas. Dát golbma báikenama leat buot Ávžži gilis, okta namma leat Ávžejogas ja guokte fas Loavskajávrris, geahča kárta 11. Dakkár ovttaoasat appellatiivvalaš báikenamat doibmet áibbas bures dakkár oktavuodain go dan dihto guovllus gávdno duššefal okta dakkáraš luonddubáiki. Ávžžis lea dušše okta vuohppi, ja ii lean dárbu lasihit ovdamerrosiid dan ovttavuohppi nammii, ja nu buohkat dihtet ahte Ávžži áidna vuohppi namma lea *Vuohppi*. Seamma ládje doibmet maiddái namat *Jarin* ja *Fielbmá*.

Kárta 11. Vuohppi, Jarin ja Fielbmá Ávžži gilis, runta ivnniin čállon. Oaidnit ahte gilis lea dušše okta fielmá, jarin ja vuohppi, ja danin dat doibmet ovttaoasat namman (Norgeskart.)

6.1.2.2 *Eatnamiid, čázi, man nu materiála kvalitehta dahje iešvuhta – vuollekategoriija 22*

Dán jovkui gullá okta namma, mii muitala eatnama kvalitehta birra: *Čievrrat*. *Čievrrat* lea čievránjárga, mii dál lea veltejuvvon. Namma čatnasa namalassii dasa ahte báikkis leat čievrrat, ja nama sisdoalus ii leat oktavuoha resursaatnui iige ealáhusaide.

6.1.2.3 *Topográfalaš metaforat – vuollekategoriija 23*

Dán kategoriijai lean bidjan namaid, maid navdinággan lea metafora, namalassii ahte refereantta hápmi muittuha juoidá eará. Ovttaosat namain gullet njealje nama dán jovkui. *Bealjázat* lea várri man hápmi muittuha muhtun ealli beljiid, nugo Qvigstad (1938: 117) čállá, ahte čohkat “dego heastta bealjit cuipájit”. *Hángošuočči* várpenama čilggi informánta ahte várpi manná dego guovtti hángošuočči gaska. Hángu lea ovttalágan suoidnegáffal mainna bajida suinniid stáhkái, das lea guhkes nađđa ja dábálaččat golbma njuni. *Suočči* lea seamma go suorri (KN s.v. *suor’če*). *Heasttačielgi* fas lea nammaduvvon danin go aláža hápmi lea dego heastta čielgi. *Ápmil* lea várpi Nammajávrris, mii lea nammaduvvon čoarvetbeali bohcco mielde. Dan lahka lea njárga, *Ápmilnjárga*, masa várppi geassá, ja mii lea hámis dego ápmil. Dan njealji namas sáhtá dadjat ahte okta namma čatnasa dálldollui, namalassii *Hángošuočči*, go hángu lea adnon láddjema ja dállobargguid oktavuodas, ja okta namma fas čatnasa boazodollui, namalassii *Ápmil*.

6.1.2.4 *Mii nu eará iešvuodaid – vuollekategoriija 24*

Dán jovkui gullá okta namma. *Lihkolašsieđga* lea sieđgarohtu nuorttabealde Ávžži gili, ja namma lea biddjon danne go lea buorre gárdunbáiki, das láveje darvánit olu rievssahat gielaide. Namma lea biddjon humoristtalaš nammadanvugiin, ja govvida dan báikki ávkkástallama humoristtalaš geahččanguovllus. Namma ii iešalddis njuolgut muital rievssatbivddu birra, muhto olmmoš jurddaša ahte dasa čatnasa juoga earenoamáš, ja namma sáhtá iešalddis measta doalvvuhit jurdaga gárdumii, daningo sieđggaid ja miestagiid sisa bidjá rievssatgárddiid. Dan geažil oaivvildan ahte namas *Lihkolašsieđga* lea oktavuoha rievssatbivdui.

6.1.3 Mii nu mii lea báikkis - Kategorija 30

6.1.3.1 *Kollektiiva, ii-spesifiserejeaddji dinga/áhta/ráhkadus/ealli – Vuollekategoriija* 32

Dán jovkui heivejit vihtta nama: *Soamsir, Gieganjuolla, Rievssat, Goalsi* ja *Isobensa*. *Soamsir* lea várpi Vuorašjávrris, ja das lahka lea vel *Soamsirnjárga*. Lean geahččalan ohcat *soamsir*-sáni davvisámegiela sátnegirjjiin ja sátnelisttuin, muhto in leat gávdnan. Álgu-diehtovuodus gávdno anárašgillii *Soamsur*, ja čilgehus lea 'láhppi (beanaláhppi dahje loddeláhppi)'. Maiddái julevsámegielas gávdno *sántsār* (Álgu s.v. *sonsar*; Grundström 1950–1951 s.v. *sántsār*), ja mearkkaša 'láhppi'. Durdnosa suopmanis lea *soanssir* (Lagerkrantz 1939 s.v. *sõånssier*) ja mearkkaša '*láhpi*' dahje '*olmmošláhpi*', latiinašgillii *Pulex irritans*. Sátni lea loatnasátni nuortamearasuomagiela sánis *sonsar*, man mearkkašupmi lea 'láhppi' (Álgu s.v. *sonsar*). Mu dutkanguovllus ii oktage informánta máhttán čilget nama semantihkalaš sisdoalu dahje nammaaddinákka. Okta informántta muitalii ahte son muitá mánnán nuohttunmátkkis iežas ádjáin son gulai ádjá hupmame muhtun eará nuohttegessiiguin, ja go jerre ádjás maid sii ožžo dien várppis, de áddjá vástidii ahte doppe eai lean go soamsirat. Son lei de ipmirdan ahte áddjá gohčodii unna guolážiid soamsiriin. Sáhtta go de jurddašit ahte várpi *Soamsir*, dan mearkkašumis ahte soamsir mearkkaša láhppi, lea ožžon nama das go doppe leat dávjá unna guolážat? Soitet unna guolážat bákŋat ja njuikut, dego láhppit? In leat gávdnan eará čilgehusa diesa.

Goalsi ja *Rievssat* leat várpenamat mat fas leat nammaduvvon lottiid mielde. Informánta muitalii ahte Vuorašjávrris ledje olu čáhcelottit ovdal, ja earenoamážit goalssit. Várpi *Goalsi* dáidá dan geažil nammaduvvon. Goalssit bidje maid moniid olu sulluide Vuorašjávrris. *Rievssat* várpi lea Nammajávrris, ja das lahkosiin lea *Rievssatvuovdi*. Dat guokte nama gullet nammačoahkkái, ja sáhtta várppi namas *Rievssat* dáhpáhuvvan ellipsa, ahte vuodđooassi -*várpi* lea jávkan. Muhto sáhtta gal maid nammaduvvon álgoálgosaš ovttaoasat namman. Helander (2008: 41) čállá ahte sámegiela appellatiivvat sáhttet adnot ovttaoasat báikenamman, nugo omd. Giron.

Gieganjuolla lea boldni, mas árvideamis leat olu gieganjuolat, namalassii rásit. Gieganjuolla lea *geitrams* dárogillii, ja gohčoduvvo maiddái *horbmán* davvisámegillii (Sátni s.v. *gieganjuolla*). Latiinnanamma das lea *Chamerion angustifolium* (SNL 2021). Dološ áiggi leat olbmot millen dán rási ja atnán jáffun láibumis, sihke Eurohpás, ja olggobealde Eurohpá (Holmboe 1929: 19).

Isobensa lea várpi Vuorašjávrris. Nama oasis leat jáhkkimis lonejuvvon suomagielas. Suomagiela *iso* mearkkaša 'stuora' (Sammallahti 1989 s.v. *stuorra*), ja *pensas* fas mearkkaša 'miestta' (Sammallahti 1989 s.v. *miestta*). Namma čujuha várppi njuobahakkii, gokko lea, dahje lei dalle go nammaduvvui, stuora miestta. Árvideamis lea muhtun suomelaš nammadan várppi go lea guolástan doppe. Sámegielagat soitet dulkon dolin *pensas* sáni s-gehčosa lokatiivan, ja danne guođđán dan eret nominatiivvas. Lean leamaš iskame várppi njuobahaga, muhto doppe ii leat, dál goit šat, stuora miestta. Dat soaitá gáhččan. Dán guovllus gávdnojit maiddá eará báikenamat main nammaoasis leat lonejuvvon suomagielas.

Dán joavkkus čatnasit 2 nama ealáhussii, dahje bivdui: *Rievssat* čatnasa rievssatbivdui, ja *Goalsi* čatnasa loddemii.

6.1.4 Báikki gaskavuohta geainna nu olbmui – Kategoriija 40

Dán jovkui gullet namat main lea gaskavuohta olbmuide, ovdamearkka dihte báikenamat main lea olbmonamma mearusoassin. Dán jovkui gullá dušše okta namma. Lean analyseren várppi nama *Ahkebea* gullat dán kategorijai go dulkon nama duogážin sámi dološ olbmonama. *Ahkebea* lea várpi Vuorašjávrris. Namma ii čujut čielgasit várpái dahje nuohttumii, muhto namma geavahuvvo duššefal nuohttegeassima oktavuodas, iige das leat topográfalaš nammaoassi mii čujuhivčče eará referentii go várpái. Informánta dadjá ahte namma sáhtá boahit suomagielas, ja mearkkašit geresgeahči. Geresgeahči lea suomagillii ahkionpää, ahkio+genetiivageažus -n (Sammallahti 1989 s.v. *geres*; s.v. *geahči*). Dávjá loatnaváldit heivehit loatnanamaid vástidit iežaset giela sátnái, nu sáhtá dás dáhpáhuvvan ahte *ahkio* 'geres' lea dasto heivehuvvon sámegillii *ahki-sátnái*, nu de šattai várppi namma *Ahkebea*. Nubbi informánta fas mitalii ahte mearkkaša eahketbeaivi, danne go eahketbeaivi goardá juste dan várpái. *Eahketbeaivi*-čilgehus ii oro mu mielas doallame deaivása, go ii oro jierpmálaš ahte olbmot leat rievadan oahpes *eahketbeaivi*-sáni apmaseabbo *ahkebea-sátnái*, ja dan atnigohtán báikenamman várpái. Mun dulkon dán guovtti informántta čilgehussaid álbmotetymologalaš čilgehussan.

Mun dulkon ahte namma boahá olbmonamas *Ahkebeaivi*, mii lea dološ oktasaš olbmonamma sáme- ja suomagielain. Itkonen (1942: 63) namuha ee. Guovdageainnus ja Ávjováris jagiin 1562–1605 olbmonama *Akkia(a)päivä* ja *Ik(i)äivä*. Dát suomagiela namat leat heivehuvvon sámegiela *Ahkebeaivi*-namas, mii čujuha dasa ahte dološ dokumeanttain eai leat merken sámi namaid riekta, muhto leat heivehallan daid ja danin historjjálaš gálduin gávdnojit mánggalágan hámit ja variánttat. Dan vuodul sáhtá

jurddašit ahte várpái biddjui namma muhtun olbmo mielde gean namma lei *Ahkebeaivi*, ja dat dasto lea otnon *Ahkebea*-hápmái árvideames manjel go dát olbmonamma ii šat adnon produktiivvalaš olbmonamman dáppeguovllus.

Govva 2. Ahkebea (Govven: L.K. Klemetsen).

Mu materiálas eai leat eará ovttaoasat báikenamat olbmonama mielde navdojuvvon, go namain main lea olbmonamma oassin, leat guovtteoasat namat, ovdamearkka dihte *Máhtevárpi*. Sáhtta dás jurddašit ahte álgoálggus lea várppis dahje báikkis leamaš namma **Ahkebeaivárpi*, ja das lea geavvan ellipsa, namalassii vuoddoassi -*várpi* lea jávkan ja namman bázii de *Ahkebea*. Dát lea várpenamma, ja árvideamis lea dien namat olmmoš nuhtton doppe. Jus nuppi čilgehusa mielde kategorisere, ahte namma lea biddjon njárgga hámi mielde, go sulastahtta geresgeaži, de heivešii vuollekategoriijai 23, metafora.

Oktiibuot leat 19 ovttaoasat nama mu nammamateriálas, mat leat primáranamat. Go dasa lasihan metonymalaš sirddanamaid joavkku, de gártet 68 ovttaoasat nama. Dain leat vihtta nama maid semantihkalaš sisdoallu lea resursaávkástallama dahje ealáhusa birra. Dat vihtta nama leat *Ápmil*, *Hángosuorči*, *Lihkolašsiedga*, *Rievssat* ja *Goalsi*.

6.2 Guovtteoasat namat

Eanas namat mu materiálas leat guovtteoasat namat. Mu dutkanmateriálas leat 323 nama, ja 306 dain leat guovtteoasat namat.

Muhtun guovtteoasat namat leat várpenamat mat maiddái leat luonddunamat, nugo *Semmulluokta*. Go namma čujuha luktii, dalle dat lea primáranamma ja dan gieđahalan guovtteoasat namaid kapihttalas; *Semmul/luokta* (1). Go namma čujuha várpái, dalle dat

lea sekundáranamma ja metonymalaš sirddanamma, ja gieđahalan dan de ovttaoasat namaid kapihttalis; *Semmulluokta* (2).

Dás čuovvu analysa mu dutkanmateriála guovtteoasat namain.

6.2.1 Gos báiki lea - Kategoriija 10

Kategoriija 10:s leat guokte vuollekategoriija; dárkilis sadji ja gos báiki lea man nu eará báikki ektui.

6.2.1.1 Dárkilis sadji – vuollekategoriija 11

Dárkilis saji jovkui bijan namaid maid mearusoassi dárkkuha báikki dárkilis sajadaga, ovdamearkka dihte *Stuorasullojeaggi* lea jeaggi lahka *Stuorasullo*, *Guhkesluovttanjárga* lea njárga *Guhkesluovttas*, *Luovosvárjohka* lea johka mii golgá *Luovosváris* ja *Ájamuotkkejávrráš* lea jávrráš *Ájamuotkkis*. Dán kategoriija mihtilmasvuohta lea ahte measta buot namat gullet nammačoahkkái, ja eanas namat leat *olleslaktosat*, ovdamearkka dihte *Máđiiluovttajeaggi* ja *Máđiiluovttaceahkki* leat olleslaktosat namas *Máđiiluokta*. Dakkár vuohki navdit báikenamaid lea dábálaš Sámis, ja dat lea vuohki earuhit lokalitehtaid gielalaš varieremiin ja nu maiddái vejolaš čujuhit dárkilis sajadagaide (Helander 2008: 43). Dán joavkku namain lea dávjá nama gaskkamus oasis topográfalaš appellatiiva daningo dat lea olleslaktosa vuodđonama vuodđooassin.

Dán joavkkus lea oktiibuot 57 nama. In logahala in ge gieđahala buot daid namaid analysas, muhto namat leat mielde nammalisttus, ja daid oaidná kárttain, mat lea mielddusin. Dás geasán ovdan namaid, mat mitalit luondduávkkástallama.

Vuos namuhan ahte dán joavkkus leat 7 nama mat leat sihke luonddubáikki namat ja várpenamat. Luonddunamat *Láikovárpenjárga*, *Boaresgieddenjárga*, *Bálosuolonuorri*, *Leaibejohtnjálbmi*, *Cuipedievámohkki*, *Buollánsuolonjárga* ja *Njuorrvárpenjuorra* leat primáranamat, maid sekundáranamat leat várpenamat (metonymalaš sirddanamat), namalassii namat čujuhit sihke álgoálgosaš denotašuvdnii, ja seamma namma lea maid geavahuvvon várpenamman. Daid namaid sáhtta geavahit sihke báikki namman ja várpenamman, dainna lágiin ahte *Láikovárpenjárga* lea njárgga namma masa namma čujuha, ja maiddái várppi namma gokko nuohiti gesse. Várpenamain main vuodđooasseappellatiiva lea *-várpi*, leat primáranamat maidda álgoálggus juo lea biddjon várppi namman ja dasto eai leat metonymalaš sirddanamat. Guokte várpenama gullet dán kategoriijai: *Allasuolovárpi* ja *Máđiijavuolevárpi*.

Várenaljávri lea Vuorašváris, man mearusoassi lea postposišuvdnaráhkadus, ja danin ii leat njuolgut *Vuorašvári* vuodđooasselavttus. Vuodđooasselavttusin gohčoduvvo go lea oktasaš vuodđooassi (Helander 2008: 44). *Guovdavárri*, *Várregeažiboldni* ja *Máđiijavuoleváрпи* eai gula makkárga nammačoahkkái.

Dán joavkku namaid, maid mearusoasit čatnasit luondduávkkástallamii, lean juohkán luonddubáikkiid mielde. Namaid vuodđoosiin bohtet ovdan luonddubáikkid, ja luonddubáikkid mat leat eanemus frekveanttat dán joavkkus leat várppit, njárggat, jeakkit, niittut ja ceahkit. Dasto loahpas leat namat maid luonddubáikki-vuodđoasit leat dušše ovttá namas.

Dán joavkku namat, maid vuodđoassin lea luonddubáiki *-njárga*: *Boaresgieddenjárga*, mii lea sihke várppi ja njárgga namma, ja nuohti gesset dan njárgii. *Boaresgiedde-* mitala ahte das lea leamaš gieddi maid leat láddjen. *Boaresgieddenjárga* lea Vuorašjávrris. Das lahka lea nubbe várpi man namma lea *Boaresgieddi*. *Semmolluovttanjárga* lea njárga lahka *Semmolluovtta*. *Láikovárrpenjárga* lea njárga Vuorašjávrris lahka *Láikovárrppi*.

Dán joavkku namat, maid vuodđoassin lea luonddubáiki *-jeaggi*: *Máđiiluovttajeaggi*, *Semmolluovttajeaggi*, *Máđiijohtgierrajeakkit* (jietnaduvvo [máđe]), leat jeakkit *Máđiijoga* gierragis, nuorttabealde *Ávžejoga*. *Máđiijohka* vuolgá dan jeakkis, danne lea giera. Dat lea luomebáiki. Mearusoasis *Máđiijohtgierrat-* oaidnit ahte lea sátni máđii, mii mitala ahte dakko manná máđii gokko olbmot leat vánddardan.

Dán joavkku namat, maid vuodđoassin lea luonddubáiki *-niitu*: *Goddejoganjálmmeniitu* lea niitu *Goddejoganjálmmis*, go dat golgá *Ávžejohkii* *Ávžžesiste*. Dat lea meahcceládjju *Goddejogas* ja lea ožžon dan mielde nama. Niitu lea lunddolaš gieddi (KN s.v. *nii'to*), ja jaringáttis lei niitu maid ávžilaččat láddjeje dolin, dat lei sin meahcceládjju. Niittut ledje dehálaš meahccelájut ja daid ledje juogadan dáluid gaskkas. Danne leat ge nammadan niittuid, vai earuhedje guđe niittu gulai guđe dállui.

Dán joavkku namat, maid vuodđoassin lea luonddubáiki *-ceahkki*: *Máđiiluovttaceahkki* ja *Máđiiluovttajeakki* gullet *Máđiiluovtta* nammačoahkkái. *Jeagelnjunneceahkki* lea ceahkki *Davit* ja *Lulit Jeagelnjuni* lahka, Vuorašvári

davágeažes. Ávžilaččat ja earát borde ovdalašáiggi jeahkáliid Vuorašváris, omiide ja herggiide. Árvideamis nammaduvvoje dat njunit ja ceahkki dan mielde go doppe gávdne olu jeahkáliid. *Mákkájeakkeceahkki* lea ceahkki *Mákkájeakkis* Vuorašváris, gokko dálvemáđii manai. Mearusoassi *Mákká-* lea olbmonamma, *Mággá*, muhto informánttat eai dieđe gii son lei ja makkár oktavuohta sus lei báikái. Son soaitá goadástallan doppe, go dan nammačoahkis leat olu namat; *Mákkájeaggi*, *Mákkájeakkeceahkki*, *Davit* ja *Lulit Mákkáláttu* ja *Mákkájohka*.

Nilánavađaceahkki ja *Nilánavađaceahkkevuolli* mearusoasi semantihkalaš sisdoallu lea olbmo namma, *Nilán*, guhte lea juogo goadástallan doppe vai maid leažžá. *Nilánavađaceahkkevuolli* lea luomejeakkáš, ja danne lea árvideames maiddái nammaduvvon go doppe leat olbmot čoaggán luopmániid. Dán nammačoahkkái gullá vel namma *Nilánavađđa*, maid guorahalan kapihttalas 6.2.4.

Dán joavkku namat, maid vuodđoassin lea luonddubáiki *-várpi*: *Máđiijavuolevárpi* lea várpi vuollin Ávžejogas, Unnaluoabbalis, mas njuobahat lea máđija vuolde.

Dán joavkku namat, maid vuodđoassin lea luonddubáiki *-njuorra*: *Čuoldavuohppenjuorra* ja *Njuorravárpenjuorra* leat njuorat Vuorašjávrris, mat maiddái leat várppit. Dat gullet nammačoahkkái *Čuoldavuohppi* namain (geahča kapihttala 6.2.3.1) ja *Njuorravárpi* namain (kapihtal 6.2.2.1).

Dán joavkku namat, main leat eará luonddubáikkat vuodđoassin: *Gumpeguraguolban* gullá nammačoahkkái mas leat maid *Gumpegurra* ja *Gumpejeaggi*. *Guollejaringuoika* lea guoika Ávžžesiste, bajábealde *Guollejarina*. *Niitojarinmielli* ja *Niitojarinnjárga* leat Ávžejogas, nu go mii dadjat Ávžžesiste. Dat leat lahka *Niitojarina*. *Ráveluovttajávri* lea jávrráš oarjjabealde Stuoraluoobbala Ávžejogas vuollin. Informántta muitala mearusoassi *ráve-* bohtá dárogiel ‘grave’-sánis, ja namma lea biddjon fearána geažil go vuovdi buollái dán guovllus, ja olbmot ferteje goaivut gura vai dolla ii leava. Nammačoahkis lea maid luokta *Ráveluokta*.

Dán joavkkus leat 57 nama. 19 dain namain lea juoga ládje oktavuohta ealáhusaide ja luondduávkkástallamii. Dat namat juohkásit ná:

Namat maid mearusoassi čujuha láddjemii: *Boaresgieddenjárga*, *Niitojarinmielli*, *Niitojarinnjárga*.

Namat maid mearusoassi čujuha guolásteapmái: *Láikovárpenjárga, Čuoldavuohppenjuorra, Njuorravárpenjuorra, Guollejaringuoika.*

Namat maid mearusoassi čujuha bivdui: *Gumpeguraguolban, Goddejoganjálmmeiitu.*

Namat maid mearusoassi čujuha vánddardeapmái: *Máđiiluovttajeaggi, Máđiiluovttaceahkki, Máđejuhtgierratjeakkit, Máđiijavuoleváрпи.*

Namat mat čujuhit šattuide maid leat ávkkástallan: *Semmolluovttanjárga, Semmolluovttajeaggi, Jeagelnjunneceahkki.*

Namat maid mearusoassi čujuha olbmuide: *Nilánavađaceahkki, Nilánavađaceahkkevuolli, Mákkájeakkeceahkki.*

Namat maid mearusoassi čatnasa vánddardeapmái ja olbmonammii, eai njuolgut mital olbmuid resursaanu ja ealáhusaid birra. Dán jovkui báhcet de 12 nama mat čatnasit ealáhusaide ja resurstaatnui.

6.2.1.2 Gos báiki lea man nu eará báikki ektui – vuollekategoriija 12

Dán kategoriijai gullet namat mat leat nammaduvvon man nu eará báikki ektui, ovdamearkka dihte *Vuolemušniitu* lea nammaduvvon eará niittuid ektui mat leat Ávzejohgáttis, ja dat lea namalassii Ávzejohgátti vuolimus niitu. Dán jovkui gullet 27 nama.

Namaid, mat leat vuostebárat *lulit – davit, vuolit – bajit, davimus – lulimus*, lean bidjan dán kategoriijai. Dat leat nammaduvvon nuppi nama ektui, ja leat namalassii varierenamat. Sámeielas sáhtta vuohkkasit varieret vuodđonama mánggalágan adjektiiivvaiguin, ja dainna lágiin earuhit, dahje kompareret, mángga lagaš, sullasaš báikkiid namaid (Helander 1991: 79–80). Dakkár namat mu materiálas leat *Lulit Inggáluokta* ja *Davit Inggáluokta*, *Lulit Inggájohka* ja *Davit Inggájohka*, *Davimus Gohteluokta*, *Gaskkamus Gohteluokta* ja *Lulimus Gohteluokta*, *Lulit Jeagelnjunni* ja *Davit Jeagelnjunni*, *Lulit Loavskabákti* ja *Davit Loavskabákti*, *Davit Mákkáláttu* ja *Lulit Mákkáláttu*, *Ahkebea* ja *Lulit Ahkebea*, *Bajit Duommásláttu* ja *Vuolit Duommásláttu*, *Bajimušjohka*, *Gaskamusjohka* ja *Vuolimušjohka*. Dáin namain leat golbma nammaelemeantta, muhto guokte syntávssalaš nammaoasi.

Lulit Inggáluokta, *Davit Inggáluokta*, *Lulit Inggájohka* ja *Davit Inggájohka* nammačoahkkái gullá maiddái namma *Inggájávri*, mii lea jávri das lahka. Namma čatnasa muhtun *Ingái*, son soaitá das lávostallan, geavahan dan báikki dahje soaitá

juoga dáhpáhusa vuodul biddjon namma, dan birra eai leat makkárgede dieđut informánttain. Maiddái *Davit Mákkáláttu* ja *Lulit Mákkáláttu* čatnasit olbmo nammii, masa eai gávdno vuđoleabbo dieđut mii *Mákkáid* dat lei. Nammačoahkis leat maiddái namat *Mákkádievvá*, *Mákkájohka* ja *Mákkáboldni*. *Bajit Duommásláttu* ja *Vuolit Duommásláttu* lea maid olbmonama mielde, muhto eai informánttat dieđe gii *Duommá* lei. Nammačoahkkái gullet maiddái *Duommášluokta* ja *Duommašnjárga*.

Lulit Jeagelnjunni ja *Davit Jeagelnjunni* leat njunit Vuorašváris, gos ovdal leat leamaš olu jeahkálát. Vuorašváris láveje jeahkáliid bordit, ja doppe ii lean lohpi guođohit. Dáluolbmot borde jeahkáliid sihke iežaset atnui, omiide ja herggiide, muhto maiddái sápmelaččaide. Herggiid gal láveje čatnat Vuorašvárrái.

Lulit Ahkebea lea várpi Vuorašjávrris, mii lea várppi *Ahkebea* ektui das davvelis. Dán guovtti namas ii leat seammalágán *lulit - davit* bárra go namain ovdalis, muhto *Ahkebea*-namas ii leat ovdamearus. *Ahkebea* nama guorahalan kapihttalis 6.1.4. Sullasaša nammabárat leat *Vuolit Leaibejohka*, mii lea *Leaibejoga* ektui, ja *Vuolit Leaibejohtnjálbmi*, mii lea *Leaibejohtnjálmmi* ektui. *Leaibejohka*-nama guorahalan kapihttalis 6.2.3.2 ja *Leaibejohtnjálmmi*-nama guorahalan kapihttalis 6.2.1.1.

Davimus Goahteluokta, *Gaskkamus Goahteluokta* ja *Lulimus Goahteluokta* leat luovttat Vuorašjávrris. Dat gullet nammačoahkkái namaiguin *Goahtečohkka*, *Goahtejohka* ja *Goahtesullot*. Sihke sullos ja gáttis dakko lahka láveje goađit, mat adnoje sihke guollebivddu ja jeagelbordima oktavuodas.

Bajimušjohka, *Gaskkamusjohka* ja *Vuolimušjohka* leat Ávžejogas, dahje rievtti mielde oasis Ávžejogas, luobbaliid gaskkas. Dat fenomena ii leat seamma go namain dás badjelis, daningo dat namat čujuhit goabbat referentii, namalassii leat *Bajit Duommásláttu* ja *Lulit Duommásláttu* guokte sierra láddo namat. *Bajimušjohka*, *Gaskkamusjohka* ja *Vuolimusjohka* čujuhit seamma johkii, Ávzejohkii, muhto leat oasis Ávzejogas.

Uhcasullo lulábealli lea várpi Vuorašjávrris, ja namma dárkkuha gokko nuohti suohppunbáiki lea. Várppi njuobahat ii leat Uhcasullos, muhto gáttis oarjjalulábealde sullo. Nuohti galgá suohpput jávrái lulábeallái *Uhcasullo*, ja danin lea várpái biddjon namma nie. Dán nama vuodđooassi *-lulábealli* dárkkuha dárkilis sajádaga *Uhcasullo* ektui. Muhto nama semantihkalaš sisdoallu ii muital luondduávkkástallama birra, iige dan ahte refereanta lea várpi. Nubbi sullasaš namma lea várpi *Suologaska*, Loavskajávrris, man guorahallan lea kapihttalis 6.1.1.2. Dán várppi galgá namalassii suohpput Allasullo ja Duolbasullo gaskka.

*Oarjjimušvárr*i lea okta dain olu várrečohkain Vuorašváris, eará čohkat leat *Čáhppesčohkka*, *Goahtečohkka*, *Goddečohkka*, *Báktevárri~Ásllagašvárr*i ja *Guovdavárri*. Namma *Oarjjimušvárr*i lea namalassii nammaduvvon daid eará čohkaid ektui.

Bajimušluoppal (1) lea Ávžejogas ja *Bajimušluoppal* (2) lea fas Vuorašjogas, ja dat leat daid jogaid bajimus luobbalat ja mitalit danin daid saji eará báikkiid ektui. Dain namain eai leat vuostebárat, namalassii ii leat dain jogain dakkár namma go **Vuolimusluoppal*. Sullasaš namma lea *Bajimušmuotki* ja *Vuolimušniitu*, ja dainge eai leat vuostebárat.

Dán joavkkus 5 nammabáras lea komparatiivahámiid *lulit* - *davit* varieren, 1 nammabáras lea *vuolit* - *bajit* varieren, ja 1 nammabáras lea superlatiivahámiid bajimus - gaskkamus - vuolimus varieren, ja 1 nammabáras lea davimus - gaskkamus - lulimus varieren. 8 nama mearusoassi čujuha olbmonammii, 3 nama mearusoassi čujuha goadástallamii, ja 2 nama mearusoassi fas čujuha šattuide maid olbmot leat ávkkástallan. Goadástallama ja šattuid guoski mearusoasit čatnasit resursaatnui ja ealáhusaide. Mearusoasit mat čujuhit goadástallamii leat *Davimus Goahteluokta*, *Gaskkamus Goahteluokta* ja *Lulimus Goahteluokta*, ja mearusoasit mat čujuhit šattuide maid olbmot leat ávkkástallan leat *Lulit Jeagelnjunni* ja *Davit Jeagelnjunni*. Dáin namain lea gal earenoamážit vuodđonamma mii čujuha resursaatnui, ja varierenmearus ii ieš alddis okto čujut luondduávkkástallamii, muhto mun lea dán barggus dulkon nu ahte dáin varierenamain lea muhtinlágan oktavuoha luondduávkkástallamii, daningo in dieđe dárkilit leatgo goappáge Jeagelnjunis leamaš jeahkát, vai lea go varierenamma biddjon dušše málle mielde. Árvvoštalan ahte dán joavkkus čatnasit 5 nama resursaatnui ja ealáhusaide.

6.2.2 Báikki lunddolaš iešvuohta – kategoriija 20

6.2.2.1 Topográfalaš iešvuohta dahje hápmi – vuollekategoriija 21

Dán kategoriijas leat 57 nama, ja daid namaid mearusosiid mihtilmasvuohta lea juogo ahte dat mitalit refereanta hámi birra, dego namain *Govdaluokta*, *Uhca Govdaluovttaš*, *Stuorasuolu*, *Guhkesnjárga*, *Duolbavárri*, *Čiekŋalisgorsa*, *Baskkesgurra*, *Luovosvárri*, *Allamielli*, *Jorbaluoppal*, *Jalgesmuotki*, *Cuipedienvá*, *Čáhppesčohkka*, *Guorbanjunni*, *Garragáddi*, dahje dain lea topográfalaš appellatiiva, dego namain *Oaivvošnjárga*, *Ájarohtu*, *Ávžejohka*, *Láddomuotki*, *Vuohppejeaggi*, *Luoktagáddi*, *Jávreoavvuš* (jietnaduvvo [-oivoš]), *Suololuoppal*.

Sivamohkki ja *Sivanjárga* lea mohkki ja njárga Loavskajávrris, mat maiddái leat várpenamat. Sáttni 'siva' ii gávdno gudege davvisámegiela sátnegirjjiis. Davvisámegielas lea sáttni *siva* akkusatiiva-genitiiva hápmi *sivva*-sánis. Norske Gaardnavne girjjiis (Qvigstad 1924: 2) lea namma *Sivva-mok'ke*, mii orru maid čujuheame vuodđohápmái 'sivva'. Dattege ii oro heiveme *sivva*-sátni vuodđun báikenama mearusoassái, danne go luonddubáikkiid eai láve govahallat dahje nammadit sivaidda dahje boasttuvuodaid geažil, dego livččii juoga *sivva* dan báikkis. Sáttni sáhtá leat loatnasátni suomagielas, suomagillii *syvä* mearkkaša 'čieŋal'. Norske Gaardnavne girjjiis (Qvigstad 1924: 2) čuožžu viidásit ahte namma mearkkaša 'čiekŋalmohkki', ja ahte lea heivehuvvon suomagielas *Syvä-mukka*. Dán čilgehusa mielde heive namma dán jovkui.

Njuorravárpi lea Vuorašjávrris, ja namma muitala ahte várpi lea coages báikkis, njuoras. Njuorat leat dehálaččat guolásteamis ja nuohtumis, daninge doppe sáhtá oaidnit goas guolit leat, ja de diehtá suohppulit nuohti.

Dán joavkku namaid mearusoasis leat namalassii juoga adjektiivvat, dahje topográfalaš appellatiivvat. Dušše ovttá nama mearusoasi semantihkalaš sisdoallu muitala olbmuid resursaanu dahje ealáhusaid birra, namalassii *Njuorravárpi*, mii čatnasa nuohtumii.

6.2.2.2 *Eatnamiid, čázi, man nu materiála kvalitehta dahje iešvuotta – vuollekategoriija 22*

Dán jovkui gullet 19 nama, maid mearusoassi muitala juoidá refereanta iešvuotta dahje kvalitehta birra. *Báktečorus* ja *Bákteváris* leat bávttit, *Čáhceguolban* lea njuoska guolbba, *Njeahcetrokkis* lea roggi mas leat njeahcehat, *Sáttosullos* leat olu sáddot, *Skálveceahkki* lea ceahkki gokko šaddá skálvi dálvet, *Geadgeluokta* lea luokta mas olu geađgi, *Čievránjárga* fas njárga mas čievrrat. In logahala buot namaid, muhto buvttán ovdan namaid mat čatnasit resurssatnui ja ealáhusaide.

Gorddetláttu ja *Gorddetnjárga* gusket eanandollui. Informánttat muitalit ahte gorddehat leat suoinnit maid láveje láddjet gusaide meahccelájuin. Gorddet lea *kjerringrokk* dahje *åkersnelle* dárogillii, latiínagillii *Equisetum arvense* (Holmboe 1929: 16). Nielsena sátnegirjjiis čuožžu ahte gorddet lea suoidni, mii adno biebmun bargoherggiide, ja maid dálonat Guovdageainnus geavahedje omiide (KN s.v. *gor'dě*). Historjjálaš dieđuid vuodul lea dát suoidni adnon dálkkasin ja maiddái biebmun omiide ja olbmuide. Dat lea earenoamážit leamaš buorre doarridit nissondávddaid (SML 2021; Holmboe 1929: 16).

Sámmálláttu lea Ávžejohgáttis, man birra leat sámmálat. Sámmála olbmot čogge biebmolassin gusaide, ja ávkkástalle maid eará ládje, ovdamearkka dihte goikadedje ja bidje gietkama vuđđui. Goike sámmálat njammet njuoskasa bures, ja mánná bissu goikkisin gietkkamis.

Semmolluokta lea Vuorašjávrris, man birrasis leat olu sámmálat. *Semmol-*mearusoassi mearkkaša ‘sámmál’, Nielsena sátnegirjjis (KN s.v. *sāmol*) čuožžu ahte dat lea seamma go *sāmel* ~ *sāmil*, ja dat fas čilgejuvvo sámmálin. Das lea sátni merkejuvvon geavahusas dušše Guovdageainnus, ja jietnaduvvo [seemul]. Álgudiehtovuodus gávdno ‘*seamul*’ ja mearkkaša ‘sámmál’ (Álgu s.v. *seamul*). Informánttat geavahedje hámi *semmol*, mii sulastahtá Nielsena sátnegirjji hámi, muhto eai geavahan sojahanhámi *sepmolat*, baicca dadje *sámmálat*. *Seamul*-hápmi ii adno dál appellatiivvalaččat, ii leat geavahusas dálá gielas. Dál gullo dušše *sámmál*, ja dan bokte sáhtá jurddašit ahte *seamul*- hápmi lea jávkan min suopmanis ja seilon dušše báikenamain.

Suoidneguoikir lea Vuorašjávrris, ja lea guoikir ja várpi. Vuodđooasi -*guoikir* guorahalan kapihttalis 6.3, gos čilgen maid *guoikir* mearkkaša. Dán báikkis lea suoidni gáttis. *Suoidnenjárga* lea njárga ja maiddái várpi Vuorašjávrris, ja dakko lea maid suoidni gáttis.

Dán joavkkus čatnasit 6 nama resursaatnui ja ealáhusaide. Njealji nama mearusoassi čatnasa suinniide: *Suoidneguoikir*, *Suoidnenjárga*, *Gorddetláttu* ja *Gorddetnjárga*, mat muiitalit láddjema dahje guohtuma birra. *Sámmálláttu* ja *Semmolluokta* čatnasit sámmáliidda, maid olbmot leat ávkkástallan earret eará gusaid biebmun, ja ruovttudoalus.

6.2.2.3 *Topográfalaš metaforat – vuollekategoriija 23*

Dán jovkui gullet namat mat leat biddjon metaforan referentii, dan hámi mielde man luondubáiki muittuha. Guhtta nama gullet dán kategoriijai;

Čižžeboldni, *Bealjášgurra*, *Bealjášvárri*, *Ápmilnjárga*, *Biddovárpi* (1) ja *Biddovárpi* (2). *Biddovárpi* (1) ja *Biddovárpi* (2) leat várppit Ávžejogas, goabbat báikkis. Nubbi lea Ávžžesiste ja nubbi fas vuollin Ávžejogas Loavskajávrris ja Eanu gaskkas. Namaid *Biddo-*mearusoassi čujuha biddui, dakko gokko bittus lea mohkki čippi bakte. Várppiid bakte johka mohkkasaddá, dakko lea mohkki, ja namat govvidit bittu. *Ápmilnjárga* lea Nammajávrris, man hápmi muittuha ápmila, nu ahte njárga lea dego boazu mii lea čoarvetbealli. Nielsena sátnegirjjis čuožžu ahte *ápmil* lea boazu mii ii goasse oáččo eará

go ovttá čoarvvi (KN s.v. *abmel*). Dáin namain lea okta namma mii čatnasa ealáhussii, namalassii boazodollui: *Ápmilnjárga*.

6.2.2.4 *Mii nu eará iešvuođaid – vuollekategoriija 24*

Dán kategoriijas leat namat maid semantihkalaš sisdoallu gullá báikki lunddolaš iešvuhitii, muhto ii heive daidda eará vuollekategoriijaide. Dán joavkkus leat 8 nama.

Čoaskindievvá lea dievvá *Ávžži* gilis. Okta informánta gohčodii dievá *Časkindievván*, ja nu čuožžu maiddá kárttas. Muhto eará informánta lohka ahte namma lea biddjon danne go dievvá lea hui allat ja guorbbas, ja lea hui čoaska báiki danne go buot biekkat deivet dasa. Nielsen (KN s.v. *čoas'kem*) čilge ahte sátni mearkkaša galbma dálkki ja buollaša. Namma ii njuolggut mital olbmuid bargguid birra, muhto mitala ahte olbmot leat leamaš das ja vásihan dan čoaskása.

Báitirápma lea rápma Vuorašváris, mii veahá dego báita. *Boaresgieddi* lea Vuorašjávrris, ja namma mitala iešalddis ahte dakko lea boares gieddi, maid namalassii leat láddjen. *Boaresdállu* lea boarráseamos dállosadji *Ávžži* gilis. *Gearddošjávri* lea jávri Vuorašjávri bálddas, ja namma bohta árvideames das ahte dat dego geardu Vuorašjávri. Nammačoahkkái gullet maiddá lea *Gearddošjuorra*, mii lea várpi, ja *Gearddošmuotki*, mii lea dan guovtti jávri gaskkas.

Ruškeroggi lea várppi namma Vuorašjávrris, gos lea roggi botnis gosa guolit čiehkádit go ruški álgá. Dán várppi heive de bures geassit ruškeáiggi. Mearusoassi *Ruške-* lea namalassii áigodaga birra, goas jagis dakko lea buorre guolástit ja manne. Mun dulkon dán nama primára várpenamman, iige metonymalaš sirddanamman, daningo roggi, gosa guolit čiehkádit ruškiáiggi, guoská duššefal nuohtumii. Go lea primára várpenamman, de gullá guovtteoasat jovkui.

Dán joavkku namaid mearusoassi ii oktage njuolggut čatnas resursaatnui dahje ealáhusaide. Dattetge lea *Ruškeroggi* mearkkašahti namma dán joavkkus, daningo mearusoassi *ruške-* addá dieđu goas geasis dan várppi galgá nuohtut. Dan vuodul oaivvildan ahte namma *Ruškeroggi* mitala nuohtuma birra.

6.2.2.5 *Luonddu earenoamáš geavvamát – vuollekategoriija 25*

Dán kategoriija lean lasihan analysamálli, danin go mu nammamateriálas ledje guokte nama, mat eai orron heiveme eará kategoriijaide. Dat namat mitalit lunddolaš aktivitehta birra luonddus, maid luondu ieš stivre almmá olbmuid dahje eará elliid váikkuhusaid haga. *Millonjárga* lea Vuorašjogas, ja dan nammadanárga sáhtta leamaš ahte johka golgá dainna lágiin ahte dat mille jogabotnis sádduid ja geđggiid. Ii oktage

informánta diehtán dasa nammadanákka. *Jiekŋajorranjávri* lea jávrráš oarjjabealde Loavskajávri, ja das bieggá bossu jienaid nu ahte jienat jorret. Ii goappáge dáin namaid mearusoassi čatnas luondduávkkástallamii, go juo *Millonjárggas* ge ii leat informánttaid dieđuid mielde leamaš millu.

6.2.3 Mii nu mii lea báikkis – Kategoriija 30

6.2.3.1 *Ovttaskas, spesifiserejeaddji dinga/áhta/ráhkadus/ealli – vuollekategoriija* 31

Dán jovkui gullet oktiibuot 9 nama, maid mearusoasi semantihkalaš sisdoallu muitala juoga spesifihkka ráhkadusa dahje ealli birra mii lea dan guoskevaš báikkis. *Beazášnjuni*, *Beazášnjárgga*, *Guosavuovddi* ja *Jalŋŋesčoru* namaid mearusoassi muitala ahte báikkis lea okta beazáš, okta guossa ja okta jalŋŋis. Jalŋŋis lea muorramátta mii báhcá go muora njeaidá. *Muvraváris* lea muvra vári alimus báikkis, muvran gohčodit go geđggiid leat bordán badjálaga. Muhtun lohka ahte geđggiid borde vai besse čihkosis geahččat duiska soalddáhiid 2. máilmmisoađis. Muvravári lea maiddá meridiánaguovddi vári. *Riebanbaikajeggi* lea luomejeggi, ja informánta muitala ahte okte go čogge luopmániid de gávdne dievva riebanbaikkaid das. Jeaggái leat bidjan nama danne go lea luomebáiki, muhto nama mearusoassi ii muital maide luomečogge dahje luondduávkkástallama birra. Luomebáikkid leat dehálaš báikkid dálu olbmuid, ja dakkár jeakkid ja balsat gos šaddet luopmánat leat ožžon namaid. Eai buot jekkiide bidjan namaid, muhto eanas dakkár jekkiid maid ávkkástalle juogo lubmemii, suidnemii ja ládjun. Dattetge ii leat mu nammamateriálas oktage namma mii njuolga čujuha lubmemii dahje luopmániidda, muhto luomejeggid leat nammaduvvon ee. *vadđa*-vuodđoosiin ja *jeggi*-vuodđoosiin. Sáhttago dasa leat ággan ahte luomejekkiid ii galgan nu bearehaga almmuhit, dat galge dollot veahá čihkosis? Informánttat leat muitalan ahte iešguđetge luomejeggid ledje dihto bearrašiid hálddus, ja buohkat dihte gii láve lubmet ain guđege jeakkis. Dat lei dakkár soahpamuš olbmuid gaskkas, ahte sii eai mannan nuppiid olbmuid luomebáikkiin lubmet.

Dán joavkkus čatnasa okta namma dološ oskui, namalassii *Sieidečorru*. *Sieidečorru* lea Bealjáziid ja Muvravári gaskkas. Dákko bokte manná máđidja nuorttas, ja oaffaruššangeađgi lea namalassii hui lahka máđija. Lei nu, ahte galggai dasa oaffaruššat, vai bures manná bivdduin.

Dán joavkku namat, mat čatnasit luondduávkkástallamii: *Monnesuolu* ja *Monihissuolu*, mat leat Vuorašjávris. *Monnesullos* ii leat hápmi dego monni, muhto

doppe leat olbmot dološáiggi viežžan čáhceloddemoniid. Vuorašjávrris leat leamaš olu čáhcelottit, ja goalssit monneje measta buot sulluide. Vuorašjávrris leat báikenamat mat leat nammaduvvon čáhcelottiide, nugo *Hanjšásuolu* (kap. 6.2.3.2) ja ovttaoasat namaide gullelaš namma *Goalsi*. Sivvan dasa sáhtta leat ahte doppe leat leamaš olu čáhcelottit. Nu lea ain dál. Nama mearussoassi muitala olbmuid luondduávkkástallama birra, go leat biebmolasi viežžan dán sullos. *Monihissuolu* lea *Monnesullo* lahka, ja lea dego vuostebárra *Monnesullo* nammii. Dán sullos eai dáidán de čoaggit moniid, dahje doppe eai oba lean ge monit. Dán joavkkus guokte nama gusket resurssatnui.

6.2.3.2 *Kollektiiva, ii spesifiserejeaddji dingga/áhta/ráhkadus/ealli – vuollekategoriija*

32

Dán joavkku namaid mearussoasit sisttisdollet juogo muoraid, elliid, guliid dahje lottiid namaid, dahje eará kollektiiva dinggaid namaid. Dán jovkui gullet oktiibuot 28 nama. Ovttá nama mearussoassi muitala muorrasortta mii báikkis lea: *Leaibejohka*. Muđui buot namaid mearussoasit sisttisdollet elliid, guliid dahje lottiid namaid, mat sáhttet fas čatnasit resurssatnui ja ealáhusaide. Juogán dán kapihttala osiid eallišlájá mielde mii lea namaid mearussoasis.

Guolit:

Láikováрпи lea várpi gos dávjá ožžo láikuid. Nielsena sátnegirjjis čuožžu ahte *láiku* lea stuora dahje oalle stuora rávdu dahje čuovža (KN s.v. *lai'ko*). Informántta dieđuid mielde čuovža dahje rávdu lea láiku dalle go lea dan meare stuoris ahte aniha borrangullin. Čuovžžat juhkkovit sturrodaga mielde nu ahte unnimus lea *sirki*, gaskamearalaš stuoris lea *láiku*, ja hui stuora čuovža lea fas *čálat*. Čálahin gohčoduvvo danne go dalle lea nu stuoris ahte dan ferte čállit ovdal go bassá dahje vuoššá. Rávddut fas juhkkovit nu ahte unnimus lea *veajet*, gaskamearalaš rávdu lea *láiku* ja hui stuora rávdu lea *čálat*. *Láikováripe*-nama oktavuodas lea rávdduid birra sáhka, go várpi lea Vuorašjávrris ja doppe eai leat čuovžžat.

Soamsirnjárga lea njárga várppi buohta man namma lea *Soamsir*. Várpenamma lea čilgejuvvon kapihttalis 6.1.3.1, ja mearkkaša 'láhpit'. Dan čilgehusa vuodul sáhtta dadjat ahte nama *Soamsirnjárga* mearussoassi lea metaforan smávvaguliide, ja dalle heive dán kategoriijai.

Guollejarin lea Ávžejogas Ávžžesiste. Nama mearussoassi *guolle*- muitala guollebivddu birra, ja informántta muitala ahte dan jarimis ledje ovdal rávddut, ja dat lei rávdduid godđinbáiki. Dál leat rávddut jávkan Ávžejogas. Jarin lea ožžon nama

guollebivddu oktavuodas, go lei buorre rávdobáiki. *Vuoskkovárpi* lea várpi Vuorašjávrris, mas dávjá bohtet olu vuskkonat. *Hávgamohkki* lea Ávžejogas gokko hávggat čoagganit.

Meahcceeallit:

Mu dutkanguovllus leat báikkit *Gumpegurra* ja *Gumpejeaggi*. Dain báikkiin ledje dolin gumpet, ja soaitá ahte olbmot leat doppe bivdán gumppiid. Boranávdidiid láveje bivdit gilláriiguin ja mirkkuiguin. Namat árvideames mitalit bivddu birra, dahje ahte doppe leat oaidnán gumppiid. Informántta muitala ahte doppe ledje gumppebiejut, ja sii okte vižže gumppečivgga doppe. Go gumpe rastidii Vuorašvárrái ja Vuorašváris nuorttabeallái, dat manai dan Gumpegurraráigge. Sihkkarit dan dihte go dakko ii lean nu allat, ja veahá dego čiehká, ii oidno gosage go manná diekko bajás. Gumpet ledje dieppe ovdal soađi ja maŋŋel soađi lohket vel leamaš. Olbmot vuhtte ahte dat rasttilde diekko. Leat diedusge agibeivve diekko rasttildan, lea boares namma.

Gumpegura hui lahka leat *Miesedievát*, ja de lea fearán nu ahte doppe gávdne gumppebieju, Morten Isaksen Hætta ja Mikkel Isaksen Hætta gávnaiga bieju. Ammahal gumpe dagai bieju dakko lahka gos miesit leat. Gumpe lei biejus, ja bođii roaba olggos. Soai buođuiga bieju geđggiiguin, nuolaiga gávtti, nu láveje dalle bidjat gavdnjan. Gumpe ii duostta de šat boahit. Seamma dahká rieban maid. Olbmot de manne ja goivo bieju, ja válde gumppečivggaid. Informánta muitá go su eadni lávii mitalit ahte son láve nu suhttat go gumppečivga seaŋgga vuollái baiká, ja go son doppe lea rádjame de gumppečivga rohkkáha ja gáskkesta gieđa. Gumppečivgga vuvde muhtun olmui márkanis, guhte biepmat dan stuora gumpen. Olmmái ii birgen šat ieš dainna gumppiin, daningo dat álggii iežas maid rohkkáhit. Informánta lohká muitit go su áhčči lávii lohkat ahte sii skuvlamánát manne geahččame gumppe, dat lei unna visttis ja sii gehčče láseráigge, ja dat nu rohkkáha ahte skiliha dušše dan láse njeaiga. Dán fearána leat mu váhnenbuolvva agi olbmot vásihan, nu ahte gumpet ledje dain guovlluin ain dalle. Muhto gumpet leat leamaš dain duovdagiin guhká, ja nu dáidet namat *Gumpegurra* ja *Gumpejeaggi* leat mihá boarráset namat.

Riebanláttu lea Vuorašjávrris hui lahka, ja *Riebannjárga* fas njárga Vuorašjávrris Riebanládde buohta. Nama mearussoassi *riegan-* sáhtta čatnasit riebanbivdui, riebanáhkki lei márkangálvu ja boares bivdokultuvrras bivde maiddái riebaniid. Dan báikkis soite bivdit riebaniid. *Rihcciláttu* lea láttu Ávžži gilis gos lávejit olu rihcit.

Bohccot/gottit:

Goddevárri, Goddečohkka, Goddegorsa, Goddevuopmi ja Goddejohka leat Vuorašváris, ja namaid mearusoassi *Godde-* mitala ahte dákko ledje gottit ja boahtá árvideamis goddebivddus. Báikkiin dakko lahka leat mánga nama main lea sátni *goddi* mearusoasis, ja dát namat dahket nammačoahki. Goddebivddus lea guhkes historjá dán guovllus, nu go historjákapihhtalis čuožžu de juo Ottar (j.890) čállá sámiid goddebivddu birra. Informánttat mitalit ahte *Goddečohkas* láveje gottit bálgat.

Miesejohka, Miesedievát ja Miesejeaggi leat Ávžejoga nuortabealde bajábealde bajimus dálu. Ovdal dat lávii bohccuid guottetbáiki ja informánttaid mielde dát leat dološ namat. Dál ii leat šat guottetbáikin, muhto johtingeaidnu manná dákko lahka, ja sihke bajábealde ja vuolábealde Ávžži gili, ja daid báikkiid namaid mearusoasis lea *sápmelaš*-sátni. Daid namaid guorahalan kapihttalis 6.2.4.2. Vaikko boazodoallu ja gottit leat leamaš dán guovlluin guhkit áiggi, de eai leat boazodollui gullevaš namat earát go *Miese*-namat ja *Sápmelaš*-namat.

Oamit:

Gussarođut lea vuovdi nuortabealde Ávžejoga lahka Ávžži gili, gos lea hui buorre suoidni ja gusat lávejit doppe guohtut, go luite olggos geasseguohtumii. Omiide gullevaš namat eai leat mu materiálaš eará go dát okta namma. Dállodoallu lea leamaš guovddáš ealáhus dán guovllus guhkit áiggi, muhto leat unnán omiide gullevaš namat. Dállodollui gullevaš namat gal leat dattetge, dego *Geassenávetluohkká, Fárrenbálggis*, maid guorahalan kapihttalis 6.2.4.2, ja *Hángosuorči*, maid guorahalan kapihttalis 6.1.2.3, ja gittiid ja niittuid namat. Dát čájeha ahte nammabidjamis ii leat omiid namaid leamaš dábálaš bidjat báikenamaid oassin, muhto eará dállodollui gullevaš namat gal leat dábáleappot. Dáin guovlluin leat maid vánddardan ja orron olbmot ovdal go dállodoaluin álge, ja dáide namat dain báikkiin juo ovdal go oamit bohte dohko. Niittuid ja gittiid dáide olbmot nammadan dalle go šattai dárbu daid láddjet, namalassii go álge dállodoaluin. Ovdal dállodoalu áiggi eai láddjen suinniid, iige lean dárbu nammadit meahccelájuid.

Lottit:

Hañjšásuolu lea suolu Vuorašjávrris. Hañjšá lea čáhceloddi. Vuorašjávrris ledje olu čáhcelottit, ja sihkarit leat sullo birra leamaš olu hañjšát, ja das soitet lodden. Dan sullo veahá davvelis lea ge *Monnesuolu* ja *Monihissuolu*, mat dáidet čatnasit čáhcelottemoniide, danin go čáhcelotti moniid lávejit čoaggit. Dakko lullelis lea ge várpi man namma lea *Goalsi*, mii maid lea čáhceloddi. *Hañjšásuolu* lea maiddái várpi, man namma dasto lea metonymalaš sirddanamma.

Njukčačorru ja *Njukčajávri* leat Ávžži gili oarjjabealde, gosa olu njuvččat seivot giđđat. Čearretládđos soitet fas oaidnán olu čearrehiid. Čearret lea loddi, ja Nielsena sátnegirjjis čuožžu ahte dan lotti latiinnanamma lea *Sterna Macrura* (KN s.v. *čærreg*). Giellagáldu sátnvuorkkás (Sátni: s.v. *čearret*) fas čuožžu ahte latiinanamma lea *Sterna Paradisaea*, ja dárogillii *Rødnebbterne*.

Nammačoahkis *Vuorašjávri*, *Vuorašvárri* ja *Vuorašjohka* lea mearusoasi vuodđun *vuoražas*-sátni, mii lea seamma go gáranas (KN s.v. *vuorâžâs*). Informánta muitala ahte ovdal láveje goalssit monnet hui olu Vuorašjávrris sulluide, ja danne ledje maid olu garjját dahje vuoražasat.

Rievssatvuovdi lea oarjjabealde Nammajávrris, ja dan lahka Nammajávrris lea várpi maid gohčodit *Rievssahin*. *Rievssatvuovddis* láveje gárdut.

Dán joavkkus leat lottiid namat, sihke lottiid maid bivde, ja eará lottiid. Vuoražasa, čearreha ja njuvččaid eai láve bivdit, ja namat leat árvideamis biddjon go leat oaidnán dakkár lottiid dain báikkiin, dahje doppe girddašit ja orrot olu dakkár lottit. Čáhcelottiide gullelaš báikenamat, *Hañjšásuolu* ja *Goalsi* leat Vuorašjávrris, ja báikkit sáhttet ožžon namaid giđđaloddema mielde. *Monnesuolu* ja *Monihissuolu* maid čatnasit čáhcelottiide, muhto ii guoskka njuolgut giđđaloddemii. Rievssatbivdui gullelaš namma fas leat *Rievssatvuovdi*, mii lea dakkár báiki gos láveje gárdut rievssahiid. Gárdumii eai čatnas eará namat mu materiálas, muhto *Lihkolašsiedga*-nama duogášdiehtu muitala ahte doppe láveje olu rievssahat darvánit gielaide, nugo čálán kapihttalas 6.2.2.4.

Eará mearusoasit mat gullet elliide:

Biedjoboldni ja *Biedjodievát* leat Vuorašjávrris ja Ávžži gili gaskkas, lahkalaša. Doppe lávejit olu riebanbiejut. Riebanbivddu oktavuodas lea anolaš diehtun gos biejut gávdnojit, de diehtá gos riebanat leat. Gumppečivgga-fearánis ovdalis dán kapihttalas čuožžu ahte olbmot lávejit geđggiid bordit bieju ovdii, ja de biktasa heñget vai rieban

dahje gumpe ii duostta boahtit. De viežžat daid čivggaid. Ovtta gaskka lei nu ahte stáhta mávssii vearu juohke riebana ovddas, vai unnot riebanat.

Dán joavkkus čatnasit 22 nama resursaatnui ja ealáhusaide, ja dat juohkásit ná: 5 nama guolásteapmái, 6 nama meahcceelliid bivdui, 5 nama goddebivdui, 3 nama čatnasit boazodollui, 1 namma dálloodollui ja 2 loddemii ja rievssatbivdui.

6.2.4 Báikki gaskavuohta geainna nu olbmuin – kategoriija 40

Báikenamat maid mearussoassi čatnasa olbmonammii, gullet dán kategoriijai. Dás leat guokte vuollekategoriija: 41 Olmmoš lea báikki oamasteaddji dahje hálddašeaddji, ássá báikkis, ja 42 Olmmoš lea dahkan dan báikkis juoidá, geavahan dan dahje dat laktása geavaheapmái. Muhtun namaid lea váttis árvvoštallat čatnasa go oamasteapmái ja ássamii, dahje geavaheapmái, ja dalle ferte kategoriseret bajit kategoriijai. Daid namaid maid in gávna dárkilis dieđuid olbmo geavaheapmái, lean kategoriseren bajit kategoriijai, kategoriija 40. Olles kategoriija 40 namaid mihtilmasvuohta lea ahte namaid mearussoasis lea olbmonamma. Ii olbmonamma akto mital dárkilit maid olmmoš lea bargan doppe, lea go ássan doppe dahje eará dieđut. Dakkár dárkileabbo dieđuid sáhtta oazžut informánttain, dahje eará historjágálduin. Mun lean dakkár duogášdieđuid vuodul bidjan namaid joavkkuide, vaikko namas ii boađe ovdan ássan dahje geavaheapmi, de lean duogášdieđuid vuodul bidjan daid namaid, maid birra leat dakkár dieđut, kategoriijaide 41 ja 42.

Dán joavkkus leat 21 báikenama, ja buot namat čatnasit diehttelasat olbmuide, jur danne go namaid mearussoasis lea olbmonamma. Dušše ovtta namas ii leat olbmonamma mearussoasis: *Loavskajávri*, ja dán nama guorahalan dán kapihttala loahpas. Dán joavkkus leat sihke dievdoolbmuid namaid ja nissonolbmuid namat mearussoasis, ja guorahalan dás vuos álggos dievdoolbmonamaid ja dasto nissonolbmonamaid.

Dán joavkku namat, main lea dievdoolbmonamma mearussoassin, leat: *Ásllagašjávri*, *Ásllagašjohka*, *Ásllagašgurra* ja *Ásllagašvárri* leat Vuorašváris, ja namat dahket nammačoahki. *Ásllagašváris* lea buhtalasnamma *Báktevárri*, mii árvideames lea boarráset namma. *Nilánavađđa* lea luomejeaggi Vuorašváris. Dan nammačoahkkái gullet maid *Nilánavađaceahkki* ja *Nilánavađaceahkkevuolli*, maid guorahalan kapihttalis 6.2.1.1. *Duommášluokta* ja *Duommášnjárga* leat Ávžejogas vuollelis Ávžži gili. Dat leat maid várppit. *Duommášgieddi* fas lei boares gieddi. Nammačoahkkái gullet maid dáid namat *Bajit Duommášláttu* ja *Vuolit Duommášláttu*, maid guorahalan

kapihttalis 6.2.1.2. *Irjánjohka, Irjángurra* ja *Irjánboldni* leat Ávžejohtgáttis vuollelis Ávžži gili. Dievdoolbmonamma *Irján* ii leat dábálaš namma dán áiggi šat, muhto Sámis lea mearkabeaivi *Irján* geavahas. Irjánbeaivi lea 23.4 ja dakkár dálki go Irjánbeaivve lea, de dakkár lea oppa giđđa. Muhtin sámeguovlluin lohket, ahte Irjánbeaivi lea manjimuš suv-idja (Sápmelaččaid mearkabeaivvit). Informánta muitala ahte namma boahdá *Jørgen*-namas, ja dáppe lea Guovdageainnus okta sohka man gohčodit Irjánsohkan. *Ánte-ádjá dievvá* lea Ávžži gilis. Buot dát namuhuvvon báikenamat, main dievdoolbmonamma lea mearusin, leat navdojuvvon olbmuid mielde, maid birra ii leat informánttain diehtu geat dat ledje ja guđe áiggis leat eallán.

Dán joavkku namat, main lea nissonolbmonamma mearusoassin, leat: *Mákkájeaggi, Mákkájohka* ja *Mákkáboldni* leat Ávžejohtgáttis badjelis bajimus dálu. Nammačoahkkái gullet maiddáí namat *Davit Mákkáláttu* ja *Lulit Mákkáláttu*, maid guorahalan kapihttalis 6.2.1.2. *Ijggájávri* lea jávrráš Vuorašjávri oarjjabealde, ja *Ijggánjárga* lea Vuorašjávris. Dan nammačoahkkái gullet vel namat *Davit Ijggáluokta, Lulit Ijggáluokta, Davit Ijggájohka* ja *Lulit Ijggájohka*, maid guorahalan kapihttalis 6.2.1.2. *Áhkkomohkki* lea Ávžži gilis mohkki Loavskajávris, ii leat diehtu mii áhkuid dat lei geasa namma čatnasa. *Sireláddot* ja *Sirenjárga* leat Loavskajávris.

Loavskajávri lea jávri Ávžejohtgáttis Ávžži gilis, ja *Lulit Loavskabákti* ja *Davit Loavskabákti* fas bávtit Ávžejohtgáttis vuollelis Ávžži gili. Nammačoahkkái gullá maiddáí namma *Loavskaávzi*, mii ii leat šat geavahas dán áiggis, dál lohket *Ávžžesiste* dahje *Ávžžesisa*, geahča kapihttala 6.1.1.1. Nielsena sátnegirjjiis lea sátni loavskkas (KN s.v. *loavskas*), ja dat mearkkaša dakkár olbmo geas hui galjes biktasat leat badjelis. Seamma diehtu čuožžu Álgu-diehtovuodus (Álgu s.v. *loavskkas*).

Dán joavkkus ii oktage nama mearusoassi čatnas njuolgut resursaatnui dahje ealáhusaide. Visot mearusoasit dán joavkkus leat olbmonamat, ja olbmonamma iešalddis ii njuolgut muital mot olmmoš lea geavahan báikki, vaikko olbmonamas sáhtá leat oktavuohhta resursaatnui.

6.2.4.1 *Olmmoš lea báikki oamasteaddji dahje hálddašeaddji, dahje ássá báikkis – vuollekategoriija 41*

Dán joavkkus leat báikenamat maid mearusoassi čujuha olbmuid, ja dat čatnasa ássamii dahje hálddašeapmái. Dieđuid ássama ja hálddašeami birra lean ožžon informánttain dahje iežá diehtogálduin, muhto namas ii gal iešalddis boađe ovdan dat aspekta ahte olmmoš lea juogo ássan báikkis dahje hálddašan báikki. Dán joavkkus

leat 18 nama, ja eanas namaid mearusoasis lea olbmo ovdanamma. Guovtti nama mearusoasis lea soganamma, guovtti nama mearusoasis lea ámmátnamma, ja guovtti nama mearusoasis lea olbmo goargu.

Dán joavkku namat, maid mearusoasis lea olbmo ovdanamma, leat:

Ol-Dure jeaggi ja *Ol-Dure várri* Vuorašváris. Ol-Dures lei goahtesadji dahje lávvosadji dakko, ja su olles namma lei Ture Olsen Turi (1773–1828), ja son orui Ávžžis. Ol-Dure áddjut, Ture Aslaksen Turi (1825–1869) ásai *Duremohkis*, ja das lahka lea maid báiki *Durenjárga*, Ávžži gilis (Steen & Aarseth 1986: 373). *Jovsset-Mikku stáffu* lea fanasstáffu ja maiddái várpi Vuorašjávrris oarjjabealde gátti. Jovsset-Mikku lei Mikkel Josefsen Näkkälä (1862–1915) (Steen & Aarseth 1986: 424). Son orui márkanis, ja bođii márkanis Vuorašjávraí guliid bivdit. *Jovsset-Mikku stáffu* lahka lea ges *Juhustáffu*, mii maiddái lea fanasstáffu ja várpi. Juhu olles namma lei Johannes Mathisen Hætta, gii lei riegádan sullii 1799 (Steen & Aarseth 1986: 181). Son orui márkanis, muhto lávii geassit nuohi Vuorašjávrris. Juhu lei dat olmmái guhte čuoiggai Ávžái viežžat vehkiid, go Guovdageainnus buollájedje stuimmit 1852:s (Tromholt 1885: 371). *Mihkkal-Ásllaga boldni* lea boldni Ávžži gilis gos diet áddjá lávostalai. *Ristenaboldni* ja *Ristenagieddi* leat Ávžži gilis, dakko lei ovdal viessu ja Biejena Risten, Kristine Persdatter Somby (1892–1956) orui doppe akto (Steen & Aarseth 1986: 332). Viessu ii leat šat das ja biilaluodda manná dál dakko gokko viessu lei. *Máhtemielli* ja *Máhtegieddi* leat Ávžži gilis. *Máhtegieddi* lea boares gieddi gilis, ja das orui Mathis Mikkelsen Hætta, gii lei riegádan 1860 (Steen & Aarseth 1986: 155). *Máhtevárpi* lea Vuorašjávrris, ja lea árvideamis nammaduvvon seamma olbmo mielde.

Dán joavkku namat, maid mearusoasis lea soganamma, leat:

Bendoniid báiki lea dállosadji Ávžži gilis gokko Bendon-áddjá ásai, ja dat viessu lea ain das. Mathis Johansen Pentha (1878–1952) gohčodedje Bendonin (Steen & Aarseth 1986: 232), ja son lei mu informántta Ole Henrik Mathisen Penta, gean gohčodedje Bendon-Ole-Heikkan, áhčči. Bendoná nama vuodđun lea goargu *Pentha* (Steen & Aarseth 1986: 231). *Unihadievvá* lea dievvá Ávžži gilis gos Unihid ássanbáiki lea, ain odne. Unit lea soganamma.

Dán joavkku namat, maid mearusoasis lea goargu, leat:

Dálasuolu lea suolu Vuorašjávrris, gosa leansmánni Dahl huksii bartta. Lei okta dain vuosttaš barttain Vuorašjávregáttis. *Višletdievvá* lea dievvá Loavskajárgáttis, ja nama mearusoassi bohtá goarggus Wisløff. Das lávii ovdal (1800-logus) rámbuvri, maid jagi 1829 riegeádan Cristian Fredrik Wisløff, jođihii, ja son orui maid das. Dán guovtti nama mearusoasit spiehkastit eará báikenamain, main lea olbmonamma mearusoassin, go leat goarggut. Buot eará namain mu materiálas, main lea olbmonamma mearusoassin, leat adnon olbmuid ovdanamat. Mearkkašahtti lea, ahte dat goarggut leat dáččaid namaid, ja soai leigga goappašagat ámmátolbmot, namalassii leansmánni ja giehmánni.

Dán joavkku namat, maid mearusoasis lea ámmátnamma, leat:

Leansmánnjárga lea Eanus Njállajávrris. Dat lei máŋgga leansmánni báiki. *Leansmánliga* lei leansmánniid niitu, lahka *Leansmánnjárgga*. Informántta muitala ahte *-liga* lea dat gokko láddjeje luvttáid jávrris. Lukti dahje lukta lea suoidni, latiinnagillii *Carex* (KN s.v. *luk'te*). Mun in leat gávdnan ovttaga davvisámegiela sátnegirjjiis čilgehusa sátnái *liga*, muhto sátni sáhtta leat loatnasátni suomagiela sánis *lika*, mii mearkkaša 'duolva' (Sammallahti 1989 s.v. *duolva*). Diet sátni, dieinna mearkkašumiin, ii oro heiveme vuodđooasseappellatiivan. Lea eahpesihkar mii lea *-liga*-vuodđooasi duogážin. Qvigstad (1924: 3) mielde lea *lig'ga* 'unna luohkáš' (báikenamma Guovdageainnu márkanbáikkis). Badjineanu fas lea *Ligga-ni'to* ja čilgejuvvo liigeniitun, *ligga* =liige. Báhcá veahá eahpečielggasin mii *-liga* duogáš lea.

Ii oktage daid namaid mearusoassi čatnas njuolgut resursaatnui dahje ealáhusaide.

6.2.4.2 *Olmmoš lea dahkan dan báikkis juoidá, geavahan dan dahje dat laktása muđui geavaheapmái – vuollekategoriija 42*

Dán joavkkus leat maiddái báikenamat maid mearusoassi čujuha olbmuide ja báikkiid geavaheapmái. Dán joavkkus geavaheapmi bohtá ovdan eanas namaid mearusoasis. Lean juohkán dán joavkku namaid geavaheami šlájaid mielde. Joavkkus leat 37 nama, mat buohkat čatnasit njuolgut dahje eahpenjuolgut resursaatnui ja ealáhusaide.

Dán joavkku namat, maid mearusoassi čatnasa guolásteapmái (5):

Nuohttesuolu lea suolu Vuorašjávrris gosa ávžilaččat láveje heŋget nuohti. *Buletbeaziroggi* lea roggi Ávžejoga nuorttabealde. Bulet lea muorrálihti (KN s.v. *būlik*) masa láveje guliid sáltet. Dakko lei hui stuora beahci, nu stuoris ahte sáhtii buleha

dainna ávnnastit. *Guolleborranváрпи* lea váрпи Ávžejogas vuollelis Ávžži gili, gosa láveje nuohtunmátkkis bisánit ja vuoššat dávro, ovdal go jotke nuohtumiin. *Fanasnjárga* lea njárga Loavskajávrris, gokko láveje fatnasa guođdit. *Čuoldavuohppi* lea Vuorašnjávrris, čuolda lea soabbi dahje stoalpu maid čuggeje jávrebodnái, vai dat doallá fierpmi. Niensenis čuožžu ahte čuolda lea stoalpu (KN s.v. *čuol'dá*).

Dán joavkku namat, maid mearusoassi čatnasa vánddardeapmái (9):

Máđiiluohkká lea Ávžži gilis, gokko dálvemáđii manná vulos Loavskajávrrái. *Máđiiluokta* fas lea luokta Vuorašnjávrris davágeahčen, gokko manná máđii. Dan nama nammačoahkkái gullelaš namat leat *Máđiiluovttaceahkki* ja *Máđiiluovttajeaggi*, maid guorahalan kapihttalis 6.2.1.1. *Máđiijohka* lea jogaš mii golgá Ávžejohkii, mii vuolgá *Máđiijohgierratjekkiin*. Sihkkarit dolin áigge leamaš máđidja dakko bajás. Dakko lea vuollegeamos ja eai leat nu alla dearpmit. Dakko vánddardedje nuorttas.

Bálggesgorsa lea gorsa Vuorašváris, gorsajogas, gokko manná bálggis dahje luodda várrái. *Gujinjárga* lea njárga Ávžejogas Ávžžesiste. Informánta muitala ahte dakko badjel njárgga manai dološ máđii, ja dakko lea šaddan dego gudji, go sieđgarođu čađa manná máđidja de dakko eai leat sieđggat. Dološáigge manai máđii Ávžeráigge gitta Ávžejávrrái ja viidáseappot. Odne dat ii báljo šat dovdo. Dan nama mearusoassi *Guji-* maid muitala olbmuid vánddardemiid birra, seamma ládje go *Gála-*namat ja *Máđiija-*namat báikenamat. *Fárrenbálggis* lea dološ bálggis mii manná Ávžžis Vuorašnjávrris oarjjabealde márkani, dakko manne gusat go vulge geassebáikái (seterii) márkani.

Dán joavkkus okta namma čatnasa vánddardeapmái čázis: *Gálaniiitu*. Dat lea boares niitu Ávžži gilis, mii lea dakko gokko beassá rastá joga gállit, namalassii gála.

Guokte nama dán joavkkus čatnasit bosihastimii vánddardeami oktavuodas: *Nammačorru* lea bisánanbáiki mátkkis Ávžžis nuorttas, jur go leat gizzon gitta ordda rádjái. Dasa láveje namaid čállit. Dál ođđa áigge leat dasa bidjan beaŋkka ja nammagirjji poastakássas, ja doaimá ain bisánanbáikin vánddardeddiide.

Nammageadgi lea fas máđija nalde mii manná Vuorašvárrái, gosa láveje čohkkedit vuoiŋastit go ledje vázzime várrái juogo bivdit, jeahkáliid bordit dahje lubmet. Geađgái láveje čállit nama ja beaivvi, de oaidná geat ovdalis leat mannan.

Dán joavkku namat, maid mearusoassi čatnasa bivdui (4):

Rihtámohkki lea Vuorašjávrris, ja dakko bokte lea min barta. Rihtá lea bivdoávnna, gillár mainna bivde stuorát boraspiriid (KN: s.v. *ritta*; Álgu s.v. *ritta*). *Rihtámohki* veahá davvelis leat *Gillárluokta* ja *Gillársuolu*, gos láveje bivdit gilláriiguin. Daid vel davvelis leat fas *Mirkosullot*, mii jáhkkimis čatnasa boraspirebivdui. Dološ áiggi bivde boraspiriid mirkkuiguin, bidje birgui mirkkuid ja bidje juoga sadjái. Buot dát namat čatnasit boraspiriid bivdui, ja mearusoassin leat bivdoávdnasat, juogo gillárat dahje mirkkut. Buot namat leat Vuorašjávrris, ja eai leat eará báikkiin mu dutkanguovllus namat, maid mearusoasis lea bivdoávdnasiid namma. Vuorašjargáttis oidnojit dál vuollegis rokkit, mat leat dološ bivdorokkit, mat mitalit ahte dakko leat bivdán gottiid. Árvideames leat maid boraspiret vándardan dakko gokko ledje olu gottit, ja olbmot leat bidjan gilláriid ja mirkkuid lahka bivdorokkiid, unnidan dihte boraspiriid.

Dán joavkku namat, maid mearusoassi čatnasa dálloodollui (8):

Setergáddi lea Njállajávrris, gos lei seter dahje geassesadji. Sátne *seter* lea loatnasátni dárogielas, ja seter in gohčodedje gusaid geassebáikkiid. *Niitojarin* lea jarin Ávžejogas, man gáttis lei niitu, gos dáluolbmot láddjeje suinniid omiide. *Áiddesnjárga* lea Ávžejohgáttis Ávžžesiste. Informánttat čilgejit, ahte namma sáhtta boahit das ahte soitet áidestoalppuid (áidásiid) doppe čuohppan. Dán čilgehusa sáhtta dadjat álbmotetymologijian, go informánttat árvádallet, eai ge dieđe sihkkarit mas namma boahá. Nielsena sátnegirjjis čuožžu ahte *áiddis* lea stávrá dahje stoalpu áiddis (KN s.v. *aides*). Dan geažil sáhtta dadjat ahte informánttaid čilgehus doallá deaivása. *Geassenávetluohkká* lea Ávžži gilis, gokko ovdal lei geassenávet. *Boaresdállonjárga* lea njárga Loavskajárgáttis, gokko Ávžži boarráseamos dálle lei. Das lea buohtalasnamma *Joganjálmmenjárga*. Dállosaji namma lea *Boaresdállu*. *Buđetčorru* lea unna čoroš Ávžži gilis, gokko lei buđetbealdu. *Čuorvundievvá* lea dievvá Ávžži gilis gokko láveje čuorvut gusaid ruoktot.

Dán joavkku namat, maid mearusoassi čatnasa orrunsajiide/bisánanbáikin (7):

Lávboldni ja *Goahtedievvá* leat Ávžži gilis, ja doppe láve lávvu ja goahti. *Goahtesullot*, *Goahtejohka* ja *Goahtečohkka* gullet seamma nammačoahkkái, masa maiddái gullet namat *Davimus Goahteluokta*, *Gaskkamus Goahteluokta* ja *Lulimus Goahteluokta*. Dat gullet kategoriijai 12 Gos báiki lea man nu eará báikki ektui, danin go dain leat ovdamerrosat mat čilgejit dárkilit gokko báiki lea nuppi báikki ektui. Daid

namaid guorahallan lea kapihttalas 6.2.1.2. *Goahtesullot* leat guokte sullo Vuorašjávrris gos dološáiggi ledje goađit gos nuohhtegeassit orro. Vuorašváris dáid sulluid bakte lea *Goahtečohkka*, ja *Goahtejohka* golgá váris jávrái. Dan johgáttis ledje márkanolbmuid goađit, geat bohte Vuorašvárrái jeahkáliid bordit.

Geitojohka ja *Geitojávri* leat Vuorašváris. Geitostággu lea masa gáfegievnni heŋge go áigu gáfe vuoššat dolas. *Geito-* lea loatnasátni suomagielas *keitto*, mii fas boahdá *keittää*-vearbbas mii mearkkaša 'vuoššat' (Sammallahti 1989 s.v. *vuoš'šat*). Nielsena sátnegirjjiis čuožžu ahte *geitostággu* lea *goaŋku* (KN s.v. *gei'ku-staggo*), ja *goaŋku* fas lea soabbi masa heŋge gáfegievnni dahje báđi go olgun vuoššá (KN s.v. *goaŋ'ko*). *Geitojávrris* lea buohtalasnamma *Juhánajávri*, mii gullá kategorijai 43 Báikkis lea dáhpáhuvvan juoga earenoamážiid, danin go nama duogázin lea dáhpáhus, geahča kapihtal 6.2.4.3.

Dán joavkku namat, maid mearusoassi čatnasa boazodollui (2):

Sápmelašgurra lea johtingeaidnu rastá Ávžejoga bajábealde Ávžži gili. Sápmelaččat johtet dakko ealuin, daningo dakko lea vuollegaš ja álki beassat. *Sápmelaččaidceahkki* lea johtingeainnu alde mii manná rastá Ávžejoga vuolábealde Ávžži gili. Dáluolbmot gohčodedje boazosápmelaččaid *sápmelažžan*, ja ieža fas ledje *dálonat*. Dál ain muhtun olbmot lohket *sápmelaš* go oaivvildit boazosápmelačča. Guovdageainnus lea dakkár earru šaddan olbmuid gaskkas, dalle go muhtumat heite bohccuiguin ja álge dáluiguin baicca.

Dán joavkku namma, man mearusoassi čatnasa vistái (1):

Skuvlastobugieddi lea dat báiki Ávžži gilis gokko skuvlastohpu lei 1880-logus. Skuvlastobu historjjá birra lea čállon kapihttalas 6.3. Skuvlastohpu ii leat šat das, ja dál manná biilaluodda dakko.

Dán joavkku namma, man mearusoassi čatnasa murremii (1):

Fierahatdearbmi lea alla dearbmi Loavskajárgáttis, gokko láveje fierahit muoraid jávrái, ja de jođihit daid joga mielde bajás gillái.

Daid namaid gaskkas árvoštalan 27 nama čatnasit njuolgut resurssatnui ja ealáhusaide. Oaivvildan, ahte namat mat čatnasit vánddardeapmái, eai njuolgut gula resurssatnui ja ealáhusaide, muhto dušše čájehit gokko olbmuid vánddardangeainnut ledje.

6.2.4.3 *Báikkis lea dáhpáhuvvan juoga earenoamážiid – vuollekategoriija 43*

Dán jovkui lean kategoriseren namaid, maid nammadanákkat leat dáhpáhusaid vuodul. Dán joavkkus leat 8 nama mat čatnasit olbmuide, ja daid gaskkas fas 4 nama main leat olbmonamat mearusoasis: *Issáhabohttu*, *Mortenabohttu*, *Gisteborji* ja *Juhánajávri*, ja 2 nama main leat olbmo govvideaddji sánit mearusoasis: *Gávttencorru* ja *Suoladievvá*. Guovtti nama mearusoassi čatnasa njuolga dáhpáhusii mii lea nammadanáikka vuodđun: *Ráveluokta* ja *Sorbmeluoppal*, ja ovtta nama mearusoassi lea garrudansátni, mii maid čatnasa báikki dáhpáhusii.

Issáhabohttu ja *Mortenabohttu* leat bohtut Ávžejoga nuorttabealde, ja daid namaid lea mu čeahci Klemet M. Klemetsen bidjan go mu áhčči, Isak Klemetsen, ja sudno vilbealli, Morten O. Hætta, goappašagat njágaiga ealgga goabbat bohtus.

Gisteborji lea suolu Vuorašjávrris, man nammadanáikka ii fáhte guorahallama haga. Informánta muitalii fearána maid olbmot dadjet vuodđun nammii. Namma čilgejuvvo dainna go Girste-Mihkkal nisttihii silbabiipu jávrái sullo lahka, go lei suohppume nuohiti, ja suhtai nu ahte cahkkehii sullo buollit. *Giste*-mearusoassi bohtá *Kirste*-namas, ja borji fas sánis *borjjas*, danne go sullo hápmi lea veahá dego borjjas olggosoidnit. Dattetge ii oro heiveme ahte *borjjas*-sáni leat botnjan *borji*-hápmái, ja nu orru nama vuodđoasi čilgehus álbmotetymologiija. Nielsena sátnegiriji mielde *borji* (KN s.v. *bor'je*) mearkkaša 'sávza mas lea guhkes suhkes ullu; guhkesguolggat beaska; oaksás miestta; olmmoš gii atná iežas hui dehálažžan, govdat, váldá stuora saji'. Sáhtta go dulkot ahte *-borji* lea biddjon humoristtalaččat dan dáhpáhusa geažil, go *Giste*-Mihkkal suhtai, soaitá ahte son lei dakkár olmmoš, mii heive dien čilgehussii, namalassii olmmoš gii atná iežas hui dehálažžan? Mu materiálas vuhtto humoristtalaš nammadanvuohki muhtun namain, ovdamearkka dihte *Lihkolašsiedga*.

Juhánajávri lea nammaduvvon Johan Amundsen Pulk, riegádan 1879, mielde, guhte heavvanii dan jávrái 1945 giđa (Steen & Aarseth 1986: 237). Das lea buohtalasnamma *Geitojávri*, mii lei jávrri namma ovdal dien dáhpáhusa. *Geitojávri* nama guorahalan kapihttalas 6.2.4.2.

Gávttencorru lea čorru Ávžžis, ja nama mearusoassi čilgejuvvo dainna go das lávii muhtun kapteaidna čohkkát ja vuorddašit iežas moarsi. Nama mearusoassi *Gávttin* lea heivehuvvon loatnasátni dárogiela sánis *kaptein*.

Suoladievvá lea dievvá Ávžžis gos okta hui suolaáddjá oktii fertii čiehkát iežas suolagálvvuid go politiija áiggui bohtit iskat su dálu.

Ráveluokta lea stuorámus luokta Stuoraluobbalis ovdal go *Ávžejohka* golgá Etnui. Informánta čilge ahte nama mearusoassi *ráve-* lea vižžon dárogielas *grave*, dáhpáhusa oktavuodas go dakko goivo gura go vuovdi buollái, bissehan dihte buollima.

Sorbmeluoppal lea Vuorašjogas. Vuorašjohgáttis láveje lávostallat ja guođohit. Fearán lea nu ahte muhtun áhkku vulggii čázi viežžat dan luobbalis, ja de doddjui dohko ja heavvanii.

Birubeargalagagoika lea buohtalasnamma *Guollejaringuoika*-nammii. Dáhpáhusa birra muitalit informánttat ahte dolin atne viessodáhkái bessiid, bihkkabáhpira sadjái. De leigga guovttes leamaš loggume bessiid, sihkkarit doppe Ájamuotkeluobbalgáttis, gokko lea issoras vuovdi ja stuora soagit. Go leigga loggon bessiid ja deavdán fatnasii, de vulggiiga vulos johkaráigge. Guollejaringuoikkas lea issoras guoika ja stuora geađggit, ja soai ribaheigga geađgge ala dan fatnasa. Guoika bonjastii fatnasa ja dat manai gaskat. Nubbi olmmái njuikii gáddái, ja nubbi manai dainna nuppiin fanaslahkiin. De čergii nubbi, ii ge dat geahčestan ge, eambo njuikii ja čergii: “njuike don nai gáddái fal birubeargalagas!” Nie oaččui guoika dien nama. Muhto dat olmmái ii duššan, dat beasai vuollelis gáddái. Dat lea dološ muitalus, ja informánttat eai dieđe geat dat guokte olbmá leigga. Muhtumat atnet dien nama.

Dán joavkkus ii leat oktage namma man mearusoassi čatnasa olbmuid luonduávkkástallamii dahje ealáhusaide. Go geahččá namaid nammadanákkaid, de guokte fearána čatnasit ealgabivdui, ja okta fearán fas čatnasa nuohttumii.

6.2.5 Dáhpáhusat maid eai guoskka olbmuide – kategoriija 50

Dán kategoriija lean lasihan analysamállii, daningo mu materiálas leat muhtun namat navdojuvvon dáhpáhusaid vuodul, maid ii sáhte dadjat olbmo daguhan. Dán joavkkus leat 6 nama:

Buollánnjárga (1) ja *Buollánsuolu* leat Loavskajávrris, gokko árvideames lea buollán okte. Vuorašjávrris lea maid *Buollánnjárga* (2), mii lea várpi maddái.

Bálosuolu lea suolu Vuorašjávrris. Informánta muitala ahte *bálo* lea loatnasátni suomagielas *palo* mii mearkkaša ‘*buollin*’, ja ahte dat suolu lea buollán oktii. Mu materiálas leat eará namat mat leat biddjon buollima geažil, ovdamearkka dihte *Buollánnjárga* Vuorašjávrris ja *Buollándievvá* Ávžži gili vuollelis. *Bálo*-mearusoassi lea maddái báikenamas *Bálojávri* Suoma bealde lahka Norgga ráji Eanodagas, suomagillii *Palojärvi*. Dan jávrris golgá *Bálojohka*, ja dan nuorttabealde lea fas *Bálovárri*. Jávrái golgá Norgga bealde *Spállojohka*, mii golggida *Spállojávrris*

Spálloávžži mielde, ja dan nuorttabealde lea *Spálloaivi*, *Spálločielgi* ja *Spállovárri*. Samuli Aikio (2017: 41) čállá ahte namat leat ožžon suomagielas mearusin *palo*, mii máksá 'buolláma' ja lea ipmirduvvon sámi *Bálo*-merrosa vuodđun. Son čállá ahte čilgehus sáhtta doallat deaivása, muhto lea vejolaš ahte suomagiel namma lea heivehuvvon *Spállo*-álgosaš namain. Otnábeai gielas jávkan sátni **spállu* lea Leema sátnegirjjiis sámis *spallo* ja mearkkaša 'spálfu' (Leem 1768: s.v. *spallo*; vrd. maiddái Qvigstad 1938: 116). Vuorašjávrris dattetge eai leat eará *Balo*-namat go *Bálosuolu*, muhto doppe leat namat mat leat nammaduvvon loddenamahusaiguin, nugo várpi *Goalsi* ja suolu *Haŋŋásuolu*. Lahka Suoma ráji orru leame nu ahte *spállu* lea heivehuvvon suomagiela *balo*-sátnái, muhto ii oro jáhkehahti ahte Vuorašjávrris guovllus leat heivehan sámeagiela *spálfu* dahje *spállo*- suomagiela *balo*-sátnái. Orru eanet jáhkehahti ahte muhtun suomelaš bijai nama dan sullui árvideames maŋŋel go bulii doppe.

Buollándievvá lea *Ávžži* gilis Loavskajárgáttis, mii lea gieddi ja dállosadji, ja gokko lea oktii áiggis buollán. *Veallánroggi* lea suoidneroggi gos gusat láveje veallát. Dán joavkkus ii oktage namma čatnas ealáhusaide dahje resursatnui.

6.2.6 Mytologalaš čanasteapmi – kategoriija 60

Dán kategoriija lasihin analysamállii ovttá nama dihte, namalassii *Ulddabákti*, mii čatnasa sámi dološ mytologiijai. Dát namma ii orron mu mielas heiveme kategoriijai 32, mii nu mii lea báikkis, danne go eai báikkis oidno ulddat. Ii ge namma oro heiveme guđege eará kategoriijai. Ii sáhte dadjat ahte namma čujuha oktavuodá olbmuide, dahje juoga masa mii lea dáhpáhuvvan, dat čatnasa njuolgut mytologiijai. *Ulddabákti* lea bákti *Ávžži* gilis, gos olbmot lohket ulddaid orrut. Dán báikái čatnasa maiddái mitalus, go muhtun oinnii ulddanieiddaid viehkame dievá mielde. Namma ii guoskka resursatnui iige ealáhusaide.

6.3 Topográfalaš appellatiivvat báikenamaid vuodđoassin

Syntávssalaš-semantihkalaš analysas lean guorahallan namaid mearusosiid, ja lean suokkardallan earenoamážiid mearusosiid mat čatnasit ealáhusaide ja luondduávkkástallamii, muhto lean maiddái addán ovdamearkkaid buot kategoriijaid namain. Olu namaid vuodđoasit maid mitalit ealáhusaid ja resursaanu birra, ja dán kapihttalas guorahalan namaid vuodđoasseappellatiivvaid, main lea oktavuodta ealáhusaide ja/dahje luondduávkkástallamii.

Olles mu nammamateriálas leat 64 iešguđetgelágán vuodđooasseappellatiivva. Čuovvovaš tabeallas leat vuodđooasseappellatiivvat mat leat unnimusat guovtti báikenamas adnon, ordnejuvvon meari mielde man gallii báikenamas vuodđooasseappellatiiva lea adnon.

Vuodđooasseappellatiivvat	Mearri
njárga	32
johka	25
luokta	15
jeaggi	14
suolu	14
dievvá	13
várpi	12
várri	11
jávri	11
láttu	10
luoppal	9
boldni	9
mohkki	8
muotki	6
ceahkki	6
niitu	6
gurra	6
gieddi	5
roggi	5
(joga)njálbmi	4
njunni	4
čorru	4
bohttu	4
jarin	3
njuorra	3
mielli	3
guoika	3
bákti	3
čohkka	3
gáddi	3

luohkká	2
stáffu	2
vuovdi	2
vuolli	2
guoikir	2
bálggis	2
vuohppi	2
gála	2
rohtu	2
gorsa	2
vadđa	2
oaivvuš	2
guolban	2
nuorri	2

Tabealla 2. Dutkanguovllu báikenamaid vuodđoasseappellatiivvat.

Tabeallas oaidnit ahte dábálaš topográfalaš appellatiivvat dego *-njárga* ja *-johka* leat dábáleamos vuodđoasseappellatiivvain mu nammamateriálas. Dás geasán ovdan vuodđoasseappellatiivvaid mat čatnasit luondduávkkástallamii ja ealáhusaide.

Vuodđoasseappellatiiva *-váрпи* lea 12 báikenama vuodđoasseappellatiiva, ja dat leat dieđusge 12 várppi. Go *-váрпи* lea vuodđoasseappellatiiva, de namma lea álgoálgosaš várpenamma, namalassii nammaduvvon várpái namman, iige metonymalaš sirddanamma muhtun lagas luonddubáikkis. Vuodđoasseappellatiiva *-niitu* lea fas 6 báikenama vuodđoassin. Niitu lea jeaggi dahje lunddolaš gieddi maid olbmot leat láddjen. Visot dát niittut eai šat láddjejuvvo dán áiggi, muhto namat leat báhcán dušše muitun dološ áiggi láddjenbargguid birra. Vuodđoasseappellatiiva *-gieddi* lea 5 nama vuodđoassin. Gieddin leat nammadan láddjenbáikkiid ja dat leat lunddolaš giettit, eai leat veltejuvvon ja gilvojuvvon giettit. Gittiid namaid leat maid báhcán dušše muitun dološ láddjenbargguid birra.

Vuodđoasseappellatiiva *-stáffu* lea guovtti nama vuodđoassin, ja dat guokte stáffu leat bálddalaga Vuorašjávrrri oarjjabealde gátti, namalassii *Juhustáffu* ja *Jovsset-Mikku stáffu*. *Stáffu* lea báiki gosa guodđá fatnasa, ja fatnasa geavahit guollebivdui ja nu das lea oktavuoha guolásteapmái. Vuorašjávrris eai leat eará stáffut nammaduvvon, vaikko doppe sihkkarit ledje olu stáffut davábealde jávrrri, mii šaddá lagamus Ávžži gili. Dán guovtti stáffu hálddašeaddjit leigga márkanolbmot, ja bođiiga márkanis vácci

Vuorašjávraí, guliid bivdit. Ammahal olbmot leat oaidnán dárbbu nammadit dan guovtti stáffu, go dat dego gulle "eará" olbmuide go báikki olbmuide. Namain main -*gieddi* ja -*niitu* lea vuodđooassin, čatnasit čielgasit ealáhussii, namalassii dálloodollui. Namat main -*várpi* ja -*stáffu* lea vuodđooassin čatnasit fas čielgasit guolásteapmái. Oktiibuot 25 nama vuodđooasi mitalit njuolgut ahte báikkit leat adnon luondduávkkástallamis ja/dahje ealáhusain.

Viidábut luondduávkkástallan-perspektiivvas geasán ovdan ja guorahalan vuodđoosiid mat čatnasit vánddardeapmái, ja vuodđoosiid mat eahpenjuolgut čatnasit luondduávkkástallamii ja ealáhusaide. Vuodđooasit mat čatnasit vánddardeapmái leat -*gála*, -*bálggis* ja -*máđii*. Vuodđooassi -*máđii* ii leat mielde tabeallas, danin go dat lea dušše ovtta nama vuodđooassi, namalassii *Vuorašjarmáđii*. Bálggisin gohčodit dakko gokko olbmot ja eallit vázzet ja dulbmot ja de šaddá luodda, ja gála fas lea lunddolaš rasttidanbáiki jogas, gokko lea coagis ja sáhtta gállit rastá. Vuodđooassi -*gála* lea adnon 2 báikenamas, ja vuodđooassi -*bálggis* lea adnon 2 báikenamas. Dát vuodđooasit čatnasit vánddardeapmái, ja leat adnon oktiibuot 5 nama vuodđooassin.

Vuodđooasit mat eahpenjuolgut čatnasit guolásteapmái leat -*njuorra* ja -*guoikir*. Vuodđooasit -*njuorra* ja -*guoikir* leat čáze vuolde topográfalaš appellatiivvat. *Njuorra* lea adnon vuodđooassin mu materiálas golmma báikenamas, ja *njuorra* lea coagan juogo mearas dahje jávrris (KN s.v. *njuorrâ*). Informánta mitala ahte njuoraide čoagganit guolit sihke gidđat go jiekŋa lea boarragis, ja geasset go lea goalki. Dalle galgá fákteme das ja suohpput nuhti go bákŋet. Vuodđooassi -*njuorri* čatnasa dan čilgehusa bokte eahpenjuolgut guolásteapmái, sihke jieŋa alde ja geasset, danin go njuorat leat dehálaččat guolásteamis. Norgeskart.no siiddus leat merkejuvvon muhtun báikenamat main lea *njuorra* vuodđooassin: Julevsámi guovllus lea *Suolojgiesnjuorra* Divttasvuonas Hábmara suohkanis, *Stirnjuorra* Oarjjevuonas Hábmara suohkanis ja *Gámánjuorra* Divttasvuonas Narvik suohkanis. Romssas Olggosvuonas lea fas *Árbbinjuorra*. 4 báikenama gávdnoje maid *njuorra* lea oassin namas, ja buot dát báikkit leat mearas. Árvideames gávdnojit olu eará báikenamat main lea *njuorra* oassin, muhto dat eai leat goit registrerejuvvon kártadoaimmahagas. Inger Katrine Juuso (2018) lea iežas masterčállošis guorahallan bivdobáikenamaid Várjavuonas Unjárggas, ja čájeha ahte Várjavuonas lea geavahuvvon appellatiiva *njuorra* vuodđooassin 88% su čoaggin namain. Son lea čoaggán oktiibuot 75 bivdobáikenama. Dát dieđut duodaštit ahte *njuorra* lea dábálaš vuodđooasseappellatiiva mearas, muhto jávrriin (sáivačázis) eai gávdno registrerejuvvon namat main lea *njuorra* vuodđooassin. Qvigstad (1944: 53)

čállá ahte *njuorra* lea Divttasvuonas 'coagan mearas dahje jávrris', ja Árjepluovves fas 'coagan jávrris, gosa guolit čoagganit godđináiiggi' Mu materiála čájeha ahte *njuorra* lea geavahuvvon goit dán guovllus vuodđoasseappellatiivan jávrriin.

Appellatiiva *-guoikir* lea 2 báikenama vuodđoassin mu materiálas: *Suoidneguoikir* ja *Čievraguoikir*, mat leat Vuorašjávrris. Namaid vuodđoassi lea amas davvisámegillii, in gávna *-guoikir* sáni davvisámegiela sátnegirjjiin, iige oktage informánta dovdan sáni sisdoalu. Itkonena nuortalašgiela sátnegirjjiis (2011 (1958) s.v. *kušker*) lea sullasaš sátni mii dálá čállinvuogi mielde čállo *ku'skker*. Sáni maŋŋái lea merkejuvvon "(S)", dat mearkkaša dološ Suõ'nnjel siidda suopmana. Nappo dušše ovttá áidna suopmanis lea T.I. Itkonen merken muitui dán nuortalašgiela sáni. Sátnegirjjiis lea mearkkašupmi čilgejuvvon duiskka- ja suomagillii, sámegillii šaddá sullii ná: 'gárggu, njárga dahje coagan gos lea sáttu dahje čievra sihke čázeoaivvis ja čázi vuolde; dan goappat bealde lea čieŋal'. Lassin sátnegirjjiis (Itkonen 2011 (1958) s.v. *kušker*) čállojuvvo dán oktavuodas maiddái anárašgielat báikenama, mii dan giela dálá čállinvuogi mielde livčče *Kyeškir*. Maiddái Ilmari Mattusa Nuorta-Anára báikenammalisttus (2010: 15) gávdno appellatiiva *kyeškir*, ja čilgehus šaddá sullii 'njárga čáze vuolde, dahje sáttobeatka'. Dát čilgehus orru heiveme *Čievraguoikir*- ja *Suoidneguoikir*-namaide, daningo dat leat várppit gokko lea coagis njuobahaga bokte, ja coagan lea dego njárga čázi vuolde. Coagan lea maiddái dehálaš diehtu dasa gii galgá nuohti geassit. Coagan lea dehálaš nuohttegeassimis, go njuobahagas ferte leat coagis vai guolit eai beasa báhtarit go bahta bohtá sisa. Go sátni *-guoikir* ii adno šat produktiivvalaččat min gielas, muhto gávdno nuortalašgielas ja anárašgielas, de dat muitala ahte sátni lea boaris ja jávkan min gielas, muhto dalle go namma navdojuvvui de sátni lea leamaš oahpis báikki olbmuide. Lean gávnahan ahte *guoikir* mearkkaša coagana, dahje njárgga čáze vuolde, ja dan bokte árvvoštalan ahte namma čatnasa guolásteapmái. Dat namat leat maid várppiid namat, mii rievtti mielde maid duodásta ahte namat čatnasit guolásteapmái.

Čoahkkáigeassun vuodđoasseappellatiivvat mat njuolgut čatnasit luonduávkkástallamii juohkásit ná: 14 vuodđoasi čatnasit guolásteapmái ja 11 vuodđoasi čatnasit dálodollui.

7 Bohtosiid guorahallan

Mun lean guorahallan Ávžži guovllu báikenamaid Guovdageainnu suohkanis. Mu dutkanmateriálas leat 323 báikenama, maid lean čoaggán njálmmálaš gálduin, informánttain geat dovdet guovllu bures. Go dán lohku vel lasiha metonymalaš sirddanamaid, mat leat 49, de gártet 372 báikenama. Lean guorahallan namaid syntávssalaš-semantihkalaš dutkanvugiin, ja guorahallama váldokriterian lea leamaš geahččat earenoamážit namaid mat čatnasit olbmuid resursaatnui ja ealáhusaide. Háliidin geahččat mot báikenamat mitalit dološ olbmuid barggaid ja doaimmaid birra, ja báikki historjjá birra.

7.1 Báikenamat čájehit olbmuid resursaanu ja ealáhusaid birra

Báikenamat juohkásit ovttaoasat ja guovtteoasat namaide. Ovttaoasat namat leat 19, ja go dasa lasiha metonymalaš sirddanamaid, de leat 68 ovttaoasat nama. Dat čájeha ahte guovtteoasat namat leat arvat eanet: 304 guovtteoasat nama.

Govus 1: Ovtt- ja guovtteoasat namaid juohku.

Dan 18 primára ovttaoasat namain ledje 5 nama mat čatnasedje resursaatnui ja ealáhusaide: Dállodoalu gullevaš namma *Háŋgosuorči* ja Boazodoalu gullevaš namma *Ápmil*, mat leat biddjon kategoriijai 23, Topográfalaš metaforat. Rievssatbivdui gullevaš namma *Rievssat* ja *Lihkolašsiedga*, ja loddemii gullevaš namma *Goalsi*, mat leat biddjon kategoriijai 32, kollektiiva, ii-spesifiserejeaddji diŋga/áhta/ráhkadus/ealli.

Mu materiálas leat 304 guovtteoasat nama, maid lean analyseren syntávssalaš-semantihkalaš analysamálla mielde, ja kategoriseren namaid iešguđetge joavkkuide,

semantihkalaš mearkkašumiid vuodul. 304 guovtteosat namain čatnasit 77 nama resursatnui ja ealáhusaide. Kategorijaid mielde lea juohku ná:

Kategoriija nr.	Kategoriija namma	Namat oktiibuot	Ealáhus- ja resursaanu namat
10	Gos báiki lea		
11	Dárkilis sadji	57	12
12	Gos báiki lea eará báikki ektui	27	5
20	Báikki lunddolaš iešvuohta		
21	Topográfalaš iešvuohta dahje hápmi	58	1
22	Eatnamiid, čázi, man nu materiála kvalitehta dahje iešvuohta	19	6
23	Topográfalaš metaforat	6	1
24	Mii nu eará iešvuođaid	8	1
25	Luonddu earenoamáš geavvamat	2	0
30	Mii nu mii lea báikkis		
31	Ovttaskas, spesifiserejeaddji diŋga/áhta/ráhkadus/ealli	9	2
32	Kollektiiva, ii-spesifiserejeaddji diŋga/áhta/ráhkadus/ealli	28	22
40	Báikki gaskavuohta geainnu nu olbmui	21	0
41	Olmmoš lea báikki oamasteaddji dahje hálddašeaddji	18	0
42	Olmmoš lea dahkan dan báikkis juoidá, geavahan dan dahje dat laktása muđui geavaheapmái	37	27
43	Báikkis lea dáhpáhuvvan juoga earenoamážiid	9	0
50	Dáhpáhusat mat eai guoska olbmuide	6	0
60	Mytologalaš čanasteapmi	1	0

Tabella 3. Galle nama oktiibuot juohkásit iešguđet kategoriijaide, ja galle nama čatnasit resursatnui ja ealáhusaide.

Tabellass oaidnit mot olles materiála guovtteosat namat juohkásit iešguđetge kategoriijaide. Eanemus namat leat kategoriijas 21, Topográfalaš iešvuohta dahje hápmi, mas leat 58 nama. Dan kategoriijas dušše okta namma čatnasa resursatnui

dahje ealáhusaide. Kategoriijas 11, Dárkilis sadji, leat 57 nama, ja dain čatnasit 12 nama resursaatnui ja ealáhusaide. Guovtti kategoriijas eanemus namat čatnasit resursaatnui ja ealáhusaide, 32, Kollektiiva, ii-spesifiserejeaddji dinga/áhta/ráhkadus/ealli, mas oktiibuot leat 28 nama, ja 42, Olmmoš lea dahkan dan báikkis juoidá, geavahan dan dahje dat laktása muđui geavaheapmái, mas oktiibuot leat 37 nama. Daidda kategorijaide laktásit 27 nama mearusoasit resursaatnui ja ealáhusaide goabbáige. Dat dahká proseanttain ná:

Kategoriijas 11 čatnasa 21% namaid mearusoassi resursaatnui ja ealáhusaide.

Kategoriijas 32 čatnasa 78 % namaid mearusoassi resursaatnui ja ealáhusaide.

Kategoriijas 42 čatnasa 73 % namaid mearusoassi resursaatnui ja ealáhusaide.

Buohtastahttin dihte, Kategoriijas 21, Topográfalaš iešvuohta dahje hápmi, mas leat eanemus guovtteoasat namat, čatnasa 1,7 % namain resursaatnui ja ealáhusaide.

Oktiibuot, sihke ovttaoasat namain ja guovtteoasat namaid mearusosiin, 82 nama čatnasit resursaatnui ja ealáhusaide. Dat dahká 25%, namalassii 25% ovttaoasat nama ja guovtteoasat namaid mearusoasi olles nammamateriálas čatnasit resursaatnui ja ealáhusaide.

Vuođđooasseappellatiivvat maiddá čatnasit resursaatnui ja ealáhusaide, daid lean guorahallan kapihttalas 6.3. 25 báikenamas leat vuođđooasseappellatiivvat main lea oktavuoha resursaatnui ja ealáhusaide, ja dat juohkásit guolásteapmái ja eanandollui. Go dan logu lasiha ovttaoasat namaid, ja guovtteoasat namaid mearusosiid lohku, mat čatnasit resursaatnui ja ealáhusaide, de gártet 107 báikenama main lea oktavuoha resursaatnui ja ealáhusaide. Dain leat njealje nama, main sihke mearusoassi ja vuođđooassi čatnasa resursaatnui ja ealáhusaide. Dalle šaddá rivttes lohku 103 báikenama. Proseantan šaddá dasto 32 %, namalassii čatnasa 32 % olles dutkanmateriálas resursaatnui ja ealáhusaide.

Olles nammamateriála namaid vuođul lean árvvoštallan ahte ealáhusat ja resursaatnu, mat dáidda namaide čatnasit, leat bivdu (goddebivdu, riebanbivdu, gumppebivdu, rievssatbivdu), guolásteapmi (nuohttun ja eará guolásteapmi), lodden, eanandoallu, boazodoallu, murren ja čoaggin. Dás geahčan mot namat juohkásit iešguđetge ealáhusaide ja doaimmaide.

Namat, maid mearusoassi čatnasa eanandollui (21 nama):

Hángošuoŕči, Boaresgieddenjára, Boaresdállu, Boaresdállonjára, Semmolluovttan-
njára, Semmolluovttajeaggi, Semmolluokta, Sámmálláttu, Niitojarin, Niitojarinmielli,
Niitojarinnjára, Suoidneguoikir, Suoidnenjára, Gorddetláttu, Gorddetnjára, Gussa-
rođut, Setergáddi, Áiddesnjára, Geassenávetluohkká, Čuorvundievvá, Buđetčorru. Go
dása vel lasiha namaid maid vuodđooasseappellatiiva čatnasa eanandollui, de gártet 32
nama.

Namat, maid mearusoassi čatnasa guolásteapmái (15 nama):

Láikováŕpenjára, Láikováŕpi, Guollejaringuoika, Guollejarin, Čuoldavuohppenjuorra,
Čuoldavuohppi, Njuorravárpenjuorra, Nuohttesuolu, Soamsirnjára, Vuoskkováŕpi,
Hávgamohkki, Buletbeaziroggi, Guolleborranváŕpi, Fanasnjára, Ruškeroggi. Go dása
vel lasiha namaid maid vuodđooasseappellatiiva čatnasa guolásteapmái, de gártet 29
nama.

Namat, maid mearusoassi čatnasa bivdui (19 nama):

Rievssat, Goddejoganjálmmeniitu, Goddevári, Goddečohkka, Goddegorsa,
Goddevuopmi, Goddejohka, Gumppeguraguolban, Gumppegurra, Gumppejeaggi,
Riebanláttu, Riebannjára, Lihkolaššiedga, Rievssatvuovdi, Biedjoboldni,
Biedjodievá, Rihtámohkki, Gillárluokta, Gillársuolu, Mirkosullot.

Namat, maid mearusoassi čatnasa boazodollui (9 nama):

Ápmil, Jeagelnjunneceahkki, Lulit Jeagelnjunni, Davit Jeagelnjunni, Ápmilnjára,
Miesedievát, Miesejohka, Miesejeaggi, Sápmelašgurra, Sápmelaččaidceahkki.

Namat, maid mearusoassi čatnasa loddemii (2 nama):

Goalsi, Haŕŕásuolu.

Namat, maid mearusoassi čatnasa idjadeapmái ealáhusmátkkiid oktavuodas (8):

Goahtedievvá, Goahtesullot, Goajtejohka, Goajtečohkka, Davimus Gohteluokta,
Gaskkamus Gohteluokta, Lulimus Gohteluokta, Lávvoboldni.

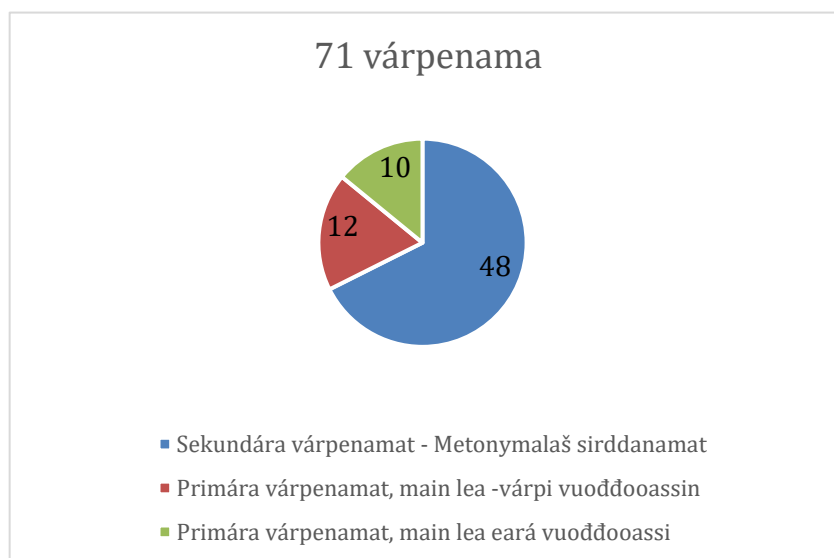
Namat, maid mearusoassi čatnasa murremii ja čoaggimii (3):

Monnesuolu, Monihissuolu, Fierahatdearbmi.

Daid bohtosiid vuodul sáhtta dadjat ahte dat ealáhusat, mat eanemusat bohtet oidnosii Ávžži guovllu báikenamain, leat eanadoallu ja guolásteapmi.

7.2 Várpenamat

Mu dutkanmateriálas leat 71 várpenama, mat juohkásit jávriide ja čázadagaide Vuorašjávri, Nammajávri, Loavskajávri ja Ávžejohka. Eanas várpenamat leat Vuorašjávris, gos leat 50 várpenama. Mearkkašahtti lea dat, ahte dušše 12 várpenamas lea vuodđoasseappellatiiva *-várpi*, ja 48 várpenama leat metonymalaš sirddanama, main lea eará topográfalaš appellatiiva vuodđoassin, dego ovdamearkka dihte *-njárga*, *-mohkki* ja *-njuorra*. 10 várpenamas lea eará go topográfalaš appellatiiva vuodđoassin, ja dat leat: *Vuovddevuolli*, *Goalsi*, *Uhcassullo lulábealli*, *Soamsir*, *Ahkebea*, *Lulit Ahkebea*, *Hángosuorči*, *Suologaska*, *Rievssat* ja *Ápmil*. Dát, ja várpenamat, main lea *-várpi* vuodđoassin, leat namalassii primára várpenamat, eaige leat namat mat álggos leat nammaduvvon eará denotašuvdnii. Várpenamaid juogu govvidan čuovvovaš govvošis:

Govus 2. Várpenamaid juohku

7.3 Báikenamat sealluhit dološ sániid

Dán dutkamušas lean gávndan báikenamain dološ sániid, mat eai leat šat anus min dálá gielas, muhto mat ovdal leat leamaš anus dán guovllus. Vuorašjávri várpenama

Soamsir mearkkašumi ii máhttán oktage informánta čilget. Álgu-diehtovuodus gávdno anárašgillii *Soamsur* (Álgu s.v. *soamsur*), ja čilgehus lea 'láhppi (beanaláhppi dahje loddeláhppi)'. Maiddái julevsámegeielas gávdno *sántsār* (Álgu s.v. *sonsar*; Grundström 1950–1951 s.v. *sántsār*). Durdnosa suopmanis lea *soanssir* (Lagerkrantz 1939 s.v. *sõanssier*), ja mearkkaša 'láhpit' dahje 'olmmošláhpit', latiínagillii *Pulex irritans*. Sáni lea loatnasáni nuortamearasuomagiela sánis *sonsar* man mearkkašupmi lea 'láhppi' (Álgu s.v. *sonsar*). Mun lean dulkon dán várpenama navdinákka metaforalaččat, ahte dán várppis leat ožžon nu unna guolážiid, dahje soitet unna guolážit bákŋan ja njuikon, dego láhpit. Sáni *soamsir* lea leamaš anus dán guovllus dalle go nammadedje várppi *Soamsir* ja njárgga mii das lea lahka, *Soamsirnjárga*. Dálá gielas sáni lea jávkan, ja ággan dasa sáhtta leat ahte eai dán áigge šat olbmui leat dihkkit, dahje soamsirat, muhto dološ áiggi dat lei dábálaš.

Várppiin *Suoidneguoikir* ja *Čievrageuoikir* lea vuodđooassi -*guoikir*, maid in gávdnan davvisámegeiela sátnegirjjiin, eai ge informánttat diehtán dasa čilgehusa. Sáni gávdnen Itonena nuortalašgiela sátnegirjjiis (2011 (1958) s.v. *kušker*), mii dálá čállinvuogi mielde čállo *ku'sk̄ker*, ja Ilmari Mattusa Nuorta-Anára báikenammalisttus (2010: 15) appellatiiva *kveškir*. Mearkkašupmi lea 'gárggu, njárga dahje coagan gos lea sattu dahje čievrá sihke čázeoivvis ja čázi vuolde; dan goappat bealde lea čieŋal'. Dat čilgehus heive Vuorašjávrris *Suoidneguoikirii* ja *Čievrageuoikirii*. Appellatiiva *guoikir* ii gávdno šat min sátnegearddis dán guovllus, muhto dološ áiggi olbmot leat dovdan dan sáni. Ii leat buorre dadjat man dološ sáni dat lea, muhto báikenamain seilot dološ sáni mat muđui leat jávkan olbmuid gielas, ja mu dutkan čájeha juste dan. Sáni *soamsir* ja appellatiiva *guoikir* leat báhcán muittut dološ sátnegearddis, mii ovdal lei anus olbmui geat orro dán guovllus, muhto mat dál leat jávkan min gielas.

Ahkebea lea maiddái várpi Vuorašjávrris, maid lean gávdnan boahit dološ olbmonamas *Ahkebeaivi*. Itonen (1942: 63) namuha ee. Guovdageainnus ja Ávjováris jagiin 1562–1605 olbmonama *Akkia(a)päivä* ja *Ik(i)äivä*. Dát suomagiela namat leat heivehuvvon sámegeiela *Ahkebeaivi*-namas. Nama guorahallama vuodul sáhtta dadjat ahte várpi lea nammaduvvon olbmo maŋjis, gean namma lei *Ahkebeaivi*, mii dasto lea otnon *Ahkebea*-hápmái maŋjel go dát olbmonamma ii šat adnon produktiivvalaš olbmonamman dáppeguovllus. Dát čájeha ahte eai dušše dološ sáni, muhto maiddái dološ olbmonamat sáhttet seailut báikenamain, vaikko eai leat šat produktiiva dálá gielas.

Ávži lea mu dutkanguovllu guovddáš báiki, ja áidna gilli. Dan rájes go ledjen mánná, lea *Ávži* mu jurdagiin, ja várra eanas olbmui dán guovllus, leamaš gili namma, iige mange eará báikki namma, in ge leat goasse ovdal imaštallan manin gilis lea namma dušše *Ávži*, almma ovdamerrosa haga. Easka go álgen guorahallat *Ávžži* guovllu báikenamaid, de imaštišgohten min gili nama. Gili badjelis lea *ávži*, maid *ávžilaččat* dál gohčodit *Ávžžesiste* dahje *Ávžžesisa* dan mielde lea go manname dohko vai bohtá go doppe. Dutkanbarggu oktavuodas gávdnen boares, jagi 1861 ráhkaduvvon kárttas (Friis 1861), nama *Loavskaávži* dan namuhuvvon *ávžži* namman. Dat gullá nammačoahkkái namaiguin *Lulit Loavskabákti*, *Davit Loavskabákti* ja *Loavskajávri*, mat gal leat anus ain otná beaivvi. *Loavskaávži* lea amas namma dán áiggi olmuide, muhto dalle beannot čuođi jagi áigi dáidet olbmot gohčodan dan *ávžži Loavskaávžin*. Go olbmot ásaiduvve *Ávžži* gillái, de lea *Loavskávži* sirdásan *ávžži* namas gili namman, namalassii metonymalaš sirddanamman. Dasto lea namma otnon olmuid geavaheamis, ovdamearus *Loavska-* jávkka, ja bázi dušše vuodđooasseappellatiiva *Ávži*, namalassii elliptalaš namma.

8 Loahppasánit

Báikkiid, maid olbmot leat geavahan dihto ealáhusaide dahje doaimmaide, daid olbmot leat nammadan, ja mii sáhttit otná dán beaivvi vuohttit dološ olmuid nammadanákkaid. Mii sáhttit báikenamaid guorahallamiin vuohttit makkár ákkaiguin olbmot leat bidjan dihto namaid, ja namaid bokte soahpat oaidnit mii lea leamaš dehálaš olmuide geat leat eallán dán birrasis ovdal min. Jogaid mielde leat namat, mis leat várpenamat ja meahccelájuid namat.

Barggut ja doaimmat lea ollu nuppástuvvan maŋemus 50–60 jagi. Meahccelájuiguin leat oalát heaitán, dál go stuora gittiid leat velten lahka biilaluottaid, ja maiddái eanas dálut *Ávžžis* leat heaitán dálloaluin. Nuohttun lea maid meastá oalát nohkan, dušše *Loavskajávri* ja *Vuorašjávri* ain gesset moaddásat. Rievssatgárdun maid leat unnit eanet oalát nohkan, moadde olbmo *Ávžžis* ain gárdot muhtomin go lea dilli. Ođđa áiggi vuojánat dahket ahte olmuid vánddardeapmi mánná mihá jođáneappot go ovdal, eai ge olbmot dárbbat bisánaddat vuoŋŋastit ja nohkestit bivdomátkkiin. Dán áigge lea eanas olbmui bargu márkaniš dahje eará sajis go meahcis, eai dál viečča šat birgejumi meahcis. Meahccevánddardeapmi dán áigge ii leat šat nu go lávii dološ áigge. Olbmot mannet dál muhtomin meahccái, sii čuiget hárjehallama dihte, sii vihket váriid hárjehallama dihte ja luonddu vásiheami dihte.

Muhtumat murjejit, ja muhtumat oggot vuokkain. Olbmuid báikenammageardi rievdá eatnamiid geavaheami mielde, ja olu báikenamat eai šat fievrriduvvo buolvvas bulvii.

Buohtastahttima dihte oainnán ahte Ávžejogas leat namat muhtun dihto báikkiin, earenoamážit meahccelájuid ja nuohttebivdima várás, ovdamearkka dihte *Biddovárpi* ja *Vuolimušniitu*. Daid namaid in oahppan ovdal go álgen dáinna dutkanbargguin. Mun manan Ávžejogas dolgevuokkain bivdit, ja de ozan dakkár báikkiid gokko lea vuogas šlivgut, ja gos jáhkán dápmohiid orrut. Dain báikkiin eai leat namat, dakkár vuogas guoikkain gokko dápmot dávjá čuožžu, das ii leat namma. Dat muitala ahte luondduávkkástallan Ávžejogas lea rievdan, dakko gokko olbmot ovdalaš áigge ávkkástalle joga, dakko leat namat, muhto ođđa bargguide eai leat biddjon namat, goit vel.

8.1 Viidásit dutkan

Mu dutkanguovllu namaid livččii vejolaš dutkat vel vuđoleappot, go maid mun čáhkkehin dán masterdutkanosii. Muhtun namaid sáhtášii dutkat čiekŋaleappot semantihkalaš geahččanguovllus, ja guorrasit kognitiiva jurddamálliid, namalassii guorahallat báikenamaid duogášdieđuid. Muhtun báikenamaid duogášdieđut muitalit eambo go dušše dan báikki birra masa namma čujuha. Ovdamearkka dihte várpenamma *Gurravárpi*. Vuosttažettiin leat bidjan nama várpái čujuhan dihte ahte dakko lea nuohttegeassinbáiki, muhto namma muitala maiddái gura birra. Son gii nuohttu diehtá ahte dakko lea issoras gurra maid ferte váruhit ahte nuohti ii vavdda dasa. Jus ribaha vavdat, de ii nagot šat geallat. Muhtun várpenamat muitalit nappo juoidá maid ferte diehtit go galgá dakko geassit nuohti. Nama semantihkalaš sisdoallu lea dehálaš sutnje gii áigu nuohttut, muhto eará olbmuide, geat leat dušše vuojaseame jávrris, dahje bivdime guliid vuokkain, ii leat dán dieđus mearkkašupmi. Dakkár namaid livččii hirbmat miellagiddevaš dutkat kognitiiva jurddamálliin.

Gáldut

Informánttat

Luhkkár-Lemeha Biijjá / Berit Susanne K. Hætta r. 1928–† 2014

Bendona Ole Heikka / Ole Henrik Mathisen Pentha r. 1932–† 2019

Nilut-Máhte Karen / Karen Josefine Klemetsen r. 1940

Luhkkár-Lemet-Mortena Susánna /Ellen Susanne Klemetsen r. 1941–† 2019

Luhkkár-Lemet-Mortena Lemet / Klemet M. Klemetsen r. 1945

Mihkkal-Issat Lemeha Lemet Ole / Klemet Ole K. Hætta r. 1947

Mihkkal-Issat Lemeha Issát Ánte / Isak Anders K. Hætta r. 1949

Erkke-Máhte-Ántte Láilá / Laila Priitta Palojärvi r. 1953

Mihkkal-Issat Lemeha Elle Rihtá / Ellen Brita K. Hætta r. 1957–† 2017

Mihkkal-Issat Ovllá Ole Lemet Ánte / Ole Klemet Anders O. Hætta r. 1964

Luhkkár-Lemet-Morten-Riht-Ijggá Svein Ole/ Svein Ole Klemetsen r. 1967

Mihkkal-Issat Lemeha Nils Morten / Nils Morten K. Hætta r. 1969

Kárttat

Amtskartsamling 1700: *Finmarkens amt nr 1: Afridsing over Finmarken og dens Grændser*. <<https://kartverket.no/om-kartverket/historie/historiske-kart/soketreff/mitt-kart?mapId=831>> (11.06.2021).

Amtskartsamling 1824: *Finmarkens amt nr 22-1: Sammendraget Kart over Øst- og Vestfinmarken samt de saakaldte Fællesdistrikter*. <<https://kartverket.no/om-kartverket/historie/historiske-kart/soketreff/mitt-kart?mapId=837>> (11.06.2021).

Friis, Jens A. 1861: *Finmarkens amt nr 34-3: Etnografisk Kart over Finmarken. Statens kartverk*. <<https://kartverket.no/om-kartverket/historie/historiske-kart/soketreff/mitt-kart?mapId=844>> (11.06.2021).

Norgeskart: Norge 1:50000. Statens kartverk <<https://www.norgeskart.no>>

Suoma kártadoaimmahat: *Maanmittauslaitos*. MLM Kartapaikka.

<<https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/>> (11.06.2021).

Girjjálašvuohta

- Aikio, Ante 2004: An essay on substrate studies and the origin of Saami. – *Etymologie, Entlehnungen und Entwicklungen. Festschrift für Jorma Koivulehto zum 70. Geburtsdag*. Irma Hyvärinen & Petri Kallio & Jarmo Korhonen & Leena Kolehmainen (doaimm.) Mémoires de la Société Néophilologique de Helsinki. Tome LXIII. Helsinki: Société Néophilologique. 5–34.
- Aikio, Samuli 2017: *Davvisámi báikenamat. Oktan čilgehusaiguin*. Kárášjohka: Čálliid Lágádus.
- Ainiala, Terhi & Saarelma, Minna & Sjöblom, Paula 2012: *Names in Focus. An Introduction to Finnish Onomastics*. Studia Fennica. Linguistica 17. Helsinki: Finnish Literature Society.
- Álgu = Álgu-diehtovuodđu. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus.
<<https://kaino.kotus.fi/algu/index.php?t=etusivu&kkieli=sa>> (11.05.2021).
- Bergsland, Knut 1991: Samiske stedsnavn på offisielle karter. – Hans Ragnar Mathisen (doaimm.). – *Sámi kulturmuittut. Samiske kulturminner. Báikenammačoaggima giehtagirji. Håndbok i stedsnavnregistrering*. Romsa: Keviselie. 18–21.
- Eira, Nils Isak 2011: *Bohccuid luhtte*. Guovdageaidnu: DAT.os. 10–73.
- Eriksen, Edel Hætta 1991: Guovdageaidnu. – Inga Maren Gran Erke (doaimm.). *Muitalusat ja dáhpáhusat Guovdageainnus*. Guovdageaidnu: Guovdageainnu historjásearvi. 9–17.
- Grundström, Harald 1950–1951: *Lulelappsk ordbok. På grundval av K.B. Wiklunds, Björn Collinders och egna uppteckningar*. Band III. Uppsala: Landsmåls- och Folkminnesarkivet i Uppsala.
- Helander, Kaisa Rautio 1991: Sámegiel báikenamaid struktuvra ja deháleamos čoagginrávvagat. – Hans Ragnar Mathisen (doaimm.). – *Sámi kulturmuittut. Samiske kulturminner. Báikenammačoaggima giehtagirji. Håndbok i stedsnavnregistrering*. Romsa: Keviselie. 72–93.
- Helander, Kaisa Rautio 2007: Sámi báikenamat 1700-logu eanamihtideamis – árbevieruid ja riekteipmárdusa dutkanfáddán. – *Sámi dieđalaš áigečála 1–2/2007*: 138–160.
- Helander, Kaisa Rautio 2008: *Namat dan nammii. Sámi báikenamaid dáruiduhttin Várjjaga guovllus Norgga uniovdnaáiggi loahpas*. Dieđut 1/2008. Guovdageaidnu: Sámi allaskuvla.

- Helander, Kaisa Rautio 2009: *Sámi báikenammadutkan – gielladiehtaga ja fágaidrasttideaddji bálgáid alde.* – Johanna Ijäs & Nils Øivind Helander (doaimm.). Dieđut 1/2009. Guovdageaidnu: Sámi allaskuvla.
- Holmboe, Jens 1929: *Gamle Norske matplanter.* Oslo: Det Norske Videnskaps Akademi. <https://www.nb.no/items/URN:NBN:no-nb_digibok_2008041604069?page=1> (01.06.2021).
- Hætta, Anne Britt K. 2003: *Vuorašjávrrri várppit.* Lohkanbadjebargu sámegiela gaskafágallasáhus. Guovdageaidnu: Sámi allaskuvla.
- Itkonen, T. I. 1942: *Suomen-, kuolan- ja ruijanlappalaisten vanhat henkilönnimet* (Suoma, Guoládaga ja Norgga sámiid dološ olbmonamat). Virittäjä 46. <<https://journal.fi/virittaja/article/view/31090/43739>> (07.08.2019).
- Itkonen, T.I. 2011 (1958): *Koltan- ja kuolanlappin sanakirja. Wörterbuch Des Kolta- und Kolalappischen.* Helsinki: Suomalais-Ugrilainen seura. <<https://www.sgr.fi/fi/files/original/f57ffb28586762170a1ee2002de8d2ef.pdf>> (16.05.2021).
- Juuso, Inger Katrine 2018: *Bivdobáikkiid namat Unjárggas. Siskkit Várjavuona oaidnemeahtun báikenamat.* Mastergrádadutkkus. Guovdageaidnu: Sámi allaskuvla.
- Keskitalo, Alf Isak 1998: *Guovdageainnu suohkangirji/Kautokeino sognebok.* Guovdageaidnu: Guovdageainnu suohkan.
- Kiviniemi, Eero 1975: *Paikanniemi rakennetyypeistä.* Suomi 118: 2. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Kiviniemi, Eero 1990: *Perus tietoa paikannimistä.* Suomi 148. SKST 516. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Lagercrantz, Eliel 1939: *Lappischer Wortschatz I–II.* Lexica Societatis Fenno-Ugricae 6. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura.
- Leem, Knud 1768: *Lexicon Lapponicum bipartitum, Lapponico-Danico-Latinum & Danico-Latino-Lapponicum. 1. Pars Prima Lapponico-Danico-Latinum.* Trondheim: Seminarium Lapponicum Fredericianum. <<https://www.nb.no/items/f7147c85118952098ba3af3b2b513745?page=0&searchText=knud%20leem>> (10.06.2021).
- Lovdata 1751: *Traktat om grensen mellom Norge og Sverige.* <https://lovdata.no/dokument/TRAKTAT/traktat/1751-10-02-1?q=grensetraktat#KAPITTEL_1> (08.06.2021).

- Magga, Ole Henrik 1991: Báikenamaid geavahus ja sámi kultuvra. – Hans Ragnar Mathisen (doaimm.). – *Sámi kulturmuittut. Samiske kulturminner. Báikenammačoaggima giehtagirji. Håndbok i stedsnavnregistrering*. Romsa: Keviselie. 5–17.
- Magga-Eira, Anni 2010: *Unit Issáha Alladievás Hoteallabuolžan. Sosioonomastihkalaš dutkamuš Sállevári bálgosa luonddunamain*. Pro gradu-dutkamuš. Oulu: Oulu Universitehta.
- Mattus, Ilmari 2010: *Itä-Inarin paikannimistö*. (Nuorta-Anára báikenamat). Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A. Lapin luontopalvelut. Helsinki: Metsähallitus.
- KN = Nielsen, Konrad 1979 (1932–1962): *Lappisk (samisk) ordbok*. Bind I–III. Oslo: Universitetsforlaget.
- Olmmošlohkamat 1865: Folketeljing 1865 for 2011 Kautokeino prestegjeld. Digitalarkivet. <https://xml.arkivverket.no/folketellinger/hefter/1865/20Finmark/f8652011_hefte.pdf> (02.06.2021).
- Olmmošlohkamat 1875: Folketelling 1875 for 2011P Kautokeino prestegjeld. Digitalarkivet. <<https://media.digitalarkivet.no/view/52460/198>> (02.06.2021).
- Olmmošlohkamat 1900: Folketelling 1875 for 2011P Kautokeino prestegjeld. Digitalarkivet. <https://xml.arkivverket.no/folketellinger/hefter/1900/20Finmark/f92011_hefte.pdf> (02.06.2021).
- Oskal, Inger-marie 1991: Verddveuohta Guovdageainnus. Ovdal ja dál. – Harald Gaski (doaimm.). *Cafe Boddu. Essayčoakkáldat 1. Kárášjohka*: Davvi Girji o.s.
- Pedersen, Steinar 2001: Fra bruk av naturgodene etter samiske sedvaner til forbud mot jordsalg til ikke-norsktalende og Deanodat: Ei bygd innerst i Tanafjorden. – *Samiske sedvaner og rettsoppfatninger*. Bakgrunnsmateriale for Samerettsutvalget. Sámi vuoigatvuodálávdegotti duogášmateriála. NOU 2001: 3. Oslo: Justis- og politidepartementet. 289–422.
- Qvigstad, Just Knud 1924: *Norske Gaardnavne. Navne paa matrikulerede jordeiendomme i Finmarkens Amt*. Udgivne med tilføiede forklaringer af J. Qvigstad og Magnus Olsen. Attende bind. Kristiania: W. C. Fabritius & sønner a/s.

- Qvigstad, Just Knud 1928: *Lappiske eventyr og sagn fra Troms og Finnmark*.
 Instituttet for sammenlignende kulturforskning. Oslo: H. Aschehoug og co.
 <<https://www.nb.no/nbsok/nb/9fd276155456c5c70e0646144f9e036c?index=1#3>>
 > (19.10.2018).
- Qvigstad, Just Knud 1938: *De lappiske stedsnavn i Finnmark og Nordland fylker*.
 Oslo: Instituttet for sammenlignende kulturforskning.
- Qvigstad, Just Knud 1944: *De lappiske appellative stedsnavn*. Oslo: Instituttet for
 sammenlignende kulturforskning.
 <<https://www.nb.no/nbsok/nb/d7c6ef88a3c4ecfa6a0fa18b3fb8d46e?index=1#0>>
 (03.06.2021).
- Rantala, Leif 1975: *De samiska ortnamnen i Polmak*. Pro gradu-uppsats i finsk-ugrisk
 språkforskning.
- Sammallahti, Pekka 1989: *Sámi-Suoma sátnegirji. Saamelais-suomalainen sanakirja*.
 Ohcejohka: Jorgaleaddji.
- Sápmelaččaid mearkabeaivvit: <https://kuati.fi/wp-content/uploads/2020/05/ds_mearkabeaivvit.pdf> (03.06.2021).
- Sátni = Giellagáldu tearbmačoakkáldat, Pekka Sammallahti Davvisámi – suoma
 sátnegirji ja Giellatekno sámi sátnegirjjit. <<http://satni.org/>> (02.06.2021).
- Schnitler I = *Major Peter Schnitlers Grenseeksaminasjonsprotokoller 1742–1745*.
 Bind I. Kristian Nissen & Ingolf Kvamen (red.). Oslo: Norsk historisk
 kjeldeskrift-institutt 1962.
- Schnitler II = *Major Peter Schnitlers Grenseeksaminasjonsprotokoller 1742–1745*.
 Bind II. J. Qvigstad & K.B. Wiklund (red.). Oslo: Kjeldeskriftfondet 1929.
- Schnitler III = *Major Peter Schnitlers Grenseeksaminasjonsprotokoller 1742–1745*.
 Bind III. Lars Ivar Hansen & Tom Schmidt (red.). Oslo: Norsk historisk
 kjeldeskrift-institutt 1985.
- Smith, P. L. 1938: *Kautokeino og Kautokeino-lappene. En historisk og ergologisk
 regionalstudie*. Oslo: H. Aschehoug og co.
- SML 2021 = *Store Medisinske Leksikon*. Store Norske Leksikon.
 <<https://sml.snl.no/kjerringrokk>> (05.05.2021).
- SNL 2018 = *Store Norske Leksikon*. <https://snl.no/Steinalderen_i_Norge>
 (7.10.2018).
- SNL 2021 = *Store Norske Leksikon*. <<https://snl.no/geitrams>> (20.04.2021)

- Steen, Adolf & Aarseth, Ola 1986: *Kautokeinoslekter. Samiske samlinger*. Oslo: Norsk Folkemuseum.
- Tromholt, Sophus 1885: *Under nordlysets straalers. Skildringer fra lappernes land*. Kristiania: Gyldendalske Boghandels Forlag.
- Valtonen, Taarna 2003: *Ohcejoga Dálvadasa duottarguovllu báikenamat. Sámegeiela báikenammavuogádaga semantihkalaš guorahallan*. Pro gradu-dutkamuš. Oulu: Giellagas instituhtta. Oulu universitehta.
- Valtonen, Taarna 2014: *Mielen laaksot. Neljän saamen kielen paikannimien rakenne, sanasto ja rinnakkaisnimet vähemmistö-enemmistö-suhteiden kuvastajina*. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura.
- Zilliacus, Kurt 1966: *Ortnamnen i Houtskär. En översikt av Svenska Litteratursällskapet i Finland nr. 416*. Helsingfors: Svenska Litteratursällskapet i Finland.
- Zilliacus, Kurt 2002: *Forska i namn. Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland nr. 640*. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.

Eará gáldut

- Aikio, Ante 2017: *Sámegeiela ja sámi girjjálašvuoda masteroahppoprográmma logaldallamat*. Guovdageaidnu: Sámi allaskuvla.
- Helander, Kaisa Rautio 2016: *Láidehus sámi báikenammadutkamii*. Oahppomateriála. Guovdageaidnu: Sámi allaskuvla.
- Valtonen, Taarna 2017: *Sámegeiela ja sámi girjjálašvuoda masteroahppoprográmma logaldallamat*. Guovdageaidnu: Sámi allaskuvla.

Miiddus 1

ÁVŽŽI GUOVLLU NAMAID BÁIKENAMMALISTU

<i>Nr</i>	<i>Namma</i>	<i>Ráhka dus- oassi</i>	<i>Nama fáddá</i>	<i>Buohtalasan- ma</i>	<i>Syntávssalaš- semantihkalaš juohku</i>	<i>Refereanta</i>
60	Ahkebea	1 B	40		Ahkebea	várpi
226	Áhkkomohkki	2 CA	40		Áhko/mohkki	mohkki
167	Áiddesnjárga	2 CA	42		Áiddes/njárga	njárga
270	Ájajohka	2 CA	21		Ája/johka	johka
186	Ájamuotki	2 CA	21		Ája/muotki	muotki
187	Ájamuotkkejávrráš	2 CA	11		Ájamuotkke/jávrráš	jávrráš
189	Ájamuotkkeluobbal- gátteniitu	2 CA	11		Ájamuotkkeluobbalgátte/ niitu	niitu
188	Ájamuotkkeluoppal	2 CA	11		Ájamuotkke/luoppal	luoppal
114	Ájarohu	2 CA	21	Ájagohpi	Ája/rohu	rohu
239	Allabálggis	2 CA	21		Alla/bálggis	bálggis
134	Alladievvá	2 CA	21		Alla/dievvá	dievvá
175	Allamielli	2 CA	21		Alla/mielli	mielli
263	Allasuolovárpi	2 CA	11		Allasuolo/várpi	várpi
262	Allasuolu	2 CA	21		Alla/suolu	suolu
215	Ánte-ádjá dievvá	2 CA	40		Ánte-ádjá/dievvá	dievvá
321	Ápmil	1 B	23		Ápmil	Várpi
2	Ápmilnjárga	2 CA	23		Ápmil/njárga	njárga
88	Ásllagašgurra	2 CA	40		Ásllagaš/gurra	gurra
86	Ásllagašjávri	2 CA	40		Ásllagaš/jávri	jávri
87	Ásllagašjohka	2 CA	40		Ásllagaš/johka	johka
96	Ásllagašvárri	2 CA	40	Báktevárri	Ásllagaš/várri	várri
208	Ávzejároivvuš	2 CA	11		Ávzejár/oaivvuš	oaivvuš
142	Ávzejohka	2 CA	21		Ávze/johka	johka
311	Ávzejohtnjálbmi	2 CA	11		Ávzejoht/njálbmi	joganjálbmi
209	Ávži	1 C	11		Ávži	ávži
259	Báidnánniitu	2 CA	21		Báidnán/niitu	niitu
116	Báitirápma	2 CA	24		Báiti/rápma	rápma
298	Bajimušjohka	2 CA	12		Bajimuš/johka	johka
130	Bajimušluoppal	2 CA	12		Bajimuš/luoppal	luoppal
207	Bajimušluoppal	2 CA	12		Bajimuš/luoppal	luoppal
206	Bajimušmuotki	2 CA	12		Bajimuš/muotki	muotki
279	Bajit Duommášláttu	2CA	12		Bajit/Duommášláttu	láttu
90	Báktečorru	2 CA	22		Bákte/čorru	čorru

176	Bákterohči	2 CA	22		Bákte/rohči	rohči
177	Bákterožiguoika	2 CA	11		Bákteroži/guoika	guoika
178	Bákterožinjárga	2 CA	11		Bákteroži/njárga	njárga
95	Báktevárri	2 CA	22	Ásllagašvárri	Bákte/várri	várri
111	Bálggesgorsa	2 CA	42		Bálgges/gorsa	gorsa
64	Bálosuolonuorri	2 CA	11		Bálosuolo/nuorri	várpi
63	Bálosuolu	2 CA	50		Bálo/suolu	suolu
148	Baskkesgurra	2 CA	21		Baskkes/gurra	gurra
290	Bealjášgurra	2 CA	23		Bealjáš/gurra	gurra
322	Bealjášvárri	2CA	23		Bealjáš/várri	Várri
289	Bealjážat	1 B	23		Bealjážat	várri
313	Beazášnjárga	2 CA	31		Beazáš/njárga	njárga
115	Beazášjunni	2 CA	31		Beazáš/njunni	njunni
220	Bendoniid báiki	2 CA	41		Bendoniid/báiki	dállosadji
308	Biddovárpi (1)	2 CA	23		Biddo/várpi	várpi
195	Biddovárpi (2)	2 CA	23		Biddo/várpi	várpi
128	Biedjoboldni	2 CA	32		Biedjo/boldni	boldni
129	Biedjodievát	2 CA	32		Biedjo/dievát	dievát
184	Birubeargalagagoika	2 CA	43	Guollejarin-guoika	Birubeargalaga/guoika	guoika
229	Boaresdállonjárga	2 CA	42	Joganjálmmenjárga	Boaresdállo/njárga	njárga
228	Boaresdállu	2 CB	24		Boares/dállu	dállosadji
22	Boaresgieddenjárga	2 CA	11		Boaresgiedde/njárga	Várpi ja njárga
23	Boaresgieddi	2 CA	24		Boares/gieddi	Várpi ja gieddi
182	Botkáája	2 CA	22		Botká/ája	ája
246	Buđetčorru	2 CA	42		Buđet/čorru	Čorru/gieddi
158	Buletbeaziroggi	2 CA	42		Buletbeazi/roggi	roggi
245	Buollándievvá	2 CA	50		Buollán/dievvá	dállosadji
21	Buollánnjárga (1)	2 CA	50		Buollán/njárga	Várpi ja njárga
323	Buollánnjárga (2)	2CA	50		Buollán/njárga	njárga
284	Buollánsuolonjárga	2 CA	11		Buollánsuolo/njárga	Njárga ja várpi
283	Buollánsuolu	2 CA	50		Buollán/suolu	suolu
144	Čáhceguolban	2 CA	22		Čáhce/guolban	guolban
221	Čáhceguragála	2 CA	22		Čáhcegura/gála	gála
101	Čáhppesčohkka	2 CA	21		Čáhppes/čohkka	čohkka
103	Čáhppesčohkkajeaggi	2 CA	11		Čáhppesčohkka/jeaggi	jeaggi
102	Čáhppesčohkka johka	2 CA	11		Čáhppesčohkka/johka	johka
44	Čearretláttu	2 CA	32		Čearret/láttu	láttu
113	Čiekŋalisgorsa	2 CA	21	Stuoragorsa	Čiekŋalis/gorsa	gorsa

6	Čievraguoikir	2 CA	22		Čievra/guoikir	Várpi ja guoikir
277	Čievranjárga	2 CA	22		Čievra/njárga	njárga
216	Čievrrat	1 C	22		Čievrrat	njárga
127	Čižžeboldni	2 CA	23		Čižže/boldni	boldni
211	Čoaskindievvá	2 CA	24		Čoaskin/dievvá	dievvá
282	Cuipedievá mohkki	2 CA	11		Cuipedievá/mohkki	Várpi ja mohkki
281	Cuipedievvá	2 CA	21		Cuipe/dievvá	dievvá
50	Čuoldavuohppe- njuorra	2 CA	11		Čuoldavuohppe/njuorra	Várpi ja njuorra
49	Čuoldavuohppi	2 CA	42		Čuolda/vuohppi	vuohppi
252	Čuorvundievvá	2 CA	42		Čuorvun/dievvá	dievvá
47	Dálasuolu	2 CA	41		Dála/suolu	suolu
75	Davimus Gohteluokta	2CA	12		Davimus/Gohteluokta	Luokta ja várpi
15	Davit Inggájohka	2CA	12		Davit/Inggájohka	johka
10	Davit Inggáluokta	2CA	12		Davit/Inggáluokta	Várpi ja luokta
119	Davit Jeagelnjunni	2CA	12		Davit/jeagelnjunni	njunni
295	Davit Loavskabákti	2CA	12		Davit/loavska/bákti	bákti
155	Davit Mákkáláttu	2CA	12		Davit/mákkáláttu	láttu
265	Duolbasuolu	2 CA	21		Duolba/suolu	suolu
100	Duolbavárri	2 CA	21		Duolba/várri	várri
250	Duommášgieddi	2 CA	40		Duommáš/gieddi	gieddi
285	Duommášluokta	2 CA	40		Duommáš/luokta	Luokta ja várpi
286	Duommášnjárga	2 CA	40		Duommáš/njárga	Njárga ja várpi
260	Duremohkki	2 CA	41		Dure/mohkki	Mohkki ja várpi
261	Durenjárga	2 CA	41		Dure/njárga	Njárga ja dállosadji
256	Fanasnjárga	2 CA	42		Fanas/njárga	njárga
138	Fárrenbálggis	2 CA	42		Fárren/bálggis	bálggis
249	Fielbmá	1 C	21		Fielbmá	fielbmá
287	Fierahatdearbmi	2 CA	42		Fierahat/dearbmi	dearbmi
147	Finjugála	2 CA	21		Finju/gála	gála
223	Gálaniitu	2 CA	42		Gála/niitu	niitu
202	Gárgatnjoaski	2 CA	21		Gárgat/njoaski	njoaski
203	Gárgatnjoaskkijohka	2 CA	11		Gárgatnjoaskki/johka	johka
204	Gárgatoaivi	2 CA	21		Gárgat/oaivi	oaivi
248	Garragáddi	2 CA	21		Garra/gáddi	Várpi ja gáddi
301	Gaskamušjohka	2 CA	12		Gaskamuš/johka	johka
76	Gaskkamus gohteluokta	2CA	12		Gaskkamus/Gohteluokta	Luokta ja várpi
231	Gávttенčorru	2 CA	43		Gávttен/čorru	čorru

34	Geadgeluokta	2 CA	22		Geadge/luokta	Várpi ja luokta
71	Gearddošjávri	2 CA	24		Gearddoš/jávri	Jávri
72	Gearddošmuotki	2 CA	24		Gearddoš/muotki	muotki
70	Gearddošnjuorra	2 CA	24		Gearddoš/njuorra	Várpi ja njuorra
217	Geassenávetluohkká	2 CA	42		Geassenávet/luohkká	luohkká
84	Geitojávri	2 CA	42	Juhánajávri	Geiddo/jávri	jávri
83	Geitojohka	2 CA	42		Geiddo/johka	johka
123	Gieganjuolla	1 B	32		Gieganjuolla	boldni
73	Gillárluokta	2 CA	42		Gillár/luokta	Várpi ja luokta
74	Gillársuolu	2 CA	42		Gillár/suolu	suolu
61	Gisteborji	2 CA	43		Giste/borji	suolu
80	Goahtečohkka	2 CA	42		Goahte/čohkka	čohkka
233	Goahtedievvá	2 CA	42		Goahte/dievvá	dievvá
79	Goahtejohka	2 CA	42		Goahte/johka	johka
78	Goahtesullot	2 CA	42		Goahte/sullot	Sullot suolu
18	Goalsi	1 B	32		Goalsi	várpi
92	Goddečohkka	2 CA	32		Godde/čohkka	čohkka
197	Goddejoganjálmmeniitu	2 CA	11		Goddejoganjálmmeniitu	niitu
196	Goddejohka	2 CA	32		Godde/johka	johka
91	Goddevárri	2 CA	32		Godde/várri	várri
198	Goddevuopmi	2 CA	32		Godde/vuopmi	vuopmi
45	Gorddetláttu	2 CA	22		Gorddet/láttu	láttu
253	Gorddetnjárga	2 CA	22		Gordde/njárga	Njárga ja várpi
98	Gorsagierratjeaggi	2 CA	11		Gorsagierrat/jeaggi	jeaggi
112	Gorsajohka	2 CA	21		Gorsa/johka	johka
17	Govdaluokta	2 CA	21		Govda/luokta	Luokta ja várpi
108	Guhkesčorru	2 CA	21		Guhkes/čorru	čorru
110	Guhkesčorujeaggi	2 CA	11		Guhkesčoru/jeaggi	jeaggi
109	Guhkesčoruláttu	2 CA	11		Guhkesčoru/láttu	láttu
36	Guhkesluokta	2 CA	21		Guhkes/luokta	Várpi ja luokta
205	Guhkesluoppal	2 CA	21		Guhkes/luoppal	luoppal
40	Guhkesluovttanjárga	2 CA	11		Guhkesluovtta/njárga	Njárga ja várpi
37	Guhkesnjárga	2 CA	21		Guhkes/njárga	njárga
166	Gujinjárga	2 CA	42		Guji/njárga	njárga
180	Gumpeguraguolban	2 CA	11		Gumpegura/guolban	guolban
179	Gumpegurra	2 CA	32		Gumpe/gurra	gurra
181	Gumpejeaggi	2 CA	32		Gumpe/jeaggi	jeaggi
302	Guolleborranvárpi	2 CA	42		Guolleborran/várpi	várpi
185	Guollejarin	2 CA	32		Guolle/jarin	jarin

183	Guollejaringuoika	2 CA	11	<i>Birubearga-lagaguoika</i>	Guollejarin/guoika	guoika
117	Guorbanjunni	2 CA	21		Guorba/njunni	njunni
288	Guosavuovdi	2 CA	31		Guossa/vuovdi	vuovdi
94	Guovdavárri	2 CA	11		Guovda/várri	várri
16	Gurravárpi	2 CA	21		Gurra/várpi	várpi
160	Gussarodut	2 CA	32		Gussa/rođut	rođut
257	Háŋgosuorči	1 B	23		Háŋgosuorči	várpi
41	Haŋŋásuolu	2 CA	32		Haŋŋá/suolu	Suolu ja várpi
143	Hávgamohkki	2 CA	32		Hávga/mohkki	mohkki
222	Heasttačielgi	1 B	23		Heasttačielgi	dievvá
13	Ingǵájávri	2 CA	40		Ingǵá/jávri	jávri
12	Ingǵánjárga	2 CA	40		Ingǵá/njárga	Várpi ja njárga
273	Irjánboldni	2 CA	40		Irján/boldni	boldni
275	Irjáŋgurra	2 CA	40		Irján/gurra	gurra
274	Irjánjohka	2 CA	40		Irján/johka	johka
24	Isobensa	1B	32		Isobensa	Várpi
318	Issáhabohttu	2 CA	43		Issáha/bohttu	Bohttu
193	Jalgesmuotki	2 CA	21		Jalges/muotki	muotki
139	Jalŋŋesčorru	2 CA	31		Jalŋŋes/čorru	čorru
224	Jarin	1 C	21		Jarin	jarin
225	Jarinnjárga	2 CA	11		Jarin/njárga	njárga
296	Jávregeahči (1)	1 C	11		Jávregeahči	jávregeahči
3	Jávregeahči (2)	1 C	11		Jávregeahči	Várpi
297	Jávreoivoš	2 CA	21		Jávre/oivoš	oaiivuš
299	Jávreoivošboldni	2 CA	11		Jávreoiivoš/boldni	boldni
125	Jeagelnjunneceahkki	2 CA	11		Jeagelnjunne/ceahkki	ceahkki
276	Jiekŋajorranjávri	2 CA	25		Jiekŋajorran/jávri	jávri
210	Jorbadievvá	2 CA	21		Jorba/dievvá	dievvá
199	Jorbaluoppal	2 CA	21		Jorba/luoppal	luoppal
48	Jorbasuolonorri	2 CA	11		Jorbasuolo/nuorri	Nuorri ja várpi
107	Jorbavađđa	2 CA	21		Jorba/vađđa	vađđa
31	Jovsset-Mikku stáffu	2 CA	41		Jovsset-Mikku/stáffu	Várpi ja stáffu
85	Juhánajávri	2 CA	43	Geitojávri	Juhána/jávri	jávri
39	Juhustáffu	2 CA	41		Juhu/stáffu	Várpi ja stáffu
191	Láddomuotki	2 CA	21		Láddo/muotki	muotki
5	Láikovárpenjárga	2 CA	11		Láikovárpe/njárga	Várpi ja njárga
4	Láikovárpi	2 CA	32		Láiko/várpi	Várpi
133	Lávvo boldni	2CA	42		Lávvo/boldni	boldni
268	Leaibejohka	2 CA	32		Leaibe/johka	johka

269	Leaibejohtnjálbmi	2 CA	11		Leaibejoht/njálbmi	Joganjálbmi ja várpi (maiddái gieddi)
315	Leansmánnjára	2 CA	41		Leansmán/njára	njára
316	Leansmánliga	2 CA	41		Leansmán/liga	niitu
159	Lihkolašsiedga	1 B	24		Lihkolašsiedga	Rohtu
212	Liigemaras	2 CA	21		Liige/maras	maras
227	Loavskajávri	2 CA	40		Loavska/jávri	jávri
77	Lulimus gohteluokta	2CA	12		Lulimus/Gohteluokta	Luokta ja várpi
62	Lulit ahkebea	2 CB	12		Lulit/ahkebea	várpi
14	Lulit Inggájohka	2CA	12		Lulit/Inggájohka	johka
9	Lulit Inggáluokta	2CA	12		Lulit/Inggáluokta	Várpi ja luokta
118	Lulit Jeagelnjunni	2CA	12		Lulit/jeagelnjunni	njunni
294	Lulit Loavskabákti	2CA	12		Lulit/loavska/bákti	bákti
156	Lulit Mákkáláttu	2CA	12		Lulit/mákkáláttu	láttu
251	Luoktagáddi	2 CA	21		Luokta/gáddi	gáddi
190	Luovosjohka	2 CA	21		Luovos/johka	johka
174	Luovosvárjávrráš	2 CA	11		Luovosvár/jávrráš	jávri
173	Luovosvárjeaggi	2 CA	11		Luovosvár/jeaggi	jeaggi
172	Luovosvárjohka	2 CA	11		Luovosvár/johka	johka
171	Luovosvárri	2 CA	21		Luovos/várri	várri
300	Máđijavuolevárpi	2 CA	11		Máđijavuole/várpi	várpi
164	Máđijohka	2 CA	42		Máđii/johka	johka
165	Máđijohhtgierrat-jeakkit	2 CA	11		Máđejohtgierrat/jeakkit	jeakkit
232	Máđiiluohkká	2 CA	42		Máđii/luohkká	luohkká
53	Máđiiluokta	2 CA	42		Máđii/luokta	luokta
55	Máđiiluovttaceahkki	2 CA	11		Máđiiluovtta/ceahkki	ceahkki
54	Máđiiluovttajeaggi	2 CA	11		Máđiiluovtta/jeaggi	jeaggi
219	Máhtegieddi	2 CA	41		Máhte/gieddi	gieddi
218	Máhtemielli	2 CA	41		Máhte/mielli	mielli
69	Máhtevárpi	2 CA	41		Máhte/várpi	várpi
149	Mákkáboldni	2 CA	40		Mákká/boldni	boldni
153	Mákkájeaggi	2 CA	40		Mákká/jeaggi	jeaggi
154	Mákkájeakkeceahkki	2 CA	11		Mákkájeakki/ceahkki	ceahkki
157	Mákkájohka	2 CA	40		Mákká/johka	johka
170	Miesedievát	2 CA	32		Miese/dievát	Dievát dievvá
169	Miesejeaggi	2 CA	32		Miese/jeaggi	jeaggi
168	Miesejohka	2 CA	32		Miese/johka	johka

241	Mihkkal-Ásllaga boldni	2 CA	41		Mihkkal-Ásllaga/boldni	boldni
132	Millonjárga	2 CA	25		Millo/njárga	njárga
68	Mirkosullot	2 CA	42		Mirko/sullot	Sullot
66	Monihissuolu	2 CA	31		Monihis/suolu	suolu
65	Monnesuolu	2 CA	31		Monne/suolu	suolu
317	Mortenabohttu	2 CA	43		Mortena/bohttu	Bohttu
291	Muvravarri	2 CA	31		Muvra/várri	várri
266	Nammačorru	2 CA	42		Namma/čorru	čorru
124	Nammageadgi	2 CA	42		Namma/geadgi	geadgi
162	Niitojarin	2 CA	42		Niito/jarin	jarin
161	Niitojarinmielli	2 CA	11		Niitojarin/mielli	mielli
163	Niitojarinnjárga	2 CA	11		Niitojarin/njárga	njárga
121	Nilánavađaceahkke-vuolli	2 CA	11		Nilánavađaceahkke/vuolli	jeaggi
122	Nilánavađaceahkki	2 CA	11		Nilánavađa/ceahkki	ceahkki
120	Nilánavađda	2 CA	40		Nilána/vađđa	vađđa
213	Njeahcetroggi	2 CA	22		Njeahcet/roggi	roggi
234	Njukčačorru	2 CA	32		Njukča/čorru	čorru
82	Njuorravárpenjuorra	2 CA	11		Njuorravárpe/njuorra	Várpi ja njuorra
67	Njuorravárpi	2 CA	21		Njuorra/várpi	várpi
46	Nuohttesuolu	2 CA	42		Nuohte/suolu	suolu
51	Oaivvošmohkki	2 CA	21		Oaivvoš/mohkki	mohkki
52	Oaivvošnjárga	2 CA	21		Oaivvuš/njárga	Njárga ja várpi
93	Oarjjimušvárri	2 CA	12		Oarjjimuš/várri	várri
104	Ol-Dure jeaggi	2 CA	41		Ol-Dure/jeaggi	jeaggi
105	Ol-Dure várri	2 CA	41		Ol-Dure/várri.	várri
305	Ráveluokta	2 CA	42		Ráve/luokta	Luokta ja várpi
306	Ráveluovttajávri	2 CA	11		Ráveluovtta/jávri	jávri
99	Riebanbaikajeaggi	2 CA	31		Riebanbaika/jeaggi	jeaggi
19	Riebanláttu	2 CA	32		Rieban/láttu	láttu
20	Riebannjárga	2 CA	32		Rieban/njárga	Njárga ja várpi
320	Rievssat	1 B	32		Rievssat	Várpi
319	Rievssatvuovdi	2CA	32		Rievssat/vuovdi	Vuovdi
247	Rihcciláttu	2 CA	32		Rihcci/láttu	láttu
81	Rihtámohkki	2 CA	42		Rihtá/mohkki	Mohkki ja várpi
56	Rissevárpi	2 CA	22		Risse/várpi	várpi
136	Ristenaboldni	2 CA	41		Ristena/boldni	boldni
137	Ristenagieddi	2 CA	41		Ristena/gieddi	Gieddi (dál ii šat gieddi)

38	Ruškeroggi	2 CA	24		Ruške/roggi	Várpi ja roggi
152	Sámmálláttu	2 CA	22		Sámmál/láttu	láttu
278	Sápmelaččaidceahkki	2 CA	42		Sápmelaččaid/ceahkki	ceahkki
192	Sápmelašgurra	2 CA	42		Sápmelaš/gurra	gurra
243	Sáttosuolu	2 CA	22		Sátto/suolu	suolu
58	Semmolluokta	2 CA	22		Semmol/luokta	Luokta ja várpi
59	Semmolluovttajeaggi	2 CA	11		Semmolluovtta/jeaggi	jeaggi
57	Semmolluovttanjárga	2 CA	11		Semmolluovtta/njárga	njárga
314	Setergáddi	2 CA	42		Seter/gáddi	Dállosadji
267	Sieidečorru	2 CA	31		Sieide/čorru	Čorru
255	Sireláddot	2 CA	40		Sire/láddot	Láddot láttu
254	Sirenjárga	2 CA	40		Sire/njárga	njárga
244	Sivámohkki	2 CA	21		Sivá/mohkki	Mohkki ja várpi
312	Skáidegeažinjárga	2 CA	11		Skáidegeaži/njárga	Njárga ja várpi
126	Skálveceahkki	2 CA	22		Skálve/ceahkki	ceahkki
230	Skuvlastobugieddi	2 CA	42		Skuvlastobu/gieddi	Gieddi (ii dál šat)
32	Soamsir	1 B	32		Soamsir	várpi
35	Soamsirnjárga	2 CA	32		Soamsir/njárga	Njárga ja várpi
131	Sorbmeluoppal	2 CA	43		Sorbme/luoppal	luoppal
309	Stuoraluobbalsáiva	2 CA	11		Stuoraluobbal/sáiva	sáiva
303	Stuoraluoppal	2 CA	21		Stuora/luoppal	luoppal
201	Stuoramuoški	2 CA	21		Stuora/muoški	muoški
145	Stuoranjárga	2 CA	21		Stuora/njárga	njárga
135	Stuoraroggi	2 CA	21		Stuora/roggi	Roggi
150	Stuorasiedgabohttu	2 CA	21		Stuorasiedga/bohttu	bohttu
28	Stuorasullojeaggi	2 CA	11		Stuorasullo/jeaggi	jeaggi
29	Stuorasullojohka	2 CA	11		Stuorasullo/johka	johka
25	Stuorasuolu	2 CA	21		Stuora/suolu	suolu
7	Suoidneguoikir	2 CA	22		Suoidne/guoikir	Várpi ja guoikir
33	Suoidnenjárga	2 CA	22		Suoidne/njárga	Várpi ja njárga
235	Suoladievvá	2 CA	43		Suola/dievvá	dievvá
264	Suologaska	1 C	12		Suologaska	várpi
200	Suololuoppal	2 CA	21		Suolo/luoppal	luoppal
42	Uhca Govdaluovttaš	2 CA	21		Uhca/ govdaluovttaš	Várpi ja luokta
43	Uhcagovdaluovtta- njárga	2 CA	11		Uhcagovdaluovtta/njárga	Várpi ja njárga
214	Uhcanjárggaš	2 CA	21		Uhca/njárggaš	njárga
27	Uhcasullo lulábealli	2 CA	12		Uhcasullo/lulábealli	várpi
26	Uhcasulloš	2 CA	21		Uhca/sulloš	suolu
240	Ulddabákti	2 CA	60		Uldda/bákti	bákti

271	Unihadievvá	2 CA	41		Uniha/dievvá	dievvá
304	Unnaluoppal	2 CA	21		Unna/luoppal	luoppal
151	Unnasiedgabohttu	2 CA	21		Unnasiedga/bohttu	bohttu
11	Unnavárppáš	2 CA	21		Unna/várppáš	Várpi
89	Várenaljávri	2 CA	11		Várenal/jávri	jávri
272	Várevuolsuolu	2 CA	11		Várevuol/suolu	Suolu ja várpi
106	Várregeažiboldni	2 CA	11		Várregeaži/boldni	boldni
307	Veallánroggi	2 CA	50		Veallán/roggi	roggi
242	Višletdievvá	2 CA	41		Višlet/dievvá	dievvá
237	Vuohppejeaggi	2 CA	21		Vuohppe/jeaggi	jeaggi
238	Vuohppejohka	2 CA	21		Vuohppe/johka	johka
258	Vuohppeniitu	2 CA	21		Vuohppe/niitu	niitu
236	Vuohppi	1 C	21		Vuohppi	vuohppi
310	Vuolemušjohka	2 CA	12		Vuolimus/johka	johka
194	Vuolemušniitu	2 CA	12		Vuolemuš/niitu	niitu
280	Vuolit Duommášláttu	2CA	12		Vuolit/duommášláttu	láttu
292	Vuolit leaibejohka	2CA	12		Vuolit/leaibe/johka	johka
293	Vuolit leaibejohtnjálbmi	2CA	12		Vuolit/leaibejoht/njálbmi	Várpi ja joganjálbmi
146	Vuorašjarmáđii	2 CA	11		Vuorašjár/máđii	máđii
1	Vuorašjávri	2 CA	32		Vuoraš/jávri	jávri
141	Vuorašjoganjálbmi	2 CA	11		Vuorašjoga/njálbmi	joganjálbmi
140	Vuorašjohka	2 CA	32		Vuoraš/johka	johka
97	Vuorašvárri	2 CA	32		Vuoraš/várri	várri
30	Vuoskkovárpi	2 CA	32		Vuoskko/várpi	várpi
8	Vuovddevuolli	1 C	12		Vuovddevuolli	Várpi

